

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ MESLEK
SEÇİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr.Yeşim KUBAR

HAZIRLAYAN
Bekir DEĞİRMENCİ

ELAZIĞ-2018

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ MESLEK SEÇİMİNE
ETKİSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr.Yeşim KUBAR

HAZIRLAYAN
Bekir DEĞİRMENCİ

Jürimiz,tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulununtarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ömer Osman UMAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek Lisans Tezi****Toplumsal Cinsiyet Algısının Meslek Seçimine Etkisi Üzerine bir Uygulama****Bekir DEĞİRMENCİ****Fırat Üniversitesi****Sosyal Bilimler Enstitüsü****İşletme Anabilim Dalı****Elazığ-2018, Sayfa: XI+131**

Cinsiyet, kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikler şeklinde tanımlanmaktadır. Cinsiyet kavramı; doğuştan kazanılan biyolojik cinsiyet ve kültürel etkilere bağlı olarak sosyal yaşam içinde oluşmuş Toplumsal Cinsiyet şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Toplumsal cinsiyet, kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmektedir. Cinsiyete dayalı olarak kültürün bireyleri belirli kalıp yargılara sokma girişimleri, toplumda bireyler tarafından cinsiyet rollerini doğurmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeklere iş ve özel yaşam alanlarında farklı roller yüklemektedir.

Toplumsal Cinsiyet rolleri sosyal yaşamın birçok alanında etkisini hissettirmektedir. Kadın ve erkekler arasında yaşanan toplumsal cinsiyet ayrımcılığına yönelik çatışmalar, kadın ve erkekler arasında kutuplaşmalara ve huzursuzluklara neden olmaktadır. Bu bağlamda Toplumsal Cinsiyet konusu birçok araştırmanın ana teması olmuş ve güncelliğini korumuştur. Bu çalışma toplumsal cinsiyet algısının ön lisans öğrencilerin meslek tercihinde etkili olup-olmadığını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada dişil özellik gösterdiği düşünülen sekreterlik ve bankacılık meslekleri ve eril özellik gösterdiği düşünülen Mekatronik mesleğinin toplumsal cinsiyet olgusundan ne derecede etkilendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda araştırma evrenini Adıyaman Üniversitesi Besni Meslek Yüksekokulu Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik bölümü 1. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin bölüm seçiminde cinsiyet etkili bir unsur olmakla birlikte tek etkili faktör olmadığı bu çalışmada ortaya konulmuştur. Bölüm tercihinde aile, kişinin ilgi ve yetenekleri, çevresi, iş sahibi olma gibi beklentilerde bölüm tercihinde etkili olduğuna yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Veri toplama tekniği olarak anket yöntemi uygulanmıştır. Bölüm seçimiyle ilgili sorulara yanıt vermek istemeyen, araştırmaya katılmayı kabul etmeyen, araştırmanın yapıldığı tarihlerde okula gelmeyen, okulu bırakan, anket sorusunu yarıda bırakan öğrenciler örneklem dışı bırakılmış, araştırmayı kabul eden 200 (evrenin % 80) öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan kadın öğrencilerin %34,3'ü kadınsı cinsiyet rolüne, %3,1'i erkeksi cinsiyet rolüne, %56,2'si androjen cinsiyet rolüne ve %6,4'ü belirsiz cinsiyet rolüne sahip oldukları tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin %24'ü erkeksi cinsiyet rolüne, %59,6'sı androjen cinsiyet rolüne, %9,6'sı kadınsı cinsiyet rolüne ve %6,8'i belirsiz cinsiyet rolüne sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmada androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin sayıca fazla olması çalışmanın amacı ile örtüşmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; demografik özelliklerden olan yaş, ailenin gelir durumu, ikamet edilen yerleşim yeri, mezun olunan lise türü, okunulan bölüm, bölüm tercih etme nedenleri ile bölüm tercihi arasında ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin bölüm seçiminde; cinsiyetine uygun bölüm olması, fiziksel güç ve yeteneklere uygunluk ve kariyer yapmaya imkân tanınması öğrencilerin tercihlerini etkileyen en önemli faktörler olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Bölüm Tercihi.

ABSTRACT**Master Thesis****An Application on the Effect of Gender Perception on Career Choice****Bekir DEĞİRMENCİ****Fırat University****Institute of Social Science****Department of Business Administration****Elazığ-2018, Page: XI+131**

Gender is defined as the genetic, physiological and biological characteristics of a person as a woman or a man. Gender concept; two genders are formed in the form of social gender, depending on biological gender and cultural influences acquired from birth. Gender refers to the meanings and anticipations that society and culture have for women or men. Attempts to put certain forms of trial into culturally based individuals on the basis of sex are gender roles by individuals in the society. Gender roles place women and men in different roles in business and private life.

Gender roles are influential in many areas of social life. Conflicts of gender discrimination between men and women cause polarization and disturbances between men and women. In this context, the issue of gender has been the main theme of many researches and maintained its update. This study aimed to determine whether gender perception is effective in the preference of department students. In the study, it was attempted to show how the Secretarial and Banking Professions and the Mechatronics Profession considered to be masculine were thought to be gendered, and how they were influenced by gender. In this context, research universities constitute 1. grade students of Adiyaman University Besni Vocational School Secretariat, Banking and Mechatronics department.

It is revealed in this study that university students are not the only effective factor in gender as an effective factor in vocation selection. In the chapter preference, the findings about the family, the interests and talents of the person, the environment, the

possession of work, etc., were found to be effective in the preference of the department. Survey method was applied as data collection technique. 200 (80% of the universe) students who did not want to answer the questions about the department selection, did not accept to participate in the research, did not come to the school when the research was done, left the school, left the questionnaire in the middle, and accepted the research were reached. According to the findings obtained from the research, 34.3% of the female students participated in the research had feminine gender role, 3.1% had masculine gender role, 56.2% had androgen sex role and 6.4% had ambiguous gender role . It was found that 24% of male students had a male sex role, 59.6% had an androgen sex role, 9.6% had a feminine sex role and 6.8% had an ambiguous sex role. In this study, the number of individuals with androgen sex role overlaps in order to study.

According to the findings obtained as a result of the research; demographic characteristics such as age, family income, residential location, graduated high school type, reading section, reasons for choosing departments and department preference were found. In the section selection of the students; the fact that it is appropriate for the gender, fitness to physical strength and ability, and the ability to make a career are the most important factors affecting the preferences of the students.

Key Words: Sex, Gender, Divisional Preference.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
TABLolar LİSTESİ	IX
ÖNSÖZ	X
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TOPLUMSAL CİNSİYET	3
1.1. Cinsiyet Kavramı	3
1.2. Toplumsal Cinsiyet	5
1.3. Toplumsal Cinsiyet Olgununun Gelişim Süreci	8
1.4. Tarım ve Hayvancılığın Toplumsal Cinsiyete Etkileri	10
1.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Mülkiyet Üzerindeki Etkileri	12
1.6. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığının Ekonomik Yansımaları	13
1.7. Dinlerin Toplumsal Cinsiyet Üzerindeki Etkileri	15
1.8. Dünyada ve Türkiye’de Kadınlara Bakış Açısının İncelenmesi.....	17
1.9. Toplumsal Cinsiyetle ilgili Roller.....	20
1.10. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kuramsal Çerçeve.....	22
1.10.1. Psikanalitik Yaklaşım	23
1.10.2. Sosyolojik Yaklaşım	24
1.10.3. Sosyal Rol Kuramı.....	25
1.10.4. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	25
1.10.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı	26
1.10.6. Çok Faktörlü Toplumsal Cinsiyet Kimliği Kuramı	27

İKİNCİ BÖLÜM

2. MESLEK SEÇİMİNDE TOPLUMSAL CİNSİYETİN ETKİLERİ	28
2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim	28
2.2. Bireylerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler	30
2.3. Toplumsal Cinsiyetin Meslek Seçimi Üzerindeki Etkileri	32

2.4. Sekreterlik Mesleğinin Tarihsel Süreç İçerisinde Gelişimi	36
2.5. Sekreterlik Mesleğinde Kullanılan Unvanlar	39
2.6. Bankacılık Mesleğinin Gelişimi	41
2.7. Mekatronik Mesleğinin Gelişimi	42
2.8. Mesleki Yönlendirmelerde Toplumsal Cinsiyetin Etkisi ve İşgücüne Katılım ...	43
2.9. Meslek Yönlendirmelerinde Mesleki Rehberliğin Rolü ve Önemi	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ MESLEK SEÇİMİNE ETKİSİ

ÜZERİNE BİR UYGULAMA	49
3.1. Araştırmanın Tanımlanması.....	49
3.1.1. Seçilmiş Literatür.....	49
3.1.2. Araştırmanın Amacı.....	51
3.1.3. Araştırmanın Önemi	52
3.1.4. Araştırmanın Hipotezleri	52
3.1.5. Araştırmanın Modeli.....	53
3.1.6. Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Yöntemi.....	56
3.1.7. Araştırmanın Örneklemi	58
3.1.8. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	61
3.2. Araştırmanın Güvenilirlik Analizi	61
3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi.....	62
3.3.1. Demografik Özelliklerle İlgili Betimleyici İstatistikler.....	62
3.3.2. BEM'in Toplumsal Cinsiyet Envanterine Göre Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Değerlendirilmesi	65
3.3.3. Bölüm Tercihiyle İlgili Normallik Testi Sonuçları.....	67
3.3.4. T Testi Analiz Sonuçları	71
3.3.5. Anova Testi Analiz Sonuçları.....	77
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	106
KAYNAKÇA.....	112
EKLER.....	125
Ek 1. Orjinallik Raporu.....	125
Ek 2. Anket Formu	126
ÖZGEÇMİŞ	129

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma Modeli	55
Şekil 2. Seride Çarpıklık.....	69

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Arasındaki Farklar	8
Tablo 2. Navaro'nun Sınıflandırması	8
Tablo 3. İşgücü İstatistikleri	44
Tablo 4. ÖSYM Sonuçlarına İlişkin Sayısal Veriler (2017)	48
Tablo 5. Bem Cinsiyet Envanteri	56
Tablo 6. Farklı Örneklem İçin Kabul Edilebilir Asgari Örneklem Büyüklükleri	60
Tablo 7. Güvenilirlik Analizi	62
Tablo 8. Katılımcılara Yönelik Demografik Özellikler	63
Tablo 9. Öğrencilerin Bölümü Tercih Etmelerine İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri	64
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Kategorilerine Göre Dağılımı	66
Tablo 11. Bölüm Tercihine İlişkin Normallik Testi Sonuçları	70
Tablo 12. Cinsiyet ile Bölüm Tercihi ilişkisi T Testi Sonuçları	72
Tablo 13. Bölüm Memnuniyeti ile Bölüm Tercihi ilişkisi T Testi Sonuçları	75
Tablo 14. Yaş Grubu İle Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları	79
Tablo 15. Aile Gelir Durumu İle Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları	83
Tablo 16. İkamet Edilen Yerleşim Yeriyle Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları	87
Tablo 17. Mezun Olunan Lise Türüyle Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları	92
Tablo 18. Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları	96

ÖNSÖZ

Öncelikle yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen ve deneyimleriyle tüm aşamalarda beni yönlendiren değerli hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Yeşim KUBAR’a, çalışmam sırasında her türlü yardımı ve desteği gösteren arkadaşlarıma ve manevi destekleriyle yanımda olan aileme desteklerinden ve ilgilerinden dolayı teşekkür ederim.

ELAZIĞ – 2018

Bekir DEĞİRMENCİ

KISALTMALAR

ANOVA : Analysis of Variance (Varyans Analizi)

MYO : Meslek Yüksek Okulu

ÖSYM : Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

Sig. : Signification (Anlamlılık Düzeyi)

SPSS : Statistical Package For Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistiksel Paket)

TCE : Toplumsal Cinsiyet Envanteri

TİSK : Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

YSK : Yüksek Seçim Kurulu

GİRİŞ

Toplumu oluşturan fertlerin cinsiyeti, biyolojik cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) şeklinde iki grubu ayrılmıştır. Toplumsal Cinsiyet ayrımına yönelik yaşanan olumsuz durumlar gündemdeki önemini korumuştur. Kadının toplum içerisindeki ötekileştirilmesi ve şiddete maruz kalması bilim insanlarınca araştırma konusu yapılarak gündeme taşınmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri incelendiğinde kadına ve erkeğe yüklenen rollerin farklı olduğu tespit edilmiştir. İnsanlık tarihi boyunca birçok medeniyetin erkeklere bakış açısı onların kadınlara göre daha güçlü ve idealist olduklarını ve ailelerini geçindirmek için kamusal alanda sadece erkeklerin çalışması gerektiğini iddia ederken, kadınların daha duygusal, nazik ve merhametli olmalarını, ev ve çocuk bakımını üstlenmeleri gerektiğinin altını çizmiştir (Batga; 2014: 2).

Biyolojik kabullerin karşısında bir insanın dişil ve erilden çıkıp kadın ve erkeğe dönüşmesi biyolojiyle ilgili değil, tamamıyla toplumsal kültürel gelişmelerle ilgilidir (Giddens, 2012: 506). Toplumsal cinsiyet, eğitimde, gelir dağılımında, çalışma koşullarında ve toplumsal konumda da kadın aleyhine bir ayrımcılığa neden olmaktadır. Bu eşitsizlik kadınların eğitim seviyelerinde önemli derecede hissedilmektedir.

Ayrımcılığın ortadan kaldırılmasında yasa koyucuya yani devlete önemli görevler düşmektedir. Kadınların okullaşma oranı arttıkça ve erkekler bilinçlendikçe ayrımcılığın ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Çalışma kapsamında, ülkemiz iş piyasasına ihtiyaç duyduğu ara eleman ihtiyacını karşılamadan sorumlu olan Meslek Yüksekokulları bünyesinde eğitim görmekte olan öğrencilerin bölüm tercihlerinde etkisi olduğu düşünülen toplumsal cinsiyet, aile, arkadaş çevresi gibi faktörlerin etkili olup-olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Mesleğe giden yolda Meslek Yüksekokulları önemli eğitim kurumları olarak görülmektedir. Bu noktada öğrencilerin gelecekleriyle ilgili tercihlerinde hangi faktörlerin etkisinin bulunduğunun ortaya konulması toplumsal gelişim açısından oldukça önemsenmektedir.

Bu çalışmada; öğrencilerin bölüm tercihinde etkili olabileceği düşünülen etmenlerin neler olabileceği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Betimsel Araştırma Modeli kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde; toplumsal cinsiyet başlığı altında: cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet olgusunun gelişim süreci, tarım ve hayvancılığın toplumsal cinsiyete etkileri, mülkiyet kavramının cinsiyet üzerindeki etkileri, toplumsal

cinsiyet eşitsizliğinin ekonomik yansımaları, dinlerin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkileri, dünyada ve Türkiye’de kadınlara bakış açısının incelenmesi, toplumsal cinsiyetle ilgili roller ve toplumsal cinsiyetle ilgili kuramsal çerçeve konuları ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; toplumsal cinsiyet rollerinin bölüm seçimindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Özellikle iş piyasasının ihtiyaç duyduğu ara eleman ihtiyacını karşılamada meslek yüksekokullarına önemli görevler düşmektedir. Bu noktada meslek yüksekokullarında ilgi odağı haline gelen; Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik bölümünü tercih eden bireylerin bu bölümleri tercih etmede cinsiyet rolünün önemi üzerinde durulmuş ve meslek seçimine giden bu süreçte Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik bölümlerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde; araştırmanın amacı, önemi, hipotezleri, modeli, araştırmada kullanılan veri toplama ve analiz yöntemi, araştırmanın örnekleme, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın güvenilirlik analizi ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel analizler ile konu bilimsel bir boyutta yorumlamalar ve çıkarımlar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TOPLUMSAL CİNSİYET

Çalışmanın birinci bölümünde toplumsal cinsiyet başlığı altında: cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet olgusunun gelişim süreci, tarım ve hayvancılığın toplumsal cinsiyete etkileri, mülkiyet kavramının cinsiyet üzerindeki etkileri, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ekonomik yansımaları, dinlerin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkileri, Dünyada ve Türkiye’de kadınlara bakış açısının incelenmesi, toplumsal cinsiyetle ilgili roller ve toplumsal cinsiyetle ilgili kuramsal çerçeve konuları ele alınmıştır.

1.1. Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet çeşitli disiplinlerin ilgilendiği ve çok yönlü olarak incelediği; psikoloji, sosyoloji, antropoloji, biyoloji gibi bilim dallarınca araştırma konusu yapılan bir değişken olarak görülmüştür (Dökmen, 2010: 36). Cinsiyet kavramı insanlığın yaratılışından itibaren toplumsal yaşamda gündemdeki yerini korumuş önemli konulardan birisi olmuştur. Akın ve Demirel’in belirttiği gibi biyolojik cinsiyet; kadının kadın veya erkeğin erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerin toplamıdır (Akın ve Demirel, 2003: 72). Statgenborg biyolojik cinsiyeti; kadın ve erkek arasındaki cinsellik temelli biyolojik farklılığı ortaya çıkaran bir kavram olarak açıklamıştır (Stangenborg, 1998: 68). Bireylerin kendi cinsiyeti ile ilgili içsel algısı ve deneyimleri kadın ya da erkek olmakla ilgili farkındalığı o bireyin cinsiyetini oluşturmaktadır. Dünyaya gelen her çocuk belirli bir anatomik cinsiyetle doğmaktadır. Bu anatomik cinsiyet bireyin sahip olduğu üreme organları ve bununla ilişkili diğer biyolojik etmenlerce kolayca belirlenmektedir. Bir çocuğun biyolojik cinsiyeti doğduğu andan başlayarak onun toplum içinde nasıl konumlanacağını ve nasıl toplumsallaşacağını etkileyen en önemli faktördür (Delamont, 1990: 147). Okul öncesi yıllarda çocuklar kültürel olarak “erkeksi” ve “kadınsı” olarak belirlenen karakterlerin çoğunu kazanmaktadırlar (Adams, 2001: 256).

Tıp biliminde cinsiyet iki türdür ve bunlar dişi ve erkek olarak sınıflandırılmıştır (Staggenborg, 1998: 79). Literatür incelemelerinde; biyolojik cinsiyet kadın ve erkek şeklinde iki kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorinin temelinde farklı kromozomlar, organlar, hormonlar ve diğer fiziksel unsurlar rol oynamaktadır. Bir insanın hayatında

cinsiyetin etkisi ana rahmindeyken başlamaktadır. Ailelerin deneyim ve beklentilerine göre taşıdıkları eğilimler çocuğun kız ya da erkek olmasına karşı geliştirecekleri tutumu ve elektriği belirlemekte ve bu belirlenim çocukluktan başlayarak kişinin bütün hayatına yön vermektedir (Demiroğlu, 2008: 10).

Cinsiyet (sex) terimi, kadın ya da erkek olmak gibi psikolojik bir yapıya karşılık gelmektedir. Cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen demografik bir kategori olarak görülmektedir. İnsanların nüfus cüzdanlarında yazan cinsiyet, bu terimin anlamına uymaktadır (Gül, 2014: 32). Sosyologlar cinsiyet terimini, genellikle bedenin erkek ya da dişi olarak tanımlamasına neden olan anatomik ve fizyolojik farklılıkları dile getirmek için kullanmaktadırlar. Biyolojik cinsiyet farklılıkları öğrenilmemiş, doğuştan getirilen özellikler bakımından kadınlarla erkekler arasında gözlenen farklılıklar olarak görülmektedir (Dökmen, 2012: 25). Tözün'e göre biyolojik cinsiyet; kadın ve erkekler arasındaki fiziksel farklılığı ifade etmektedir (Tözün, 2007: 72). Toplum Biliminde cinsiyet (sex) kavramı; insana dair biyolojik ve doğal bir durumu tanımlamaktadır (Amman, 2012:16).

Kadın ve erkek şeklinde cinsiyet ayrımında biyolojik faktörler, cinsiyetin getirdiği ileri süren değişik davranış ve toplumsal görevleri açıklamak çoğu kez kadın ve erkekler arasındaki farklılıkları ortaya koymak için kullanılmıştır. Örneğin, erkek beyninin hacimsel olarak daha büyük olması nedeniyle erkeklerin kadınlardan daha üstün olduğu yönünde düşünceler birçok bilim insanınca savunulmuştur (Garrett, 1987: 3).

Kadın ve erkekler arasındaki en önemli farklılık birinin diğerine üstünlüğü olarak görülmemelidir. Kadın ve erkek arasındaki esas farklılık doğuştan gelen fiziksel farklılık olarak açıklamak daha doğru olacaktır. Kadın ve erkeğin kromozon farklılıkları ve buna bağlı olarak cinsiyet organlarındaki farklılıklar, hormonal farklılıklar, üremeye bağlı farklılıklar şeklinde biyolojik yapıdan kaynaklı farklılıklar olarak ifade etmek yerinde olacaktır (Dökmen, 2006: 81). Kadın ve erkek arasındaki farklılıkları inceleyen biyolog ve fizikçiler; annelik içgüdüsünün beynin bir bölgesinde olduğu şeklinde tespitte bulunmuşlardır. Yapılan araştırmalar sonucunda; yüksek zihinsel işlemlerinin merkezi olarak görülen ön beyin loblarının kadınlarda erkeklere göre daha küçük ve daha az kıvrımlı olduğu, basit zihinsel süreçlerden birisi olan algılama yeteneğinin merkezi olarak kabul edilen yan lobların, kadınlarda daha büyük olduğu şeklinde bulgulara ulaşılmıştır (Dökmen, 2006: 39).

Erkeklerin kadınlardan daha üstün olduğunu ileri süren bilim adamlarından birisi olan Bank; erkeklerin mühendislikte ve sanatta daha başarılı olma sebebinin erkeklik hormonları ve beyin performansının kadınlara göre daha iyi olduğunu iddia etmiştir (Bank, 2007: 25). Biyolojik farklılıklar toplumsal cinsiyet farklılıklarının daha kolay idrak edilmesini sağlasa da, cinsiyet rolleri aile ve medya gibi toplumsal kurumlar yoluyla öğrenildiği için cinsiyet kavramı toplumsal bir olgu hâline dönüşmüştür.

1.2. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkek arasında var olan biyolojik farklılıkların yanı sıra bireylerin toplumsallaşma ve toplumda yer edinme sürecinde sahiplenecekleri rollere, sosyal yapıların ve kültürel özelliklerin etkisinin bulunduğunu kabul etmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan etkinin hangi yönde olduğu ve nasıl yapılandığı ile ilgilenmektedir (Gül, 2014: 33).

Biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çoğu kez karıştırılmakta ve birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Bu anlam kargaşasının en önemli nedeni, insanlar tarafından bu iki kavramın aynı anlama geldiğini düşünmeleridir. Cinsiyetten farklı olarak Toplumsal cinsiyet kavramı kadın ve erkekler için toplum içerisinde birbirinden tamamen farklı; rol, davranış ve kişilik özellikleri barındırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında toplumsal cinsiyet ile cinsiyet kavramı birbirinden ayrılmaktadır. Bireylerin cinsiyetlerini biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet şeklinde ayırma tabi tutmak, toplumsal cinsiyet kavramının açıklanması açısından belirleyici rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramıyla ilgili dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de; bu kavramın kişinin kendi kartvizitini tanımlaması ve topluma sunmasında gelecekteki yaşamının ve davranışlarının belirginleşmesinde kilit rol oynamasıdır (Lorraine, 1990: 27). Yapılan bir tanımlamada ise toplumsal cinsiyet; sosyal yaşamda erkek ya da kadın olmaya karar verilmiş bireylerin kişisel ya da psikolojik özelliklerini ifade etmektedir. Sosyal bilimci Garrett toplumsal cinsiyet kavramını “erkeksi (maskülen)” ve “kadınsı (feminen)” olarak iki gruba ayırmıştır (Garrett, 1978: 4). Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeklerin toplum tarafından nasıl algılandığı, nasıl düşünüldüğü ve nasıl davranmaları gerektiğiyle ilgili bir kavram olarak açıklanmıştır (Akın ve Demirel, 2003: 15; Altınova ve Duyan, 2013: 17; Kottak, 2002: 22; Staggenborg, 1998: 27).

Toplumsal cinsiyet ve biyolojik cinsiyet farklılığının anlaşılması bakımından her iki kavram hakkında açıklama yapan Hepşen cinsiyeti; “kadın ya da erkek olmak, doğal bir süreç ve doğuştan gelen bir özellik” olarak tanımlanırken, toplumsal cinsiyeti; “Toplumların kültürel birikimleri sonucu meydana gelen kadınlık ve erkekli olguları” olarak açıklamıştır (Hepşen, 2010: 14). Hepşen, biyolojik kabullerin çizgisinde dişil ve eril şeklinde açıklanan biyolojik cinsiyet zaman içerisinde, kadın ve erkeğe dönüşüm tamamen kültürel yapıyla ilgili olduğunu iddia etmiştir. Toplumsal cinsiyet kavramı bireyleri kadınsı ve erkesi olarak kategorize eden psikososyal özellikler olduğu şeklinde açıklamada bulunmuştur (Hepşen, 2010: 15).

Toplumsal cinsiyetle ilgili literatür açıklamalarında dişil (doğa) ve eril (bilim) şeklinde sınıflandırılmış bir dizi farklı değerler kümesi bulunmaktadır. Bilim temsil eden erkek; nesnel, akılcı, güçlü ve kişisel olmama gibi değişik türde niteliklerle özdeşleştirilirken, doğa ile özdeşleştirilen kadına; öznellik, duygusallık, sevgi ve kişisel olma gibi özellikler atfedilmiştir (Greenbaum, 1995: 11). Kadın ve erkeklik kendi alanlarında efendi (master) oldukları ve kadının yumuşak (soft), erkeğin sert (hard) egemenlik alanlarının efendileri oldukları toplumlar tarafından kabullenilmiştir (Turkle, 1984: 106).

Toplumsal cinsiyetle ilgili değerler kişisel olmakla birlikte toplumsal yapının bir parçası olarak görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rol kalıpları gereği toplumun bireyleri nasıl gördüğüne bağlı olarak bireyler bu rol kalıpları çerçevesinde hareket etme zorundadır (Stearns, 2000: 3). Kadınlık ve erkeklik kavramı biyolojik cinsiyet bakımından incelendiğinde biyolojik temelli ve değişmeyen bir durumu ifade etmektedir. Cinsiyeti sadece biyolojik olarak açıklamak doğru olmayacaktır. Çünkü cinsiyet aynı zamanda toplumsal unsurlara göre değişen bir örüntüdür (Bora, 2014: 56). Toplumsal cinsiyet kavramıyla kişilerin biyolojik kimlikleri ve toplumsal cinsiyet kimlikleri birbirlerinden ayrılmıştır (Nicholson, 1994: 22). Bingöl Toplumsal Cinsiyet kavramını; biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yükleyerek şeklinde açıklamıştır (Bingöl, 2014: 108).

İş yaşamında örgüt içi ilişkilerin temelini toplumsal ilişkiler yumağı oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet konusunda yapılan açıklamalardan birinde, toplumsal ilişkiler örgütsel yapıların odak noktası olarak görülmektedir. Günlük yaşamın içinde cinsiyet ikileminin en belirgin şekilde hissedildiği alanlardan biride iş hayatıdır. Sosyal yaşamın her alanında olduğu gibi iş hayatında da kadınların cinsiyet ayrımını

yaşadıkları gerçeği göz ardı edilmemelidir (Savcı, 1999: 135). Kadına yönelik ayrımcılığın toplumsal yaşamda en belirgin örneği; erkekler tarafından kadınlara uygulanan şiddet ve erkeklerin iş yaşamında yüksek mevkilerde görev verilirken kadınlara genelde yardımcı pozisyonlarda istihdam edilmesi bu ayrımın en belirgin örneklerinden birisidir. Erkekler kadınların yardımcı pozisyonda çalıştırılmalarını cam tavan sendromu olarak açıklama getirmişlerdir. Cam tavan sendromunda kadınlar doğurgan oldukları için hamile oldukları dönemlerde belli sürelerde işten uzak kalmaları onların üst mevkilere gelmeleri için en önemli engeldir. Ayrıca cam tavan sendromunda kadınlar ev işlerinden birinci derecede sorumlu oldukları için örgüt için pozisyonlarda sadece insan kaynakları, halkla ilişkiler ve yardımcı pozisyonda görev alabilecekleri iddia edilmiştir. Tarihsel süreçte kadınlara biçilen roller; pasiflik, sakınma, korunma, savunma şeklinde sembolleştirilmiştir (Savran, 2009: 269). Konfüçyanizm: Kadının hayattaki rolünü tek kelimeyle tarif etmek mümkündür: “İtaat” şeklinde ifade etmesi ayrımcılığın ispatıdır. Bir başka örnekte bakıldığında, Budizm anlayışına göre: “Kadın, kötülüğün şahsiyet kazanmış şeklidir.” bu gibi olumsuzluk ifade eden tabuların yıkılması toplum açısından oldukça zor gözükmemektedir (Ünal ve diğ., 2017: 233).

Toplumsal Cinsiyet: “Toplumun kadın ve erkeklere yüklediği anlamlar ve beklentileri” ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyetin belirlenmesinde kültürlerin ve kişilik davranışlarının etkileri büyüktür. Toplumsal cinsiyet farklılıklarının ortaya konmasında kültür ve psikolojik faktörlerin etkileri oldukça fazla gözükmemektedir (Dökmen, 2006: 6). Tözen’e göre toplumsal cinsiyet kavramı, kadınlar ve erkekler arasındaki farklılığı ifade eder (Tözün, 2007: 71). Biyolojik cinsiyetle toplumsal cinsiyet arasındaki farklılıkları açıklayan bilim adamlarından biride Bhasin’dır. Bhasin yapmış olduğu çalışmada bu farklılık Tablo-1’de ifade edilmiştir (Bhasin, 2003: 2).

Tablo 1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Arasındaki Farklar

Cinsiyet	Toplumsal Cinsiyet
Cinsiyet doğaldır.	Toplumsal Cinsiyet toplum tarafından sınırları çizilmiş beşeri bir kavramdır.
Biyolojik etkenlere sahiptir. Cinsel organlardaki görünür farklılıkları ve buna bağlı olarak üreme işlevindeki farklılıklara işaret eder.	Toplumsal Cinsiyet eril ve dişi özelliklere, davranış modellerine, cinsiyet rollerine ve toplumsal sorumluluklara vs. işaret eder.
Cinsiyet değişmez, her yerde aynıdır.	Toplumsal Cinsiyet değişkendir; zamana, kültüre ve hatta aileye göre değişmektedir.

Kaynak: Bhasin, 2003: 2

Navara yapmış olduğu toplumsal cinsiyet sınıflandırmada, erkeklere yetki verirken, kadınlara ise yetkiye boyun eğmeyi ve bağımlılığı dayatmaktadır. Tablo-2’de bu sınıflandırmaya ilişkin bilgiler yer almaktadır (Navaro, 1996: 27).

Tablo 2. Navaro’nun Sınıflandırması

Kadınlar için		Erkekler için	
Şöyle ol	Böyle olma	Şöyle ol	Böyle olma
Yumuşak	Sert	Sert	Yumuşak
Uyum Gösteren	Hükmeden	Hükmeden	Uyum Gösteren
Güçsüz	Güçlü	Güçlü	Güçsüz
Kabullenici	Yargılayıcı	Yargılayıcı	Kabullenici
Kararsız	Kararlı	Kararlı	Kararsız
Başarı peşinde	Başarısız	Başarılı	Başarısız koşturmayan
Bağımlı	Bağımsız-Hırslı	Bağımsız -Hırslı	Bağımlı
Çaresiz	Çözüm Getiren	Çözüm Getiren	Çaresiz
Edilgen	Etkin	Etkin	Edilgen

Kaynak: Navara, 1996: 27

1.3. Toplumsal Cinsiyet Olgununun Gelişim Süreci

Tarihsel süreç içerisinde toplumsal yaşamda yaşanan değişim ve gelişimler aile yapısının şekillenmesinde önemli evreler geçirmiştir. Değişimin yaşandığı insanlık tarihinde aile yapısında en çok ataerkil aile tipi gündemdeki yerini korumuştur. Ataerkil aile tipi yani tek eşli ve ataya (erkeğe) dayanan aile, çok eşli ya da anaerkil aileye karşı zaman içerisinde üstünlük kurmuştur. Bu durum, erkeğin ve kadının toplum içinde üstlendikleri rollerde önemli değişikliklere yol açmıştır (Altındal, 2004: 5).

İnsanlık tarihin ilk dönemlerinde aile ve toplumsal yapılanma uygar dönemden çok daha farklı olmuştur. O dönemde aile; aşiret, anne, baba, oğul, kız, abla gibi kavramlar bugünkü işlevlerinden oldukça farklıydı. Eski dönemlerde kadınlar yalnızca kendi çocuklarını değil, aynı zamanda kız ve erkek kardeşlerinin çocuklarını da kendi evlatları gibi görmekteydiler. İnsanlığın varolduğu ilk çağlardan itibaren kadın ve aile birliği birbiriyle özdeşleşmiştir (Çelik, 2008: 86-87).

Kadın ve erkekler arasındaki ilk ayırım, biyolojik ve işlev farklılığı olarak göze çarpmaktadır. Erkeği kadından, kadını da erkekten ayıran en önemli faktör, toplumsal cinsiyet kalıplarıdır. Yunan felsefi düşüncesinde erkeklik; etkin olarak toplum içinde yer alırken, kadınlık; edilgen bir rolde gösterilmiştir (Yüksel, 1999: 67). Dünya medeniyetleri içerisinde Arap toplumu, hem İslam'ın içinde doğup yayıldığı hem de kadın konusundaki ilk İslami yorum ve uygulamaların yapıldığı çevre olması açısından tarihsel süreçte önemli gelişmelere tanıklık etmiştir. Kadınlar cahiliye döneminde erkek odaklı bir toplumsal yapıdan ötürü ikinci plana atılmış ve çoğu zaman ihmal edilmiştir (Apak, 2012: 68). O dönemde kadının ikinci plana atılmasında göçebe bir hayat sürülmesinin önemli bir rolü vardı. Cahiliye döneminin göçebe toplumlarında, çöl koşullarında sürekli yer değiştirmek zorunda kalan kabileler, diğer kabilelere baskın yapma ve ganimetlerini ele geçirmede muharip sınıftan olmayan ve daha çok tüketici olarak görülen kadınların ikinci plana atılması o dönemin koşulları açısından olması gerektiği gibi düşünülmüştür. Fiziksel güç ve zor şartlara dayanıklılık konusunda erkeklere nazaran daha zayıf durumda olan kadınlar, toplumsal yaşamda ikinci plana atılmıştır. Anaerkillikten önce var olan toplumsal düzen, kadın ve erkek arasında var olan eşitsizlik kimi dönemlerde kadının lehine dönüşmüş gibi görünse de aslında erkek egemenliği her dönemde kendini hissettirmiştir. Kadınlar geleneklere bağlı, eğitim ve hürriyetten yoksun olduğu için toplumda geri plana atılmıştır. Kuşaklardan beri devam eden bu senaryo adeta gelenekselleşmiştir. Bilim ve tıp dünyası kadının geri planda yer almasını doğal karşılamıştır (Bebel,1980:17). Tarihin ilk çağlarında Bebel, kadına yönelik bu ayrımcılığı ekonomik boyutuyla incelemiştir. Bütün toplumsal baskı ve yoksullukların kökeni baskı altında tutulmanın baskıcıya karşı olan ekonomik tutsaklığından kaynaklanmaktadır (Çelik, 2008: 86). Tüketici bir yapıya sahip olduğu düşünülen kadın, kabilenin ve ailenin imkânlarını tüketmesinin önüne geçmek ya da baskınlara maruz kalındığında, yabancıların eline geçeceği utancından kurtulabilmek için istemeyerekte olma kendi ailesi tarafından katledilmiştir (Aydın, 2001: 86).

Arap toplumları kız çocuğunun doğmasını uğursuzluk sayardı ve kız çocuğunun doğumundan duyduğu utanç ya da fakirlik vesikası olduğu için onu diri diri toprağa gömerlerdi (Sıbai, 1969: 20). Arap toplumlarında Allah bir aileye kız çocuğu nasip etmişse, o Allah'ın lütfu olarak değil de gazabı olarak görülürdü. Arap bir kadının doğumuna yakın gözlerinin önüne bir çukur kazılır, şayet doğan bebek kız çocuğu ise o çukur bebeğe mezar olurdu (Erbay, 2000: 47). Arap toplumları içerisinde bazıları bu kuralı uygulamıyordu. Örneğin; Kureyş kabilesi bu adeti uygulamayan bir topluluktur.

İslamiyet öncesi Arap coğrafyasında yaşama hakkı elinden alınan kadınlar, sosyal yaşamda da birçok imkândan mahrum bırakılmıştır. Arap yarımadası kadına pek itibar etmemiştir. Kadınlar mirastan hak alamadıkları gibi kadınların evlenmesine ailesi karar vermektedir. Kadının Arap toplumunda boşanma hakkı yoktu ve kocasının onu öldürmesini engelleyecek yasal güvence bulunmamaktaydı. Araplar, kızını toprağa gömmekle kalmaz, bir köle gibi satar, isterse de bir ev hayvanıyla değiştirirlerdi (Ağaoğlu, 2010: 27). Aile içinde bütün kararları aile reisi olan erkek verirdi. Göçebe kabilelere nazaran şehirli kadınlar sosyal ve ekonomik açıdan daha iyi haklara sahipti. Şehirli kadınlar mallarını bizzat ya da bir ortak vasıtasıyla işletebiliyordu (Sıbai, 1969: 21).

İnsanlık tarihi boyunca Batı medeniyetlerinde kadını ikinci planda tutan bir çok örnek görülmektedir. Bunlardan bahsedilecek olunursa; kadını eksik insan olarak gören Aristoteles, onu akıl yürütme alanının dışında görmüş (Berktaş, 2010: 27) ve onun düşünce yapısını takip eden Hristiyan ve Yahudi toplumlarında kadın “Kötülüklerin kapısı, insanın cennetten kovulmasına neden olan şeytanın arkadaşı ve aynı zamanda insan olup-olmadığı tartışılan bir yaratık” olarak nitelendirilmiştir. Bu mantığa göre Adem'in cennetten çıkarılmasında Havva ve onun şahsında tüm Dünya kadınları bu durumdan sorumlu tutulmuştur. Adem'in yasak ağacın meyvesinden yemesine Havva vesile olmuş ve bu nedenle Adem masum, Havva ise günahkâr kabul edilmiştir (Yılmaz, 2007: 109).

1.4. Tarım ve Hayvancılığın Toplumsal Cinsiyete Etkileri

İnsanlık tarihinde üretim ve dağıtımaya yönelik yaşanan gelişmeler kadın- erkek ilişkilerinde birtakım gelişmelerin yaşanmasında etkili olmuştur. Sosyalist yaklaşıma göre, tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar gelen süreçte kadın ve erkeğin toplumsal yaşamdaki rollerinin temel belirleyicisi olarak ekonomik ilişkiler gösterilmektedir.

Üretim ilişkileri kadını ve erkeği belirli statülere yerleştirirken, aynı zamanda belirlenen roller zamanla bazı çevrelerce eleştirilen rollere dönüşmüştür. Bu şekilleniş anaerkil yapılanmada kadını merkeze alırken; ataerkil yapılanma erkeği merkeze almış ve zamanla kadının toplum içindeki rolü önemsiz görülmeye başlamıştır. İlkel toplumlarda insanlar göçebe bir yaşam tarzı içinde avcılık ve toplayıcılık yapmak suretiyle yaşamlarını sürdürürken, kadın aile içinde önemli sorumluluklar üstlenmekteydi. Bu söz konusu işbölümünde erkekler çoğunlukla yaşam malzemelerini temini için evinden uzakta avcılıkla uğraşırken; kadın bitki toplayıcılığı ve çocukların bakımı, aile fertlerinin beslenmesi, soğuğa, sıcağa ve yırtıcı hayvanlara karşı korunmasıyla ilgilenmiştir. Avcı ve toplayıcı toplumlarda anaerkil aile yapısı hakimiyet sürmüştür.

İş bölümleri incelendiğinde; erkeklerin evden uzak alanlarda avcılık işleriyle uğraşırken, kadınlar evle ve çocuklarla ilgili işleri yürütmekteydi. Avcı-toplayıcı toplumlarda cinsiyete dayalı işbölümünün olduğu ancak, kadınların her bakımdan üstün bir konuma sahip oldukları görülmekteydi. Erkek ve kadın arasındaki toplumsal rol farklılaşmasının tarihin ilk çağlarında şekillendiği görülmüştür (TİSK, 2002: 6-7). Erkekler avcılık yaparken, kadınlar bazı tohumlu bitkilerin ekim-biçim işleriyle ilgilenir aynı zamanda kadınlar yoğrulabilen balçığı şekillendirip pişirmek suretiyle çanak-çömlek yapmakta, incelikli bir mekanizma olan tezgâh kullanarak iplerini dokunmuş bezler hâline getirmekteydi. Anaerkil bir aile yapısının hâkim olduğu avcı-toplayıcı toplumlarda kadınlar, her bakımdan üstün bir statü ve saygınlığa sahiptiler. Ancak burada bahsedilen statü anlayışı erkeğin ve kadının yaptıkları işin şekli ve niteliği kastedilmemekteydi. Kadına statü bakımından saygınlık ve değer katan şey onun doğurganlığı ve üreticiliği gibi çeşitli özelliklerdi. Erkekler doğurganlığı ve üreticiliğinden ötürü kadınlara saygı duymaktaydı. Zaman içerisinde insanoğlu, göçebe yaşam tarzını terk etmeye başlamış ve yerleşik düzene geçmiştir. Yerleşik yaşam tarzı toplumların ekonomik, sosyal ve siyasal yapılarında köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Hızla yerleşim merkezlerinin kurulması beraberinde mübadeleye dayalı ekonomiye geçişi hızlandırmış ve ticari hayat önem kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda değişim süreci, üretim araçları tekniğinin gelişimi ile tarımsal faaliyetler giderek gelişmeye başlarken; madencilik ve balıkçılık gibi yeni işkolları ortaya çıkmıştır. Bu olumlu gelişmelere karşın, insanoğlunun doğaya ve hemcinslerine karşı mücadele ve egemen olma çabaları savaflara neden olmuştur. Bu tür gelişmeler ışığında, fiziksel güç ve üstünlük ön plana çıkmış ve yaşanan bu değişim kadın ve erkeğin önce aile daha sonrada toplumdaki statü ve rollerini derinden etkileyerek köklü

değişikler yaratmıştır. Bu gelişmeler kadını, erkeğe oranla daha pasif ve ikincil plana itmiştir. Erkeğin bu dönemde toplumsal statüsünün giderek güçlendiği görülmüştür. Erkekler avcılık, madencilik, üretim araçlarının yapımı ve kullanımı, çobanlık, balıkçılık ve askerlik gibi fiziksel güç gerektiren işlerle uğraşırken; kadınlar; yemek, temizlik, çocuk bakımı, dikiş- nakış gibi geleneksel ev ile ilgili işlerle uğraşarak, aktif üretim sürecinden ev işleriyle ilgilenen toplumsal cinsiyet rollerine bürünmüşlerdir. Böylece, ataerkil aile düzeni ortaya çıkmıştır (Tanilli,2006:11-30).

1.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Mülkiyet Üzerindeki Etkileri

Çeyiz ve mirasın ortaya çıkışı, toplumun gelişmesinin belirli bir aşamasında ortak mülkiyete dayalı ilkel ortakçı topluluğun yerini özel mülkiyete dayalı köleci toplumun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Üretimin gelişip yaygınlaşması, salt bireysel kullanım için üretimden, ticari amaçlı değiş-tokuş için üretime geçilmiştir. Böylelikle, bireysel tüketim fazlası bir mal mülk birikimi, servetin belli ellerde toplanması kaçınılmaz olmuştur. Elde edilen servetin kendi soyundan olma kimselere miras bırakmama isteği akraba evliliklerini teşvik etmiş ve mirasın aile içinde tutulması kaygısı eş seçimi, çeyiz ve miras konularını önemli kılmıştır (Bebel,1980:47).

Zorunlu ihtiyaçlara ait üretimin en düşük seviyede bulunduğu ve yalnız en gerekli ihtiyaçları karşılanmaya yettiği zamanlarda kadınla erkeğin çalışmaları birbirine çok yakın olmuştur. Çalışma hayatında işbölümünün ilerlemesiyle çeşitli iş kolları doğmuş ve bu gelişmeler mülkiyet anlayışında da değişime neden olmuştur. Balıkçılık, avcılık, çobanlık, tarım aletlerinin yapılması gibi özel bir bilgiye ihtiyaç gösteren işler erkeklerin yaptığı meslekler halini almıştır. Erkekler bu gelişmeler neticesinde mülkiyet ve para gücünü elinde bulundurmaya başlamıştır. Nüfusun artması, tarım ve çobanlık için daha geniş topraklara sahip olmak ihtiyacı, bir taraftan aşiretleri kavgaya sürüklemiştir. Diğer taraftan iş gücüne duyulan gereksinim zaman içinde artmıştır. İş kuvvetinin çoğalması, daha büyük servetlerin edinimine imkan tanımıştı. Bu gelişmeler kadının ekmeğinin elinden alınmasına neden olmuştur.

Kadının egemenliğini yitirmesinde; iş bölümünün ilerlemesi, aletlere, silahlara ve çeşitli araçlara duyulan ihtiyaçların artması ve tarımın dışında el sanatlarında yaşanan gelişmeler kadının sahip olduğu haklardan mahrum kalmasına zemin hazırlamıştır. Zaman içerisinde yeni bir el sanatçıları sınıfı doğmuştur. Bu sınıf, tarımsal sınıftan tamamen ayrı düzeylerle kişisel mülkiyete ve mirasa önem vermiştir. O zamana kadar

aile yapısında çocuklar ana tarafından sayılır, anasının bağı olduğu semiyede mirasa konardı. Bütün mal aşiret içinde kullanılırdı. Meydana gelen değişimler neticesinde yeni konjektürde baba; sürülere, tutsaklara, silahlara ve ürünlere sahip olmuştur. Erkek çocuk, anasının semiyesine bağı olduğu için malı kendi çocuklarına miras kalırdı. Bu durumun değişmesi gerekirdi. Mirasla ilgili sorunlar, kadın ve erkek arasındaki rollerde önemli değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Poligami ve Poliandri yerlerini pairing (iki kişilik aileye) bırakmıştır. Bu ailede bir erkek bir kadınla evlenip bir aile kurar, bu ilişkiden doğan çocuklar, onların çocukları olurdu. Eski aile birlikleri, mülkiyet düşüncesine ayak uyduramıyorlardı. Oturacak yeri tayinde sınıf ve iş etkin olmaya başlamıştı. Mal üretiminin artması komşu veya uzak uluslar arasında ticaretin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Bu tür ticari gelişmeleri erkekler yönetti. Eski semiye örgütü artık erkeğin çıkarlarına uymuyordu. Kadınlar ekonomik gücünü de yitirince toplum içindeki dengelerin erkek lehine sonuçlanmasıyla son bulmuştu (Bebel, 1980: 35). Kadınların düşük ücret sorunu, ücretlendirilmeyen ev emeği veya özellikle tarım sektöründeki ücretsiz işçiliği düşünüldüğünde ortaya çıkan cinsiyete bağı gelir boşlukları sonucunda kadın yoksulluğu olarak özel bir yoksulluk sorunu ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilir finansal ve gelir olanaklarının olmayışı ve işgücü piyasasına katılımındaki sorunlar bu durumun ortaya çıkmasında önemli faktörler olmaktadır (Aytekin, 2014: 19).

1.6. Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığının Ekonomik Yansımaları

Cinsiyet ayrımcılığı, bireyin insan haklarından tümüyle yararlanmasını engelleyen sosyal açıdan yapılandırılmış cinsiyet rolleri ve normlarına dayalı olarak herhangi bir ayırıma, dışlanma ya da kısıtlamaya maruz kalmasıdır. Aynı zamanda cinsiyet ayrımcılığı, kaynaklara ve fırsatlara ulaşmada eşitsizlik, şiddet, temel hizmetlerden yararlanmada yetersizlik, çalışma yaşamı ve siyasette kadının sınırlı olarak yer alması ve kadınlarla erkekler arasındaki kişisel ilişkilerdeki güç dengesizliği hususlarıyla yakından ilişkilidir. Bu nedenle cinsiyet ayrımcılığı toplumda, kadınların, temel hizmetlerden yoksun olma, fırsatlara ve kaynaklara sahip olma, erkeklere oranla eşit olmayan koşullarda yaşama, şiddete uğrama, siyasette ve çalışma yaşamında düşük oranlarda temsil edilmeye neden olmaktadır (Akın ve Özvarış, 20016: 188; Demirbilek, 2007: 132).

TCE (Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği) sorununun önemli bir nedeni olan ekonomik katılımcılık ve fırsatlar alanındaki eşitsizlikler, TCE kuramının odağında yer almaktadır.

Çünkü bu eşitsizlik aynı zamanda diğer eşitsizlik alanlarının da önemli bir belirleyicisi olması ile dikkat çekmektedir. Ekonomik alandaki eşitsizlikler, Ecevit'e göre; düşük ücretli ve kötü koşullu işlerde çalışma; kayıt dışı sektörlerde, geçici, gündelik çalışma; işe alınmada, ücretlerde ve yükseltmelerde ayrımcılığa uğrama; ücret karşılığı olmayan işlerde (aile işçiliği) ücretsiz emek kullanma zamanlarının fazla olması veya ev içi emeğin kullanımında toplumsal cinsiyet ilişkilerinden kaynaklanan eşitsizliklerle karşı karşıya olma gibi farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. Bu alandaki eşitsizliklerin genel olarak sonuçları ise; kadın emeğinin istihdama katılım oranının düşük olması; düşük ücret ve gelir olanaklarının neden olduğu yoksulluk sorunundan daha fazla etkilenme, eğitim, sağlık olanakları ile siyasal katılım olanaklarında ortaya çıkan boşluklar biçiminde olmaktadır. Bu nedenle ekonomik eşitsizliklerin etkileri çok daha fazla olmakta ve TCE kuramı açısından bu eşitsizlik alanı daha önemli olmaktadır. TCE sorunu bu nedenle yoksullukla doğrudan ilişkilidir ve yoksulluğun artışına paralel olarak artması beklenmektedir (Ecevit, 2003: 84).

Toplumsal cinsiyet ilişkileri ve eşitsizlikleri, kadınların ve erkeklerin hanede yaşadıkları yoksulluğun farklı olması sonucunu doğururken, kadınların erkeklerden daha çok etkilenmesine neden olmaktadır. Kadınların kapasitelerini gelire ve iyilik (refah) hâline dönüştürebilmeleri zor olmaktadır. Öte yandan, hane gelirlerinin ve değerlerinin dağılımında ve kontrolünde; kredi gibi üretken değerlere erişimde; kaynakları kullanmada; mülkiyet üzerinde söz hakkına sahip olmada zayıflıkları; işgücü piyasasındaki ayrımcılık; ev içinde yeniden üretim ile ilgili sorumlulukları nedeniyle ücretli ekonomik faaliyetlerinin sınırlandırılması; ekonomik ve politik kurumlarda yaşadıkları sosyal dışlanma, kadınların kronik yoksulluğa karşı korumasız olmalarının nedenleridir (Ecevit, 2003: 84).

Hürriyet Emlağın “Evi Kadınlar Seçiyor Tapuyu Erkekler Alıyor” başlıklı <https://www.hurriyetemlak.com/emlak-yasam/evi-kadinlar-seciyor-tapuyu-erkekler-aliyor/> internet sayfasında yer verdiği haberde TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) verilerine göre; Türkiye genelinde 2017 yılında satılan 1 milyon 409 bin 314 konuttan 409 bin 453'ü yani yaklaşık yüzde 29'u kadınlar adına tescil edildi. Türkiye genelinde kadınlar adına en az tapu tescili yapılan iller sırasıyla; Ağrı, Van, Muş ve Ardahan illeri olurken, kadına en fazla konut tescili yapılan iller sırasıyla; Muğla, Edirne, Çanakkale, İzmir, Giresun, Aydın ve Burdur illeri yer almaktadır (<https://www.hurriyetemlak.com>, Erişim Tarihi: 07.03.2018).

1.7. Dinlerin Toplumsal Cinsiyet Üzerindeki Etkileri

Tarihte hiçbir toplumun dinsiz yaşamadığı göz önüne alındığında geçmişten günümüze sayısız dinden söz etmek mümkündür. Ancak bu dinlerin hepsini ve bunların kadına bakış açılarını incelemek olanaksız görünmektedir. Totemizm inancına göre kadının rahmindeki bebeğe totemin geçtiğine inanılmaktadır. Bu yüzden de kadının totem sayıldığı söylenebilmektedir. Totemizmde ölen bir insanla akrabalığı bulunan kadınlar saçlarını kesmek, vücutlarına toprak sürmek ve yas süresince konuşmamak zorundadırlar. Bazı yerlerde kadınların konuşma yasağının yıllarca sürdüğü de olmuştur. Erkekler rütbece kadınlardan, yaşlılar ise, dine kabul edilmiş olsa bile gençlerden üstün görülmektedir. Hindistan dinlerinden Hinduizm’de ise kadına karşı şiddet, baskı, her türlü aşağılama kutsal bir kılıfla insanlara telkin edilmektedir. Bundan dolayıdır ki Hindular kadınlara zulmetmeyi, onları aşağılamayı bir ibadet olarak görmektedir. Kadınların mülk edinme hakları bulunmamaktadır. Kadın her türlü işte çalışıp para kazanabilir. Ancak tüm kazandıklarını babasına, eşine veya dul ise oğluna vermek zorundadır. Kadın tek başına karar veremez. Hatta kadınlar herhangi bir kitap veya Hinduların kutsal metinleri olan Vedaları dahi okuyamazlar (Gürkan, 2010: 64).

Eski Çinlilerde kadın kocasının kölesi sayılırdı. Kocasını ve çocukları ile yemeğe oturmazdı, ayakta durur ve onlara hizmet ederdi (Arat, 1986: 25). Eski Çinlilerde kadın insan bile sayılmaz, ona ad takılmazdı. Erkek çocuklar makbul sayılır, fakat kız çocuklar “domuz” diye anılırdı (Topaloğlu, 1988: 18). Uygarlığın beşiği olarak görülen Yunan’da ise kadının hemen hemen kölelerle bir tutulduğu görülmektedir. Koca karısını dövebildiği gibi, başkasına da armağan edebilirdi. Tüm miras erkek çocuklara aitti. Bir erkeğe söylenebilecek en büyük küfür ise ona “kadın” demekti. Bu aşağılamaların ötesinde de kadın, tüm kötülüklerin kaynağı olarak kabul ediliyordu. Eski Yunan’da ifade edilen “en iyi kadın hiç konuşmayan kadın” olduğu şeklindeki formülasyon; Avrupalı erkek yazarların metinlerinde yinelendi durdu; yalnızca erkeğin gerçekten insan olduğu, buna karşılık, “tavuğun kuş olmadığı gibi, kadının da insan olmadığını öne süren Rus atasözü, çeşitli biçimlerde, Avrupa tarihinde sürekli yankılandı (Berktaş, 1995: 106).

Hristiyanlıkta 4. yy. kilise vaizlerine göre kadınlar öncelikle Havva’nın çocuklarıydı ve isteyerek ya da doğaları gereği bir erkeği yoldan çıkarabilirlerdi. Özellikle 4. yy. vaizi İoannes Hrisostomos kadınları “gerekli bir kötülük” olarak değerlendirmiştir (Hill, 2003: 18). Az çok düşünen, soru soran kadınların Engizisyon’un hışmına uğradığı ve “cadılık” gerekçesiyle yakıldığı Ortaçağ Batısında kadının konumu

şu atasözleriyle de özetlemek mümkündür: “Bir kadın evinden dışarıya üç kez çıkmalıdır: Vaftiz edildiği, evlendiği ve öldüğü zaman.” Yahudilikte de kadının hiçbir değeri yoktur. Yahudilerin her sabah tekrar ettikleri dualarında “Ezeli ilahımız, kâinatın kralı, beni kadın yaratmadığın için sana hamdolsun” cümlesi geçmektedir (Okiç, 1978: 7). Tevrat'ta evlilik, boşanma ve mirasa ilişkin kurallar tümü ile erkeklerin lehinedir. Toplumsal yaşayışta poligami egemendir. Erkeğin aynı anda birden çok eşi olabilmektedir. Fakat kadının böyle bir olanağı yoktur.

Hristiyanlık geleneğinde de kadın belli kalıpların, belli rollerin içine sokulmaya çalışılmıştır. Kadına biçilen rol, erkekten üstün olmama, bilgi edinme ve onu öğretme iddiasında bulunmamaktır. En önemli görevine gelince çocuk doğurmak, erkeğe itaat etmektir. Hristiyanlık dünyası, uzun asırlar boyunca kadını murdar bir mahlûk bilip ibadet yerlerine girmesine müsaade etmemiştir. Kadın, Hristiyanlığa göre ayıplı ve kabahatli olup, günahı onu yeryüzüne indirmiştir. Bu nedenle kilise papazları evliliği kötülemişlerdir (Akdemir, 1991: 262). Protestan mezhebinin kurucusu Martin Luther ise, evliliğin zorunlu bir ihtiyaç olduğunu belirterek (Özkaya, 1970: 36), rahip ve rahibelerin evlenmesini savunmuş ve bu konuda kilise kurallarına karşı gelmiştir. Korkunç derecede kadın düşmanı olan Yahudi geleneği Hristiyanlıkta Saint Paul aracılığıyla hortlamıştır. Saint Paul kadınlara silik kişiliği ve ağırbaşlılığı öğütler; gerek Tevrat'a gerek İncil'e dayanarak kadının erkeğe bağlı olması ilkesini koyar: “Erkek kadından değil, kadın erkekten doğmuştur; erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratılmıştır.” der. Başka bir yerde de : “Kilise nasıl İsa'nın buyruğundaysa, kadınlar da böyle her konuda kocalarının buyruğunda olsunlar.” (Beauvair, 1993. 93).

İslam dini kadını ve erkeği birbirinin tıpkısı olan iki cins değil, eşit ilişkilere sahip, farklı iki cins olarak görmektedir. Kur'an eşitlikçi bir anlayışı benimsemiş ve cinsler arası farklılıkları uygun görmediği gibi bu farklılıkları birinin diğerine olan üstünlüğü olarak kabul etmediği gibi kadın ve erkeklerin birbirine eşitliğinden bahsetmiştir. İslam dini kadın ve erkek cinslerinin birbirlerinin eksikliklerini tamamladığını ve her bir cinsin farklı özelliğinin kendi içinde değerli olduğunu ifade etmiştir (Toker, 2009: 153). Hz. Peygamber döneminde, İslam'ın, bir insan olarak erkeğe tanıdığı; hayat, mülkiyet, tasarruf, kanun önünde eşitlik ve adaletle muamele görme, mesken dokunulmazlığı, şeref ve onurun korunması, inanç ve düşünce hürriyeti, evlenme ve aile kurma, özel hayatının gizliliği ve dokunulmazlığı, geçim teminatı ve siyasi haklar gibi temel haklar kadınlara erkelerle eşit oranda verilmiştir (Gürkan, 2010: 66).

1.8. Dünyada ve Türkiye’de Kadınlara Bakış Açısının İncelenmesi

Ataerkil sistem kadın ve erkek arasındaki eşitlik mesafesini çok açmıştır. Kadın ve erkek hiçbir zaman aynı haklara sahip olmadığı gibi cinsiyetlerin birbirlerini algılama boyutunda da kadınlar hep erkeğe göre ikincil statüdeki varlıklar olmuşlardır.

Gündelik yaşamda, hukuk önünde, siyasal yaşamda kadının bu ikincil statüsü hep devam etmiştir. Kadınlar erkeklerin sırf erkek olmalarından dolayı doğumla birlikte kazandıkları haklar için mücadele etmişlerdir. Erkeklerle bahsedilen bu haklar kadınlar için birer mücadele eseri var olmuştur. Erkekler, ataerkil sistemin kendilerine verdiği gücü kendi lehlerine çok iyi kullanmış pek çok alanda kadınlara haklarını vermedikleri gibi kadınları kendilerine bağımlı kılmışlardır. Sanayileşme ile kadının yeniden üretim sürecine dâhil olması, evsel yaşamdan ayrılıp dışarıya çıkması onun hakları için mücadelesinde çok önemli bir adım olacaktı. Böylece kadınlar üretim sisteminde bir güç olduklarını algılayıp birlikte hareket ederek bir takım haklara kavuşacaklardı (Çelik, 2008: 62-65).

Kadınların eşitlik mücadelesinin temelini öğrenmek için Ortaçağ' da ki durumu bilmek, kadının bugüne kadar gelen ezilmişliğinin ve horlanışının tarihini anlamamızda çok önemlidir. Dinin, kilisenin kadına karşı aldığı tavır bu çağda şekillenmiştir (Kadıoğlu, 2001: 13- 14). 19. yüzyılın başında Avrupa' da kadınların fiilen hiçbir hakları olmadığı görülür. Bu dönemde kadınların çocukları üzerinde herhangi bir hakları olmadığı gibi, evlendikten sonra mülk sahibi olma hakları da yoktu. Ayrıca, kadınlar sözleşme de yapamıyorlardı Ancak, yüzyılın başında fabrika ve atölyelerin artmasıyla birlikte fabrika emekçilerinin sayısı da artmıştır. Bu gelişmeler sonucu tarım emeğinin niteliği değişmiş ve İngiltere'de "Efendi-Hizmetçi Yasası" kaldırılarak, yerine sınırlı sözleşmelerin yapılabilmesini sağlayan 1875 tarihli "İşveren-İşçi Yasası" getirilmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak evliliklerde "iki kişiyi kapsayan bir sözleşme" hazırlanması girişimleri görülmektedir (Davidoff, 2002: 111). Toplumsal eşitsizliğe karşı feminizm hareketi, batıda yükselişe geçtiği zaman aralığına bakıldığında Avrupa'nın büyük zorluklarla boğuştuğu (siyasal, ekonomik ve toplumsal) dönemler olan 18. ve 19. yüzyıllara denk gelmektedir. 1789 Fransız Devrimi, kadınların hak kazanımları açısından önemli bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Cinsiyetler arası rollerin sorguya çekildiği bu devirde, kadınların siyasal düşüncenin odak noktası haline geldiği bir dönem olmuştur (www.mimesis-dergi.org?p=321, Erişim Tarihi: 14.11.2017). Mary Wollstonecraft'ın Vindication of the Rihts of Women (Kadın Haklarının Savunması 1792) ilk modern feminizm yazılı metni olarak görülmektedir (Heywood, 2007: 290). Bu yazılı metinde

kadınlarında insan olmalarında ötürü en az erkekler kadar eşit haklardan faydalanmaları gerektiği tezini savunmuştur (Heywood, 2007: 303). Fransız İnsan Hakları Bildirgesi kadınlar yönelik haksızlıklara karşı bir takım taleplerde bulunması kadın haklarına yönelik önemli kazanımların yer aldığı yazılı bir metin olarak görülmektedir (Çakır, 1996: 20-21). 1968 yılından sonra feminizm hareketi daha geniş bir hareket alanı bulmuştur. O dönemde feminizm hakkında büyük tartışmalar yaşanmış, bu akım sadece bir takım toplumsal kalıplar getirmekle kalmayıp, davranışlara ve kişilik oluşumlarına önemli etkileri olmuştur (Ergas, 2005: 483). Feminist akımın getirdiği yenilikler arasında; bilinç yükseltme, alternatif yaşayış biçimleri, aile ve iş yaşamında eşit iş bölümü, karşıt kültür ve kurumların kurulması yönündeki faaliyetler akımın getirdiği yenilikler olarak görülmekteydi. Feminizm akımı özgürlük, hak ve adalet kavramlarını merkeze alarak asimetrik ilişkileri sorgulamıştır (Kappeli, 2005: 449).

Feminist bakış açılarının çoğunda, tarihsel süreç içerisinde kadınların teknolojik icatlar yaptıkları lakin bu geçerliliğin çarpıtılarak yok sayıldığına vurgu yapılmıştır. Kadınların teknolojik alanda yaptıkları buluşların tarih kitaplarında gösterilmemesinin yegane nedeni, bu teknolojilerin yani kadının ürettiği teknolojinin kârlılık ve kapitalist engelini geçememiş olması sebep gösterilebilir (Grill ve Grint, 1995: 5; Illich, 1996: 119-122; Cockburn 1993: 55; Wajcman, 1991: 16). Yazın incelemeleri değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet rollerinde genelde erkek ön planda, kadın ise geri planda tutulmuştur. Bu tabunun yıkılması maalesef son yüzyılda da pek mümkün olmamıştır. Bu konuda eşitliği savunan feminist grupları, kadın hakları savunucuları, sivil toplum örgütleri, kamu kurumlarının ilgili organları bu tabuya karşı mücadelede bulunsa da kadın hep ikinci planda tutulmuş, gerek medya gerekse de basın yayın organlarında erkekler ön saflardaki yerini almıştır. Kadın ile erkek cins arasında cinsiyet eşitsizliklerinin en sık yaşandığı alanlardan birisi sağlık alanıdır. Yapılan araştırmalara göre kadınların erkeklere oranla daha fazla yaşadıklarını fakat yaşam kalitesi daha düşük olduğu ve daha çok hastalığa yakalandıkları görülmektedir (Şimşek, 2011: 121).

Türkiye açısından toplumsal cinsiyet eşitsizliği göstergeleri oldukça yüksek seviyelerde olduğuna işaret etmektedir. 2015 yılında Dünya Ekonomik Formu'nun (WEF) araştırmalarına göre toplumsal cinsiyet gelir eşitsizliğini gösteren endekste Türkiye'nin 144 ülke arasında 130. sırada olduğu görülmektedir. (<http://www.weforum.org/GGGR2015/cover.pdf>, Erişim Tarihi: 05.01.2018). 2016 yılında Dünya Ekonomik Formu'nun yayınladığı raporda "Eğitim Kazanım" başlığında

145 ülke arasında kadına yönelik kazanımlar yönünden eğitim alanında 109. sırada yer almıştır. Bu sonuç kadına yönelik kazanımlarda Türkiye'nin oldukça gerilerde olduğunu göstermiştir. Raporda "Sağlık ve Yaşam Süresi" başlığı ise Türkiye'nin sağlık alanında kadın-erkek eşitliği açısından ilk sırada olduğu diğer bir ifadeyle diğer katagorilere nazaran sağlıkta cinsiyet eşitliği açısından olumlu bir tablo gözükmektedir. Raporun "Siyasi Güçlenme" başlığı altında da durum pek iç açıcı olmadığı görülmüştür (<https://www.birgun.net/haber-detay/wef-kuresel-cinsiyet-ucurumu-2016-raporu-yayimlandi-135712.html>). Türkiye'de 2014 yılı yerel seçim sonuçlarına göre; il genel meclis üyeliği sayısı erkeklerde 1191 iken kadınlarda 60, büyükşehir belediye başkanlığı erkeklerde 27 iken kadınlarda 3, belediye başkanlığı erkeklerde 1314 iken kadınlarda 37 ve belediye meclis üyeliği erkeklerde 18 bin 300 iken kadınlarda 2 bin 198'dir. İstatistik sonuçlarına göre, kadınların siyasi hayata katılımının ne kadar yetersiz olduğunu görülmektedir (YSK, 2014). Siyasi yaşam toplumsal dengelerin kurulması açısından önem taşımaktadır. Kadının siyasi hayatta yeterince temsil edilmediği durumlarda yani kadınların aktif olarak siyasi yaşamda yer almaması durumunda, toplumsal cinsiyet eşitliğinden söz etmek mümkün değildir. Temsil hakkından mahrum bırakılan kadınlar; eşitlik, eğitim hakkı ve kendi ayaklarının üzerinde duracak kadar maddi imkânlarla kavuşamaması onların ikinci plana atılmasında etki eden unsurlar arasında sayılabilmektedir.

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanıyla birlikte kadınların sosyal ve çalışma hayatıyla ilgili düzenlemeler resmi devlet politikası haline getirilmiştir. Yeni Türk Devletinin Lideri Mustafa Kemal Atatürk, Batılılaşma hareketi kapsamında Türkiye'nin muasır medeniyet seviyelerine çıkmasında kadının özel bir önemi ve değeri olduğu bilincini taşımaktaydı. Bu noktada Atatürk kadınların siyasi hayata ve iş hayatında aktif rol oynaması yönünde girişimleri ilerleyen zamanlarda kadının toplumsal yaşamda hak ettiği değeri bulmasında önemli atılımlar olarak görülmüştür (Rijan, 1993: 126). Türkiye Cumhuriyeti Devletinde toplumsal cinsiyet ayrımcılığını kaldırmaya yönelik reformlar şu şekilde sıralanmıştır:

1. 1923 yılında eğitim hakkı hem erkekler hem de kadınlar için zorunlu hale getirilmiştir.
2. 1931 yılında gelindiğinde kadınlar siyasal olarak oy kullanma hakkı.
3. 1934 yılında seçimlerde ilk kez oy kullanmışlardır. Bu tarih Fransa ve İtalya gibi gelişmiş batı toplumlarına nazaran 14 yıl öncesine denk gelmektedir.

Toplumsal cinsiyet ayrımının giderilmesinde atılacak en önemli adımlardan biride eğitimde fırsat eşitliğidir.

1.9. Toplumsal Cinsiyetle ilgili Roller

Toplumbiliminde rol kavramı, bireyin belirli bir mekana getirdiği geleneksel manada içselleştirilmiş kültürel ve kuramsal beklentilerden oluşmaktadır (Merton, 1970: 245-246). Toplumsal cinsiyet rolleri; toplumun kadın ya da erkek cinse uygun bulduğu davranış ve sorumluluklar toplamını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri sosyal manada paylaşılan beklentilerdir şeklinde bir tanımlama yapmakta yerinde olacaktır (Durkin, 1995: 13). Yeni dünyaya gelen bir bebek hangi toplumda dünyaya geliyorsa ait olduğu toplum o bebeği kendi geleneklerine uygun gördüğü davranış kalıplarına göre yetiştirmelerini sağlar. Bu davranış kalıplarına göre; çocuklar beslenme tarzı, giyinme kültürü, oyuncakları, okudukları kitaplar, izledikleri çizgi filmlere kadar her iki cinse uygun imgeler yüklemektedirler. Bu bağlamda okula yeni başlayan kadınlar edilgen ve zayıf, erkekler ise güçlü ve etkin rollere sahip oldukları yönünde kanaat hakimdir (Gümüsoğlu, 2009: 316). Kadın ve erkek rolleri incelendiğinde kadın nitelikleri arasında gerilimi düşürme ve grup dayanışması gibi daha uzlaşmacı ve olumlu sosyal davranış rolleri örnek gösterilirken, erkekler daha çatışmacı ve iş odaklı rollere sahip oldukları ifade edilir. Toplumbilimciler, erkeklerin kadınlara nazaran daha çatışmacı olduklarını iddaa etmişlerdir. Bir diğer savunulan nokta ise erkeklerin kadınlara nazaran daha çok iş odaklı oldukları ve yaptıkları işte daha hırslı oldukları yönündedir (Beutel ve Marini, 1995: 438). Diğer yandan, geleneksel ataerkil yaklaşımda kadınlar üreme işiyle erkekler ise üretme işiyle ilgilidirler (Attanapola, 2004: 2304). Küçük yaşlarda çocukların oyalandıkları ve vakit geçirdikleri oyuncaklar toplumsal cinsiyet bakımından yanlıdır. Oyuncak türlerinden; yavru kedi, tavşanlar ve bebekler kız çocuklarına önerilirken, oyuncak aslan ve kaplanlar, arabalar ve silahlar erkek çocuklara önerilmektedir (Giddens, 2000: 101). Kadın ve erkek arasındaki rol dağılımında; meslek ve gelir erkeğin, tüketim ve evin sorumluluğu kadında olduğu yönünde algılar güncelliğini korumakta olup bu tabuları yıkmaya yönelik adımlar sınırlı da olsa atılmaktadır (Tolan, 1990: 502).

Kadın ve erkek cinselerin rolleri zaman unsuruna bağlı olarak farklılık göstermektedir. Günümüz modern toplumlarının kadına biçilen roldede değişme görülmüş kadınlar; üretme, aileye ve milli gelire ekonomik katkı sağlama yönünde daha kapsamlı roller yüklenmiştir. Günümüz kadına biçilen roller değerlendirildiğinde

geçmişte kadın cinsiyeti ev içinde aktif rol oynadıkları bazı çevrelerde kabul görmüştür. Diğer yandan sanılanın aksine kadınlar iş dünyasında aktif rol aldıklarına yönelik birçok örnek yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur (Attanapola, 2004: 2303). Eğitim görmüş ve iş sahibi olmuş kadınlar, geleneksel cinsiyet rol tutumlarını daha az sergilemeleri beklenir. Evlilik ve annelik gibi geleneksel rol kalıpları büyük olasılıkla geleneksel tutumların sürdürülmesiyle ilgilidir (Tallichet ve Willits, 1986: 219). Toplumbilimciler biyolojik cinsiyet rolleri ile kadın ve erkekler arasındaki fiziksel ve biyolojik farkları işaret etmektedirler. Bu bağlamda toplumbilimciler toplumsal cinsiyet bakımından kadın ve erkek rollerinden bahsederken, dişi ve eril olarak isimlendirilen, belli bir çevreye yönelik kültürel ve toplumsal olarak süregelen etkileşimler ve bireylerin toplumsal yaşam davranışlarında farklılığa neden olan örgütlenmiş kalıp yargı örüntüleri şeklinde açıklada bulunmuşlardır (Magezis, 1996: 4; Spence ve diğerleri, 1985: 151). Kadın ve erkekler arasında cinsiyet farkındalığı olsa da kadınlar erkeklerin yaptığı işlerin çoğunu yapabilirler. Fakat bir çok medeniyet, toplumsal cinsiyetlere biçtikleri roller nedeniyle kadınların kendilerine uygun gördükleri işlerde değil toplumun belirlediği rollere uygun işlerde çalışmak zorunda kalmışlardır. Kadın ve erkekleri yönlendirmelere, biçilen rollere, psikolojik baskılara maruz bırakılarak meslek seçmeye zorlamak çağ dışı uygulamalar toplumda ve iş çevrelerinde sıkça karşılaşılmaktadır. Örneğin, erkeklerin doğurgan olmamaları onların çocuk bakıcılığı yapamayacakları anlamına gelmeyeceği yanlış düşüncelerin çürütülmesine güzel bir örnektir.

Toplumun erkeklere biçtikleri roller incelendiğinde ve konuya eğitim almış erkekler açısından bakıldığında eğitilmiş erkekler eğitimsiz erkeklere nazaran daha esnek ve eşitlikçi oldukları yapılan yayınlarda ortaya konmuştur. Batı uygarlıklarında erkeklere biçilen; “ dayanıklı, sert, iş ortamında acımasız, bedensel açıdan güçlü” erkek profilinin erkek nüfus eğitim seviyesini yükselttikçe bu anlayışın devam edeceği yönündedir. Fakat genç ve eğitilmiş erkeklerin daha demokratik tavır sergilediği yönünde araştırma sonuçları mevcuttur (Yıldırım, 1999: 76-77). Toplumsal cinsiyet rolleri kavramı durağan bir kavram olmadığı gibi doğuştan gelen bir özellikte değildir. Toplumsal cinsiyet rolleri toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık göstermekte ve zaman içinde kadın ve erkeklere biçilen rollerde farklılıklar görülebilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ilk kez İskandinav ülkelerinde toplumbilimciler tarafından dile getirilmiştir. Toplumsal cinsiyet kavramının en çok üzerinde durduğu konu başlıkları ayrımcılık ve hiyerarşi kavramları olmuştur. Kadınlar adeta iş dünyasında yardımcı rollerle özdeşleştirilmiştir. Erkekler ise

iş ve kariyer ile özdeşleştirilmiştir. Oysa ki kadınlık ve erkeklik biri olmadan diğersinin değeri anlaşılamayacak kadar iç içedir (Sundin, 1995: 341).

Doğacı (naturalistic) kuram savunucuları kadın ve erkeklerin toplum içerisinde oynadıkları rollerin onların biyolojik özelliklerinden kaynaklandığını savunmaktadırlar. Yine bu kuram savunucuları, kadınların eksik yönlerinin erkeklere göre zayıf bir fiziki yapılarının olması ve doğurganlığı gibi özelliklerden kaynaklandığını iddaa etmişlerdir. Bu anlayışın karşısında feminist yaklaşım savunucuları bulunmaktadır. Feminist düşünürler, kadınların fiziksel kapasitelerinin zayıf olmadığını fiziksel testlerle kanıtlanabileceğini ve iddaa edilen bu zayıflığın toplumsal koşullar kadın lehine iyileştikçe değişebileceğini savunmaktadırlar. Feministlere göre kişilik testlerinde görülen kadına özgü zayıflık kabul edilen özelliklerin erkeklerde de rastlanabildiğini, kadınların da erkekler gibi duygulu hareket edebileceklerini yönünde açıklamalarda bulunmuşlardır (Slattery, 1992: 87). Toplumsal cinsiyet rolleri çocukluk yıllarında öğrenilmeye başlar ve olgunluk döneminde de pekiştirilir. Bu süreçte kadınlar aile alanındaki rollerin, erkekler ise iş alanındaki rollerin kendileri için daha önemli olduğunu öğrenirler (Powell ve Greenhous, 2010: 1012). Eğitim hakkı bir toplum içinde yaşayan vatandaşlara tanınması zaruri olan insan hakları içerisinde yer almaktadır. Eğitim içeriği bireyleri güçlendireceği gibi güçsüz de kılabilir. Ders kitapları içerik yönünden, çocukların okumaya adım attığı ilk okul yıllarında gelişimleri ve tutumlarının toplumsal cinsiyet rolleri açısından oldukça önemlidir. Devletin denetiminden geçerek çocukların eğitimine sunulan ders kitapları cinsiyet rolleri açısından doğru testlere tabi tutulması toplumsal cinsiyet eşitliği açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda ders kitapları devletin ideolojisini geleceğin büyüklerine aktarmada kullanırken, yetiştirmek istediği bireylere biçilen roller bu süreçte ortaya konulmaktadır (Gümüsoğlu, 2008: 41). Eğer bir toplumun eğitim sisteminde ders kitaplarında kadınlara biçilen roller sadece “çocuklara bakmak ve ev idaresinden sorumlu bireyler” olarak görüldüğü toplumlarda kadın haklarından ve cinsiyet eşitliğinden bahsedilmesi kelime oyunlarından öteye geçemeyecektir. Bu bakımdan kadın toplumsal yaşamda araç olarak görülmeye devam edecektir.

1.10. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kuramsal Çerçeve

İnsanların toplumsal cinsiyete ilişkin rol gelişimlerinin doğumla birlikte başladığı ve ilk rol öğreticilerinin genelde anne-babalar olduğu bilinmektedir. Yeni dünyaya gelen

bir bebeğin ilk dikkat çeken özelliği cinsiyetidir ve çocuğu yetiştiren anne veya bakıcı bebeğe yönelik istek ve beklentileri bebeğin cinsiyetine göre belirlemektedirler (Özdemir, 2006: 22). Bir birey iki yaşına geldiğinde cinsel kimliği yani kız yada erkek olduğunu fark etmekte; üç yaşına geldiğinde birey cinsiyet rolüne uygun hareket etmektedir (Tatlıcı, 2002: 35). Bireyin kendini erkek ya da kadın olarak tanımlaması olarak ifade eden cinsiyet kimliği, başlangıçta anne-baba yada bakıcının etkin olduğu bu dönemde zamana bağlı olarak; bireyin arkadaşları, öğretmenleri, sosyal çevresi, kitle iletişim araçları gibi faktörlerde bu sürece dahil olmaktadır. Bireyler bu faktörlerden aldığı öğreti ve mesajla kendi algı ve düşünce sistemini de ekleyerek toplumsal cinsiyete ilişkin rolleri benimsemektedir. Toplumsallaşma sürecine bireyler; kişiliği, ve benliği ile dahil olmaktadır (Gültepeataç, 2000: 28).

Toplumsal cinsiyet kuramları, toplum içinde kadın ve erkeklere biçilen rollerin hangi sebeplerle birbirlerinden ayrıştıklarını ortaya koyan bir yapıdır. Bu kuramlar kendi içinde iki kısımdan oluşmaktadır. Kuram ayrımında doğacı ve gelişmeci görüşten yola çıkan farklı anlayışlardan söz edilmektedir. Doğacı kuram, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları ortaya koyarken biyolojik gerekçeleri göz önünde bulundurmaktadır. Bir diğer ana kuram olan gelişmeci kuramın savunucuları ise bu farklılığın biyolojik etmenlerden değil de, toplumsallaşma sürecinde bireyin öğrendiği farklı rollerden kaynaklandığını savunmaktadır (Gül, 2014: 44). Toplumsal cinsiyet farklılığını ortaya koyan bir çok kuram olmakla birlikte bunlardan önemli olan yaklaşımlardan bazılarına değinilecektir.

1.10.1. Psikanalitik Yaklaşım

Psikanalitik kuram, cinsiyet özelliklerinin kazanılmasında bireyin üç dönemden geçtiğini savunmaktadır. Birinci dönem, ilk doğduğu anda bireylerin kız ve erkek çocukların cinsiyet ve toplumsal deneyimleri aynıdır. İkinci dönemde çocuklar, 5 yaşından itibaren, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları anlamaya başlar ve çocukların cinsiyet kimlikleri oluşur. Bu dönemde erkek-kadın arasındaki çatışmaların etkisiyle kız çocukları babalarına yönelirler. Freud'a göre, anneden ayrılıp babaya yönelen kız çocuğunun bu yönelişin heteroseksüel manada kadınsılık yoluna girişlerinin başlangıcıdır. Son dönem olan ödipal döneme girildiğinde, erkek çocuklar babalarıyla yaşadıkları çekişmeden ve anneye olan bağlılıktan vazgeçerek, babalarıyla kendini adeta özdeşleştirirler. Bu açıdan bakıldığında bundan sonraki dönemlerde erkek çocuk erkek ve

buna bağılı erkeksi rollere bürünürler. Ödipal çatışmanın çözülmesiyle ahlaki yargılanmanın kaynağı olan superego gelişir. Kız çocuğı bu dönemde anneleri gibi kendilerini eksik ve zayıf olarak görmekte, bu gerekçeyle erkek çocukların babalarıyla özdeşleştikleri gibi kız çocukları anneleriyle erkek çocuklarda olduğu gibi özdeşleşemezler (Dökmen, 2012: 44). Bu bağlamda kadınların hem cinsel hem de ahlaki açıdan erkeler kadar üstün olmadıkları ileri sürülmektedir. Oysaki kadınların cinsel manada ve çocuk dünyaya getirirken yaşadıkları acılar, kadının acı çekmeyi sevdiği, mazoşizme ve narsizme yatkın olduğu görüşünü beraberinde getirmektedir (Arıcı, 2011: 16). Psikanalitik kuram savunucularından Erikson, kadınların daha durağan, erkeklerin ise hareket yönelimli olduğunu savunmuştur. Analitik psikolojinin öncüsü Jung, toplumsal cinsiyetle ilgili düşünceleri, günümüzde kullanılan “androjen” kavramının psikanalitik açıklamasına benzemektedir (Unger ve Crawford, 1992: 47). Jung’a göre, bir erkeğin bilinçdışı ve bütünleyici bir dişi ögeyi (anima); bir kadının bilinçdışı bir erkek ögeyi (animus) barındırmaktadır. Bu doğrultuda erkeklerin en erkeksi olanının bile, animanın etkisiyle çocuklara karşı zayıf ve hastalara karşı şefkat duyabilmektedir. Kadınlar ise animus etkiyle cesaretli ve saldırgan olabilmektedirler (Fordham, 2004: 12).

1.10.2. Sosyolojik Yaklaşım

Biyolojik yaklaşım, kadın ila erkek arasındaki farklılık sebeplerini; fizyolojik, vücut ve hormonal özelliklerden kaynaklandığı yönünde bilimsel tanımlamalarda bulunmuştur. Sosyolojik kuram ise biyolojik yaklaşımı kabul etmekle birlikte bu olguya evrimci bir yaklaşımla bakmaktadır. Sosyolojik yaklaşıma göre kadın ve erkekler arasındaki farklılık milyonlarca yıllık süreç içerisinde insanoğlunun göstermiş olduğu değişim ve evrim sürecinden kaynaklanmaktadır (Gül, 2014: 46). Sosyolojik yaklaşımın kaynağını Charles Darwin’in evrim teorisine dayandırmak mümkündür. Charles Darwin 19. yüzyılda ortaya koyduğu “Evrim Teorisi” ile bilime katkı yapmıştır. Darwin “Türlerin Kökeni” isimli adlı eserinde, evrim teorisinin en önemli iki özelliğini “en iyi uyum yapanın ayakta kalması” ve “değişimin basitten karmaşığa doğru olduğu” şeklinde savunduğı düşünce yapısı bilim çevrelerince kabul görmüştür. Darwin evrim teorisinde insanoğlunun sadece biyolojik bir varlık değil aynı zamanda sosyal bir varlık olduğunu ve çevreden bağımsız olarak düşünölemeyeceğini savunmuştur. Sosyolojik yaklaşımın vurgu yaptığı iki nokta; “kültürel inançlar” ve “kültürel değerler” şeklinde iki başlık altında incelemek mümkündür. Sosyoloji, sosyal davranışların biyolojik süreçlerden ve

genetik kaynaklı koşullardan etkilendiğini savunan bir düşünce sistemidir.

Sosyal bilimcilere göre, günümüzde geleneksel sayılan cinsiyet rollerinin insan türünün hayatta kalmasına ve soyunun devamını sağladığı için varlığını devam ettirdiğini savunmuşlardır (Dökmen: 2012: 53-54).

Evrin psikolojisi, kadınları doğurganlık açısından, erkekleri bir evin finansal kaynağı olarak yücelttiğinden bireylerin eş seçimini de bu doğrultuda açıklamaktadır. Evrik teorisinde erkekler doğurganlık gücü yüksek genç kadınları tercih ederken, kadınlarda finansal açıdan güçlü ve yaşlı erkekleri tercih etmektedir. Son yıllarda kadınların ekonomik özgürlüklerine kavuşmaya başlaması erkek tercihlerinde zenginliği tek tercih sebebi olarak görmemeye başlamıştır. Bu bağlamda erkeklerin de eş seçimi tercihlerinde değişim görülmüştür. Erkekler, eğitim seviyesi yüksek, ekonomik geliri olan kadınları tercih etmeye başlaması kadın ve erkeklerin tercihlerin modern çağla birlikte başladığını gösteren en önemli göstergeleri olmuştur (Unger ve Crawford, 1992: 28).

1.10.3. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal rol kuramı, kadın ve erkek cins arasındaki davranışa dayalı farklılıkların; cinsiyet kalıp yargıları ve sosyal rollerle ifade edilebileceğini savunmuştur (Arıcı, 2011: 20). Kurama göre, kadın ve erkek cinsler doğuştan gelen farklı cinsiyet psikolojilerine ve cinsiyet rollerine sahip değillerdir. Kadın ve erkek cinslerin farklı sosyalleşme süreçlerinden geçiyor olmaları sosyal davranışlarında cinsiyet farklılıklarının oluşmasına sebep olmaktadır (Gül, 2014: 48).

Cinsiyet rollerine ilişkin toplumsallaşma, çocuğun ilk dönemlerinde başlar ve yaşamın sonraki dönemlerinde gelişme gösterir. Cinsiyet rolleri yaşamın ilerleyen dönemlerinde ortaya konur. Bir örnekle açıklama gerekirse; toplum kadından meslek seçimi konusunda daha başarılı olacaklarını düşündükleri; doktor, hemşire ve öğretmen gibi meslekleri tercih edecekleri ve ev işleriyle ilgilenmelerini, çocuklarına bakmalarını beklenmektedir (Eagly ve diğ., 2000: 52-55, Aktaran Johannesen Schmidt, Eagly, 2002, Aktaran Güldü, Kart, 2009: 103).

1.10.4. Bilişsel Gelişim Kuramı

Kohlberg'in geliştirdiği Bilişsel Cinsiyet Kuramına göre, insanların kendileri ve dünyaya ilişkin tutarlı bir bakış açısı sürdürebilmek için bilişsel tutarlılığa ihtiyaç vardır

(Gül, 2014: 50). Bilişsel gelişim kuramına göre toplumsal cinsiyet rolü kazanımı, çocuğun bilişsel süreçleri ile ifade edilmektedir. Bu kurama göre çocuk toplumsal sürece katılarak kendi cinsiyet rolünü biçimlendirmekten sorumludur (Franzoi, 2006: 42).

Lisi ve Wherhen'e göre de cinsiyet kimlik gelişimi bir süreç içerisinde gelişmektedir. Bu sürecin aşamalarını şu şekilde açıklamak mümkündür (Lisi ve Wherhen, 1983: 1570):

1. Kendini Etiketleme (Labeling of Self): Önce kendinin sonra da diğerlerinin cinsiyet kimliğini fark etme ve sınıflandırma. Kendi Cinsiyet Rolüne uyum sağlama.
2. İstikrarlılık (Stability): Cinsiyetin değişmezliğini anlama
3. Motivasyon (Motive): Cinsiyet rolünü kavrama ve bu role uyum sağlama.
4. Tutarlılık (Constancy): Aynı cinsiyetten olanlarla ortak yönlerinin olduğunu ve bazı yönleriyle diğer cinsten ayrıldığını anlama.

Kolberg çocukların cinsiyet rollerin gelişimini kavramanın üç yönünden bahseder bunlar (Kolberg, 1968: 1021):

1. Çocukların toplumsal cinsiyet rolleri, evrensel ve fiziksel özellikleriyle tanımlandığından, evrensel gelişimsel bir değişime uğrar.
2. Toplumsal cinsiyet rolleri, yaşam boyunca adım adım gelişir.
3. Cinsiyet rollerindeki gelişimsel değişimler, cinsiyet rolü tutumlarının ve değerlerinin değişiminin temelini oluşturur.

1.10.5. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı, her iki cinsle ait özelliklerin (kadınsı-erkeksi) bireylerde birarada bulunabileceğini savunan kuramdır (Arıcı, 2011: 25). Toplumsal cinsiyet şeması kuramında; fiziksel güç faktörü erkekler için uygun görülürken, fiziksel çekicilik kız çocukları için uygun görülen şema bileşenidir. Bu şema sayesinde çocuklar daha küçük yaşlarda, yaşadıkları kültüre bağlı kadınsı ve erkeksi niteliklere uygun davranışları sergilemeye yönlendirilmektedirler (Franzoi, 2006: 69).

Toplumsal cinsiyet şeması, kadın ve erkek özelliklerinin ve rollerini algılanmasında ve bilginin işlenmesinde önemli kuramlardan biridir. Kadın ve erkek cinsler arasında ayrıma tabi tutan bir kültür içinde yetişen çocuklar, kendilerini ve diğer cinsi, ayrıca nesne ve olaylar hakkındaki bilgileri, algıladıkları bu cinsiyet çağrışımına göre öğrenmektedirler (Dökmen, 2012: 70).

1.10.6. Çok Faktörlü Toplumsal Cinsiyet Kimliği Kuramı

Toplumsal cinsiyet özelliklerinin iki f  kterle açıklanamayacağını savunan Spence (1993), bunun yerine çok faktörlü toplumsal cinsiyet kimliği kuramını ileri sürmüştür. Spence göre toplumsal cinsiyet kimliği, bireylere ilişkin pek çok faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler dört başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar:

1. Toplumsal cinsiyet kimliği ya da benlik kavramı (bireyin temel kadınsılık ve erkeksilik hissi),
2. Araçsal ve ifade edici kişilik özellikleri (kalıp yargı olarak kadın ya da erkeklerle bağlantılı olduğu d    n  len   zellikler),
3. Toplumsal cinsiyet ilişkili ilgiler, rol davranışları ve tutumlar,

İKİNCİ BÖLÜM

2. MESLEK SEÇİMİNDE TOPLUMSAL CİNSİYETİN ETKİLERİ

Bu bölümde toplumsal cinsiyet rollerinin bölüm seçimindeki etkileri üzerinde durulacaktır. Özellikle iş piyasasının ihtiyaç duyduğu ara eleman ihtiyacını karşılamada meslek yüksekokullarına önemli görevler düşmektedir. Bu noktada meslek yüksekokullarında ilgi odağı haline gelen; sekreterlik, bankacılık ve mekatronik bölümünü tercih eden bireylerin bu bölümleri tercih etmede cinsiyet rolünün önemi üzerinde durulacak ve meslek seçimine giden bu süreçte sekreterlik, bankacılık ve mekatronik bölümlerine ilişkin bilgiler verilecektir.

2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim

Bir toplumu ayakta tutan en önemli unsurlardan biride o toplumun bireylerini devletin amaçlarına uygun yetiştirmektir. Bu amaçlar; toplumu oluşturan fertlerin toplumla bütünleşmesini sağlama, toplumun moral değerlerinin üst seviyelerde olması, kişilerin kendini geliştirme imkânları sunma ve mesleki açıdan nitelikli bireyler yetiştirmek yönündedir (Adem, 2000: 38). Ekonomik kalkınmanın ve büyümenin en önemli unsuru eğitimidir. Çünkü eğitim sayesinde, esas üretim faktörlerinden olan emeği şekillendirerek yoksullar ve dar gelirlilerce sunulan işgücünün ekonomik değerini ve verimliliğini arttırmak mümkündür. Toplumu oluşturan bireylerin yaşam kalitesinin artmasında eğitim önemli bir araçtır. Toplumsal huzurun sağlanmasında kadın ve erkeklere sunulan fırsat eşitliği ve özgürlük en önemli erekelerdir. Toplumsal yaşamda eşitliğin tesis edildiği en önemli alanlardan biri eğitim olmalıdır. Eğitim sayesinde, toplumu oluşturan kadın bireylerin; “kendilerini geliştirmeleri, iş yaşamına katılmaları, ücretli çalışmaları, siyasi haklardan yararlanmaları, özgür bir yaşam sürebilmeleri” gibi imkanlara bu sayede kavuşabileceklerdir (Kaçar, 2007: 85).

Eğitimin, özellikle bir ülkenin kalkınmasında kadın eğitime verilen önemin toplumların gelişmesinde belirleyici faktörlerden birisi olarak görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde kadının iş hayatında ve özel yaşamda aktif bir rol oynadığı görülmektedir. Gelişimini henüz tamamlamamış ülkelere biri olan Türkiye’de, kadınların durumu değerlendirildiğinde, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2016 Raporunda şu ifadelere yer verilmiştir. Türkiye nüfus açısından değerlendirildiğinde, 2016 yılı sonunda erkek sayısı

40 milyon 43 bin 650 kişi olurken, kadın nüfusu 39 milyon 771 bin 221 kişi olmuştur. yüzdesel oranlara bakıldığında nüfusun % 50,2'si erkek, %49,8'ini kadınlar oluşturmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlara göre kadın ve erkek nüfus dağılımında eşit bir yapının olduğu sonucunu göstermektedir. Sayısal veriler açısından eşit sonuçlara rağmen; eğitim, iş imkanı, siyasal hayata katılım gibi istatistikler incelendiğinde erkekler lehine sonuçlar olduğu yani kadınların çalışma hayatında yeterince temsil edilemediği görülmektedir.

2015 yılı istatistiklerine göre Türkiye’de okuma-yazma bilmeyen toplam nüfus oranı %5,4 iken bu oran erkeklerde %1,8, kadınlarda ise %9’dur. Bir başka anlatımla okur-yazar olmayan kişi sayısı kadınlarda erkeklere oranla 5 kat daha fazladır. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre lise ve dengi okul mezunu olan 25 ve daha yukarı yaştakilerin toplam nüfus içindeki oranı %19,5 iken bu oran erkeklerde %23,5, kadınlarda %15,6 olarak görülmektedir. Bu rakamlarda da lise mezunu erkek-kadın arasında ciddi bir farklılık dikkat çekmektedir. Yüksekokul ve fakülte mezunu olan toplam nüfus oranı %15,5 iken bu oran erkeklerde %17,9 kadınlarda ise %13,1’dir.

Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 2015 yılında, Türkiye’de 15 ve daha yukarı yaştaki nüfus içerisinde işgücüne katılma oranı %51,3 olup, bu oran erkeklerde %71,6 ve kadınlarda ise %31,5 sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde eğitim seviyesi yükselen kadınların iş gücü piyasasında daha aktif rol aldıkları görülmüştür. Eğitim seviyesiyle istihdam olanakları arasında ilişki olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur. Rakamlara bakıldığında Türkiye’de okur-yazar olmayan kadınların işgücüne katılma oranı %16,1, lise altı eğitimli kadınların işgücüne katılma oranı %26,6, lise mezunu kadınların işgücüne katılma oranı %32,7, mesleki ve teknik lise mezunu kadınların işgücüne katılma oranı %40,8 iken yükseköğretim mezunu kadınların işgücüne katılma oranı %71,6 olmuştur. Türkiye’de 2015 yılında gelir ve yaşam koşullarının tespitine yönelik yapılan araştırmada, yükseköğretim mezunu kadınların yıllık ortalama esas iş gelirleri 29 bin 238 TL olurken, lise mezunu kadınların ortalama gelirleri yıllık bazda 16 bin 124 TL olmuştur. bir okulu bitirmeyen bayanların ortalama yıllık geliri 8 bin 528 TL civarında olduğu tespit edilmiştir. Türkiye İstatistik kurumunun 2016 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de nüfus dağılımı kadın-erkek açısından dengeli olsada, okullaşma oranı ve istihdam olanakları değerlendirildiğinde ibre açık ara farkla erkek lehine olduğu tespit edilmiştir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643>, Erişim Tarihi: 17.12.2017).

Kadınların eğitim süreci boyunca yaşadıkları cinsiyet kökenli ayrımcılık ilk öğretimden, yüksek öğretime ve yaygın eğitim sürecinde de değişik şekillerde kendini göstermektedir (Gök, 1995: 185). Yükseköğretim istatistiklerini baz alan çalışmalarda fakültelerin kadın-erkek oranları değerlendirildiğinde; erkek öğrencilerin daha çok Tıp ve Mühendislik Fakültelerine yoğunlaşırken, kadın öğrenciler Eğitim, Edebiyat, Fen ve Güzel Sanatlar, Sağlık Hizmetleri MYO ve Hemşirelik Yüksekokullarına yöneldikleri tespit edilmiştir (Kaçar, 2007: 86). Türkiye eğitim sistemi içerisinde öğretmen değerlendirmelerinde erkekleri hareketli ve atak; kızları düzenli, sorumlu, devamlı, uysal, disiplinli, ezberci şeklinde tanımlamışlardır. Aynı araştırma sonuçlarına göre öğretmenler erkek öğrencileri kadın öğrencilere nazaran daha zeki fakat daha tembel ve dağınık bulmaktadırlar (Demiroğlu, 2008: 30).

Okullarda okutulan ders kitaplarında Cumhuriyetin ilan edildiği ilk yıllarda kadın ve erkeğe yönelik daha eşitlikçi bir yol izlenirken, 1950’li yıllardan sonra yayınlanan ders kitaplarında kadın-erkek eşitliği anlayışında değişim yaşanmıştır. Bu eşitlik anlayışı 1950’li yıllardan itibaren erezyona uğramış ve iş yaşamı erkeklerle nitelenirken, ev işleri adeta kadının kaderi olarak kabul edilmiştir. Gelişmiş ülkelerde yapılan birtakım çalışmalara ilişkin veriler incelendiğinde kadın-erkek ayrımcılığı ortadan kaldıracak tek aracın eğitim olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma sonuçları ataerkil yapı ve tutumları değiştirme yönünde ciddi adımlar atılmadıkça, toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin tek başına eğitim ya da kalkınmayla ortadan kaldırılamayacağı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Bu durumda ataerkil aile yapısından çekirdek aile yapısına geçme eşitsizliğin ortadan kaldırılmasında önemli bir araç olarak görülmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre ataerkil aile yapısıyla kapitalist sistemin çok iyi anlaştıkları ve bu vesileyle erkeklerin daima ön planda tutulduğu tespitinde bulunulmuştur (Karakuş, 2007: 7).

2.2. Bireylerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

Meslek; bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sistemli iş, uğraş, birbirine bağlı bilimsel veya felsefi düşünceler birliği, bir fikir çerçevesinde toplanmış çeşitli bilgiler anlamına gelmektedir (Göral, 2016: 2). Her mesleğin kendine özgü kuralları vardır ve mesleğin gereklerini yerine getirebilmek için mesleğe talip olan kişilerde bir takım kişisel ve teknik niteliklerine sahip olması gerekmektedir (Ertaş, 20016: 263). Meslek seçiminde kişisel beceriler, aile ve çevrenin etkileri ve toplumun bakış açısı

önemli parametreler olarak değerlendirmek mümkündür. Toplumu oluşturan bireylerin meslek seçimine yönelik tutumlarında toplumun değer yargıları önemlidir. Bu bağlamda insanların kariyer hedeflerine yönelik meslek seçimi gerek iş yaşamını, gerekse de özel yaşamını etkileyen bir yapıya sahiptir. Mesleğin gereklerini yerini getirmek üzere mesleğe talip olan kişilerin bilgi, görgü ve yeteneklerin hem kişinin hem de mesleğin gelişimine büyük katkılar sağlayacağı açıktır. Bireylerin mesleki yönelimlerde bulunurken dikkat etmeleri gereken unsurları şu şekilde sıralamak mümkündür (Göral, 2016: 4):

- Kişisel yetenek,
- Mesleki bilgi,
- Meslek bilinci ve profesyonel değerler.

Kişisel Yetenek: Yetenek eğitim vasıtasıyla kazanılan bilgilerin daha başarılı kullanılmasını mümkün kılan bir unsurdur. Yetenek eğitim programları ve mesleğinin icra edilmesiyle sağlanır. Bireylerin sahip olması gereken kişisel yetenekler şunlardır(Göral, 2016: 5):

Entelektüel Yetenek: Entelektüel yetenek bireylere problemleri çözme, karar alma ve doğru karar verme olanağı sağlar. Entelektüel yetenekler şunlardır (Göral, 2016: 6):

- Tetkik etme, araştırma, tümevarım ve tümdengelim analiz yeteneği,
- Problemleri tanımlama ve çözme yeteneği,
- Kıt kaynakların tanımlanması ve tahsisini organize etme yeteneği,
- Uyum ve değiştirme yeteneği,
- Problemlerin çözümünde mesleğin gerektirdiği bilgileri kullanma yeteneği,

Entelektüel yetenek daha çok insan zekâsını verimli olarak kullanma yeteneğiyle ilgilidir ve çalışanlara kendi alanlarında daha etkin olarak çalışma kolaylığı sağlamaktır(Göral, 2016: 6).

İletişim Yeteneği: İletişim yeteneği, iş görenlere iş ortamında sağlıklı bir çalışma ortamı sağlar. İletişimin olmadığı sosyal bir yapı düşünülemez. İşletmeler canlı ve sosyal yapılar olarak düşünülürse gerek iç çevre gerekse de dış çevreyle iletişim kanallarının her daim açık olması gerekmektedir. İletişim yeteneğiyle ilgili aşamaları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Ertaş, 20016: 265):

- Başkalarıyla özellikle grupla çalışma, onları etkileme, onlara kılavuzluk etme, görevleri organize etme ve dağıtma, kişileri motive etme ve geliştirme yeteneği,
- Kültürel ve entelektüel açıdan farklı insanların birbirlerini etkileme yeteneği,
- Mesleğin gerektirdiği bazı durumlarda kabul edilir çözümler bulma yeteneği.

Haberleşme Yeteneği: Haberleşme yeteneği, işgörenlere bilgi alma ve gönderme, destekli ve etkin kararlar alma olasılığı sağlar. Haberleşme yeteneğiyle ilgili adımlar şunlardır (Ertaş, 20016: 266):

- Yazılı ve sözlü vasıtalarla, resmi veya gayri resmi görüşleri etkili olarak sunma, raporlama, tedarik etme ve organize etme yeteneği,
- İnsan, bilgisayar ve elektronik kaynaklardan gelen bilgiyi kullanma, raporlama, tedarik etme ve organize etme yeteneği.

Mesleki Bilgi: İşgörenlerde olması gereken bir diğer temel nitelik mesleğin gerektirdiği temel bilgilere sahip olmaktır. Bilgi ve fikir birikim olarak ifade edilebilecek teknik yeterlilik deneyimi de kapsar. Bilginin zaman içerisinde sürekli olarak yenilenmesi, bilginin değerini arttıran ve bilgiyi geçerli kılan önemli bir araçtır. Mesleğinde gerekli nitelikleri kazanmak isteyen işgörenler yükseköğretim kurumundan mezun olması başlangıç için gereklidir. Mesleki düzey yükseldikçe bu eğitimin fakülte sonrası yüksek lisans programları ile geliştirilmesi ve deneyimle pekiştirilmesi, meslekte teknik olarak ilerleme için gerekli aşamalardır (Maşrap, 1996: 123).

Mesleğe yönelik uzmanlaşma Türkiye’de lise yıllarında hatta ilk öğretim yıllarında başlamakta olup, en yoğun uzmanlaşma üniversite eğitiminde devam etmektedir. Meslek seçiminde kişinin; ilgi, yetenek ve özelliklerine uygun meslek seçiminde etkili unsurlar olarak görülmektedir. Ayrıca mesleğe yönlendirmede rehber öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Ailenin ekonomik durumu, anne-babanın eğitim seviyesi ve çevresel koşullar bireylerin meslek seçiminde etkili olan etmenler olarak sıralanabilmektedir.

2.3. Toplumsal Cinsiyetin Meslek Seçimi Üzerindeki Etkileri

Özcan’a göre meslek seçimi belirli meslek veya meslek grupları arasından bir mesleği seçmeye karar verme sürecidir (Özcan, 1985: 128). Fakat bu karar verme sürecinde genellikle kişinin ise ve mesleğe ruhen hazırlıklı olması gerekmektedir. Bu bakımdan mesleğin hayat boyu etkileri düşünülerek mesleğe yöneltme önemsenmektedir.

Mesleğe yöneltmenin amacı ise, bireyin kişiliğini en iyi şekilde gerçekleştirmesini sağlamak ve seçilen meslekle kişinin özel hayatını özdeşleştirmek önemsenmektedir. Meslek insanın kişiliği ile yakından ilgilidir. İnsan kişiliğini renklendiren, ona yön veren, davranış ve tutumlarını etkileyen, ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayan meslektir. Meslekten sağlanacak bilgi birikimi, mesleğin şartları ve sosyal ortamı; kişinin alışkanlıklarının ve hayat biçiminin alt yapısını oluşturmaktadır (Özsoy, 2004: 106; akt. Kök ve Halis, 2007: 93). Yapılan araştırmaların birçoğunda kadınlar genellikle kırsal kesimlerde ücretsiz aile işçisi olarak çalışabilecekleri işlerde istihdam edilmekteyken, kadınların tarım dışı alanlarda istihdam edilebilme şansı oldukça düşüktür. Erkekler ise daha çok hizmet ve sanayi sektöründe ücretli, kendi hesabına veya işveren olarak çalışmaktadırlar. Toplumsal cinsiyet rolünün meslek seçimi üzerindeki etkilerine yönelik yapılan çalışmalarda şu sonuçlara ulaşılmıştır (Kaçar, 2007: 93):

- Kadınlar “beceri” istemeyen, erkekler “beceri” isteyen işlerde,
- Kadınlar emek-yoğun, erkekler sermaye-yoğun,
- Kadınlar el emeği kullanımında, erkekler makine kullanımında çalıştırılmaktadırlar.

Toplumsal cinsiyet rollerinin mesleki yönlendirmelere ilişkin önemli yönlendiricilerden birisi de ders kitaplarıdır. Ders kitapları açısından değerlendirildiğinde ders materyallerinde erkeklere kamusal alanda aktif rol ve görevlendirmeler verilmeye devam ederken, kadınlara uygun görülen işler; koca ve çocuk bakımı, ev işi vb. ile kısıtlı bir hareket alanı ile kadın çalışanlar ikinci plana atılmıştır. Kadınlar çalışma yaşamında adeta pasif ve emek gücüne dayalı iş kollarıyla özdeşleştirilmiştir (Demiroğlu, 2008: 3). Literatür taramaları incelendiğinde meslek seçimini etkileyen etkenler konusunda bilim dünyasında tam bir fikir birliği oluşmamıştır. Kuzgun (2003) yılında yaptığı çalışmada; psikoloji ve sosyal faktörlerin meslek seçiminde etkili olduğuna vurgu yapmıştır. Meslek seçiminde kadınlar daha çok bireysel ve sosyal, erkeklerde daha çok sistemik faktörlerin etkili olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur.

Meslek seçiminde etkili olan en önemli unsurlardan biri olan cinsiyetin etkisi üzerinde durulması gereken konulardan birisidir. Frolian (2010) yılında yapmış olduğu meslek seçiminde cinsiyetin etkisi konulu çalışmasında, erkeklerin geleneksel olmayan mesleklere, kadınların ise geleneksel mesleklere yöneldiklerini tespit etmiştir. Edwards ve Quinter (2011) yılında yapmış oldukları çalışmada erkeklerin meslek seçiminde esnek çalışma koşullarına sahip oldukları, tercih yapma haklarının olduğu; kadın çalışanlarda

ise mesleğin kendini geliştirme fırsatını tanıdığı ve yeteneklerini ortaya koyma açısından olumlu katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Clutter (2010) yılında yapmış olduğu çalışmada bireyin meslek seçiminde en etkili unsurun ailesi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Toplumı oluşturan bireylerin meslek seçiminde en önemli etkilerden birinin de ailenin ekonomik düzeyinin önemli bir belirleyici olduğuna yönelik bulgular yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Türkiye’de yapılan çalışmalarda ise ailenin sosyal ve ekonomik düzeyi meslek seçimine yönelik yapılan tercihlerde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Örneğin eğitim fakültesine yönelen bireylerin ekonomik durumunun orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Akbayır, 2003; Erden, 1995). Bahar (2002) yılında yapmış olduğu çalışmada İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerinin daha çok yüksek gelir düzeyine sahip ailelerden geldiği tespitinde bulunmuştur. Reay (2001) yılında yapmış olduğu çalışmada toplumu oluşturan bireylerin eğitimsel ve mesleki tercihlerinde çevrelerinde önemsedikleri kişilerin etkisi olduğu, Leigh (1998) yılında yapmış olduğu çalışmada anne eğitim seviyesinin yüksek olduğu ailelerde çocukların geleceğe yönelik doğru karar vermesinde babalara göre etkisinin daha fazla olduğu yönünde bulgulara ulaşmıştır. Ortaya çıkan bu tabloya göre anne-babaların eğitim durumuyla çocukların meslek seçimi arasında ilişki olduğu görülmektedir (Akbayır, 2003; Erden, 1995). Hoftsade’ye (1996) göre örgütlerin eril hedeflerinin olması erkek cinslerin daha kolay terfi almasını sağlamaktadır. Eril amaçların ön planda olduğu oluşumlarda yöneticilerin başarılı olabilmesi; atılgan, hırslı, rekabetçi olmasına, yani cinsiyetinin erkek olmasına bağlıdır. Bir başka örnekte ise hastanelerde yapılan hizmetlerin daha dişil özelliklere sahip olduğu hemşirelik mesleğinin kadınlara özgü olduğu toplumsal cinsiyet rolünün meslek seçimi üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu noktadan hareketle, kadınların sağlık sektöründe istihdam olanakları daha fazla olduğu düşünülmektedir.

Lamsa ve arkadaşlarının (2000) yılında yapmış oldukları çalışmaya göre öğrencilerin meslek seçiminde değerlerinin rolü olduğuna, eril değerleri yüksek olan öğrencilerin işletme bölümünü tercih ettiklerine yönelik bulgulara ulaşmışlardır (Lamsa ve diğ., 2000: 12). Güler’in yapmış olduğu çalışmada erkek öğrencilerin daha çok teknik ve bağımsızlık isteyen kariyer değerlerine önem verirken, kız öğrencilerin rekabetçilik, özel hayat ve kendini adama değerlerine önem verdiğine ilişkin sonuçlara ulaşmıştır (Güler, 2010: 22).

İş yaşamının organizasyonu hali hazırdaki toplumsal sistemin yapılanma özelliklerini aynı şekilde yansıması ile gerçekleşmiş olur (Savcı, 1999: 135). Toplumu oluşturan bireyler açısından meslek seçimi o kadar önemlidir ki; bu meslek seçimi bireylerin, eş seçimi, çevre edinimi, ekonomik durumu, toplumdaki prestijini ve hayatı boyunca mutlu olup-olamayacağına kadar birçok konuda etkisini göstermektedir. Kadın ve Erkekler meslek seçiminde içinde bulunduğu toplumun bireylere yüklediği Toplumsal Cinsiyet rollerinin etkisi bulunmaktadır. Erkekler genellikle; matematik, tıp ve mühendislik gibi alanlara yönlendirilmektedir. Kadınlar ise yükselme şansının fazlaca olmadığı, sosyal hizmetler ve büro işleri gibi alanlara yönlendirilmektedir (Demiroğlu, 2008: 27).

İş piyasasında yapılan değerlendirmelerde; kadın çalışanların en önemli özelliği “yumuşak başlılık”, erkek çalışanların ise “daha çalışkan, güvenilir, dakik ve işlerine bağlı oldukları” düşünülmektedir. Kadın çalışanların iş yaşamında varlıklarını sürdürebilmesinin önündeki en önemli engel olarak erkekler tarafından iş piyasasında aktif rol almamalarına yönelik engellemelere maruz bırakıldığı yapılan birçok araştırmada ortaya konmuştur. Erkeklerin kadınların iş piyasasında yer almamalarına yönelik gerekçe olarak, “kadınların duyarlı ve duygusal olmaları nedeniyle nesnel düşünemedikleri belirtmişlerdir. Kadınların subjektif ve duygusal davranmalarından ötürü iş hayatında başarılı olamayacaklarını savunmuşlardır (Demiroğlu, 2008: 28). Günümüz koşullarında kadın ve erkekler iş piyasasında aktif rol alırken bazı yönlendirmelere tabi tutulmaktadır. Öyle ki, kadın emeği belli seviyede ve kötü çalışma koşullarında çalışmaya zorlanırken, bu anlayış alın terinin karşılığı olan ücreti eksik almaları gibi olumsuz bir duruma maruz kalmalarına neden olmaktadır. Kadın çalışanlar iş yaşamında düşük ücretli, daha az güvenceli, erkeklere oranla daha az terfi imkânı bulunan işlerde çalıştırılmaktadırlar. Genellikle kadınların çalıştıkları iş kolları hizmet ve endüstri sektöründeki belirli meslekler olmaktadır (Barrett, 1995: 57). Erkek çalışanlar ise çalışma hayatında gerek kamuda, gerekse de özel sektörde üst seviyelerde yüksek ücretli işlerde istihdam edilmektedirler. Kadınlar daha çok şirketlerin insan kaynakları ve halkla ilişkiler gibi önem derecesi daha az olan işlerde istihdam edilmektedir. Kadınların önem derecesi daha az işlerde istihdam edilmesinde, ev işleri ve doğurganlıktan kaynaklanan işe ara verme nedenleri gerekçe olarak gösterilmektedir. Bu bağlamda insan kaynaklarında görülen cam tavan, çift kariyerli eşler gibi kariyer sorunları kadınlardan kaynaklı sorunlar olarak görülmektedir.

Günümüz modern iş hayatında dünyanın birçok yerinde kadınlar hala ikinci sınıf emek kaynağı olarak görülmektedir. Çünkü geleneksel anlayışa göre “kadın için aile ve çocuğun her şeyden önce geldiği” algısı toplumda itibar görmektedir. Bu gerekçeyle iş yaşamında kadına özgü ve erkeğe özgü işler şeklinde sınıflandırma yapılmaktadır (Arat, 1997: 28). Bir toplumda cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık yapısal bir süreç olarak görülüyorsa, o toplumda yürütülen işlerde ideolojik ve kültürel bir eşitsizliğin hüküm sürdüğü söylenebilir (Webster, 1996: 18-20). Oysaki iş değerlemelerinde ve görev tanımlamalarında cinsiyet ayrımcılığına önem verilmesi o toplumun demokrasi ve eşitlik anlayışından ne kadar geri kaldığının en açık ispatıdır.

İş yaşamında sanayi devrimi sonrası ofis otomasyon sisteminin kullanılmaya başlaması kadınlara yönelik iş pozisyonlarında artışa vesile olmuştur. Beyaz yakalı işçi sınıfında yer alan kadın çalışan oranlarındaki hızlı artış, bilgisayar destekli ofislerde görülen otomasyon işleri kadınların çalışma alanları olarak görülmeye başlamıştır (Guttek ve Bikson, 1985: 124). Türkiye İstatistik Kurumu 2015 raporunda, iş hayatında kadın istihdam oranının erkek istihdam oranından az olduğuna yönelik tespitlerde bulunmuştur. Buna göre, Türkiye’de 15 yaş ve üzeri yaştaki nüfus içerisinde istihdam oranı %46 olup, bu oran erkeklerde %65 ve kadın çalışanlarda %27,5’tur. Günümüz çalışma koşullarında rekabet ortamının yüksek düzeylerde olduğu şu günlerde kadınların da iş hayatında en az erkekler kadar aktif rol alma; bilgi, yetenek ve becerilerine uygun işlerde istihdam edilme yönünde talepleri bulunmaktadır. İş yaşamında daha fazla kadın çalışanların yeteneklerine uygun işlerde çalıştırılması ve hak ettiği ücreti almaları, toplumsal adalet açısından oldukça önemlidir.

2.4. Sekreterlik Mesleğinin Tarihsel Süreç İçerisinde Gelişimi

Sekreterlik kavramı değişik kaynaklarda farklı tanımlamalara yer verilmiş olmakla birlikte en yaygın tanımlamalardan bazıları; “yöneticinin en yakın yardımcısı”, “sır saklayan”, “yazman” şeklinde kullanımlara literatürde rastlanmaktadır. Eski Yunan’da ve Roma medeniyetlerinde devlet yöneticilerinin görevlendirdikleri yazmanlarla başlayan sekreterlik hizmetleri, günümüze kadar güncelliğini korumuş olup gerek kamusal gerekde de özel sektörde yöneticilerin en yakın yardımcısı görevini yürütmektedirler. Yazılı iletişimin önemli bir araç olduğu iş dünyasında yazılanları kayıt altına almada sekreterler aktif olarak görev yapmaktadırlar (Mısırlı, 2012: 1).

Sekreterlik görevini yürüten çalışanların iş yerinde üstlenmiş oldukları rol, yüksek mevkide bir kişinin gizli konuları emanet edebileceği güvenilir kişilere veya görevlerini yerine getiren asistanlık hizmetlerinin görülmesinde yardımcılara duyulan ihtiyaçtan ortaya çıktığı söylenebilir. Sekreterlik mesleğinin imparatorluğun kurulmasından önce Roma'da var olduğu bilinmektedir. O dönemlerde sekreterler genellikle iyi eğitim görmüş erkek bireylerden seçilmekteydi. Sekreterler kâtip olarak dikteyi alırlar ve çoğunlukla güvenilir danışmanlar olarak görev yaparlardı (Göral, 2016: 7).

Sekreterlik mesleği sanayi devrimiyle birlikte ivme kazanmıştır. Evde üretim işleriyle meşgul olan ev halkı sanayi devrimi sonrası fabrikalarda çalışmaya başlamış, seri üretim beraberinde yönetim faaliyetlerinde yoğunluk yaşanmasına vesile olmuş, idari işlerin bürolarda görülmesi beraberinde sekreterlere olan ihtiyaçları arttırmıştır. Erken modern çağlarda Avrupa'da soylu sınıfına mensup üyelerin, sekreterleri vardı. Sekreterlik mesleğini icra edenler o dönemlerde erkeklerden seçilirdi ve aynı zamanda birkaç yabancı dil bilirdi. İş hayatı daha etkin hale gelmesiyle birlikte, zengin işverenler özel meselelerini ve yazışmalarını kayıt altına almak için güvenilir sekreterlere ihtiyaç duydular. Rönesans sonrası erkek sekreterler iş dünyasında oldukça aktiflerdi. Batı dünyasında ticaretin geliştiği 15. ve 16. yüzyıllarda sekreterler, soylu sınıflara girme ve yüksek mevkilere yükselme hedeflerine ulaştılar. Erkekler, 1880'lerin sonlarına kadar sekreterlik mesleğine hâkim olmaya devam ettiler. Yazı makinelerin icadıyla kadın çalışanlar, ofis işlerinde daha aktif görev almaya başladılar. Kadın çalışanlar, ofis araç-gereçlerinden olan; hesap makinesi, telefon ve daktilo gibi araçları kullanma konusundaki yetenekleri onları iş piyasasında daha fazla ihtiyaç duyulan büro çalışanları sınıfında görülmesini sağlamıştır. 1930 yıllarda bayanlar erkeklere oranla sekreterlik mesleğinde daha aktif görev almaya başladılar. Amerika'da sekreterlerin bir grubu, eğitimin kariyer için gerekli olduğu fikrinden hareketle 1942'de National Secretaries Association (NSA) kurdu. NSA ilk olarak 1951 tarihinde meslek için uzmanlık standartlarının arandığı profesyonel sekreterlik sınavını yaptı (Göral, 2016: 8).

Ofis teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler büro işlerinde çalışan elemanların rollerinin yeniden tanımlanmasını gerekli kılmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde 2005'li yıllarından itibaren en fazla gelişeceği tahmin edilen meslekler arasında ilk 10 içerisinde sekreterlik mesleğinin yer alacağı tahmininde bulunmuştur. (Ungan, 2000: 22). Sekreterlik mesleği gün geçtikçe önemi artan aynı zamanda bilgi çağı örgütlerinde yöneticinin en yakın yardımcısı konumunda olan işgörenler olarak görülmektedir.

Sekreterler, günümüz modern iş dünyasında, yöneticinin işbaşında bulunmadığı zamanlarda yönetimle ilgili kararları alma ve işyerini aktif yönetme yetkisine sahip çalışanlar olarak tarif edilmektedir. Sekreterlerin çalıştıkları iş yerinde yönetimle ilgili yetkileri gün geçtikçe artmaktadır. Sekreterler, yönetim fonksiyonları hakkında bilgi sahibi, yöneticiye yardımcılık yapan, çevreyle iletişim kuran, yöneticinin zamanı verimli ve etkin şekilde kullanmasını sağlayan, sır saklayan ve aynı zamanda işyerini temsil yetkisi olan büro çalışanlarıdır (Küçükaltan, 2000: 254).

Günümüz ofislerinde orta kademe yönetici pozisyonlarında çalışan sekreterler, son yıllarda yaşanan hızlı gelişmelerle orantılı olarak yönetim kadrosunun ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Sekreterler, kurumun amaçlarına yönelik yükümlülükleri bulunan, örgütsel vizyon ve misyonun gerçekleşmesinde büroların aynası, iletişim konusunda kendini yetiştirmiş, yöneticilerin diğer birim ve kuruluşlarla ilişkilerini düzenleyen örgüt çalışanı olarak görülmektedir (Çakıroğlu ve Kaymaz, 2006: 53). Sekreterlik mesleğinin ağırlık merkezi insan ilişkileri üzerine kurulmuştur. Sekreterlik mesleğinde görev alanlar bu görevlerini yerine getirirken en çok başvurdukları araçlar iletişim teknikleri ve kişisel yetenekleri olmalıdır. Bir diğer mesleki beceri türü empati becerisidir (Eser, 210: 56). Empati önemlidir, çünkü empati; karşısındaki insanların duygu ve düşüncelerini anlama yeteneğidir. İş hayatında ve sosyal hayatta karşıyı dinlemesini bilmeyen, empati kuramayan insanların başarılı olma şansı bulunmamaktadır.

Sekreterlik mesleği günümüzde olduğu gibi gelecekte de cazibesini arttıracaktır çünkü geleceğin yüksek teknoloji örgütleri bilgiyi, yaratıcılığı, üreticiliği, hatta dehayı örgütlemek zorunda kalacaktır. Yeni yüzyıl yöneticilerinin en önemli işlevi, organizasyonun beyin gücünü açığa çıkartmak olmalıdır. Bu vesileyle açık fikirli, yaratıcı ve üretici yeteneği olan sekreterlere ihtiyaç duyulacaktır (Erdönmez ve Moroç, 2008: 191). Bazı toplumlar eril ya da dişil özellik gösteren cinsiyete göre yönetilmektedir. Eril toplumlarda “erkeklik” saygı gören niteliklerdir. Eril toplumlarda kadınlar erkekler gibi başarılı olması gerekmekte, bu şekilde bir hava oluşturulmaktadır. Eril toplumlarda erkeklerin rolleri daha hırslı, girişken ve rekabetçidir. Bu tür toplumlarda yöneticiler daha çok erkek cinslerden seçilmekte, kadın cins ise yardımcı pozisyonda görev almaktadır. Dişil özellik gösteren toplumlarda ise erkek ve kadın cins iç içe girmiştir. Dişil özellik gösteren toplumlarda kadınlar erkeklerin çalıştıkları işlerde çalışabilmektedirler.

Örnek olarak dişil özellik gösteren toplumlarda kadınlar şoförlük, erkekler sekreterlik mesleğini icra edebilmektedirler (Aygen, 2006: 336).

Sanayi devrimi öncesi daha çok erkekler tarafından yürütülen sekreterlik mesleği sanayinin gelişmesi ve telefon, hesap makinesi, daktilo gibi büro araç-gereçlerinin ofis işlerinde kullanılması bu mesleğin kadınlar tarafından da yapılabileceği algısını güçlendirmiştir. 1950’li yıllarda teknoloji ve bilişim sektöründe yaşanan hızlı gelişmeler sekreterlik mesleğinin daha çok kadınlar tarafından yürütülen bir meslek dalı haline gelmesi ve iş ilanlarında genelde kadınların tercih edilmesi zaman içerisinde bu mesleğin kadınlarla özdeşleşmesine vesile olmuştur. Son yıllarda sekreterlik mesleğine yönelik yükseköğretim kurumu tercihlerinde sadece bayanlar değil, erkekler tarafından da tercih edilmesi bu mesleğin kadın mesleği olduğu şeklindeki algının kırılmasına zemin hazırlamıştır.

2.5. Sekreterlik Mesleğinde Kullanılan Unvanlar

İşletmelerde unvanlar belirlenmeden önce, örgüt içerisinde yapılacak işlerle ilgili halledilmesi gereken konular bulunmaktadır. Bunların başında iş analizleri gelmektedir. Örgüt içerisindeki yapılacak işlerin niteliklerinin ortaya konmasına yönelik yapılan çalışmalara “iş analizi” denir. İşletmelerde yapılacak işlere eleman seçmek ve onları işe yerleştirmek, işe alıştırma döneminde gerekli eğitim vererek işi kavramalarını sağlamak, yapılacak işlerin tespiti, performans değerlendirme, tayin ve terfi konularında objektif kararlar alabilmek için iş analizinin yapılması oldukça önemlidir. İş analizi sayesinde örgüt içerisindeki tüm işler tek tek tanımlanır ve işin gerektirdiği mesleki yetenekler ortaya konulur. İş ya da görev analizi, bir işin niteliği, gerekleri ve zorluğunun araştırılmasıdır (Tengilimoğlu vd., 2016: 67). Tüm bu adımların takip edilmesi neticesinde ortaya çıkan görev tanımlarına uygun olan pozisyon unvanları belirlenir. Bir pozisyona ait unvanının, yapılan iş ve işi yapan kişi hakkında bilgi vermesi gerekmektedir. Örgüt içerisinde belirlenmeye çalışılan unvanla ilgili görev ve yetkilendirmelere ait çalışmalar ne derecede dikkatli yapılırsa bu sayede belirlenen unvanlar ile iş fonksiyonu arasındaki uyum o derecede doğru belirlenmiş olur (Çoşkun, 2013: 4).

Unvan kavramı iş hayatında gerek hiyerarşik sınırların çizilmesinde gerekse de iş değerlendirme yöntemi yoluyla çalışanların işin değerine uygun ücret sınırlarının belirlenmesinde önemli bir etkidir. Günümüz iş hayatı ve sosyal yaşantıda etkilerinin

şiddetli bir şekilde hissedildiği küreselleşme yeni organizasyon yapılarını doğurmuş ve bu yeni yapılanmalar beraberinde eski görev tanımlarının yerine bir dizi yeni unvan tanımlarının ortaya çıkması iş piyasasında adeta bir unvan enflasyonunun yaşanmasına neden olmuştur. Türkiye’de sekreterlik mesleğine yönelik unvan değerlendirmelerinde bu mesleğe yönelik yaygın kullanılan unvanlar; “Sekreter”, “Yönetici Sekreteri”, “Yönetici Asistanı”, “Departman Sekreteri”, “Üst Düzey Yönetici Asistanı” şeklinde çok çeşitli şekillerde iş piyasasında değinildiği tespit edilmiştir. Sekreterlik eğitime yönelik Türkiye’deki yapılanma lise düzeyinde Mesleki ve Teknik Liselerin Büro Yönetimi bölümü şeklinde eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Lise düzeyinde Büro Yönetimi bölümü kendi içerisinde “Yönetici Sekreterliği”, “Hukuk Sekreterliği”, “Ticari Sekreterlik” ve “Tıp Sekreterliği” şeklinde alt dallara ayrılmaktadır. Ön Lisans seviyesinde Büro Hizmetleri Sekreterlik bölümüne bağlı Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı programı ve Çağrı Merkezi programları şeklinde oluşum göstermektedir. Günümüz sekreterlik anlayışı yönetici asistanlığına doğru bir geçiş yaşanmaktadır. Yönetici asistanlığı mesleğinde daha çok sorumluluk alan, analitik düşünen ve yönetici gibi hareket eden yeni bir mesleki anlayış hâkimdir.

Yönetici sekreterliği ile Yönetici Asistanlığı kavramlarının birbirinden bağımsız ve farklı iki kavram gibi iş dünyasında dile getirilmektedir. Bu ayrımın aksine yönetici asistanlığı ve yönetici sekreterliği tanımlamalarında her iki tanımlama anlam bakımından birbirlerine oldukça yakın anlamda kullanılmaktadır. Yönetici asistanlığı ister yöneticiye yardımcı olan sekreter olsun, isterse de departman sekreterliği görevleriyle özdeşleştirilsin sonuçta aynı görev tanımlarına sahip meslek gruplarıdır. Bilgi ve beceri düzeylerini farklı kılan özellik bir mesleği icra edenlerin mesleği gerektirdiği bilgi ve beceri düzeylerine sahip olmalarıdır. Farkın ortaya konmasında unvan değil daha çok yapılan işteki bireysel çabalar belirleyici olmaktadır. Bilgi ve beceri seviyeleri ile tecrübe arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Her ne kadar yönetici asistanları yönetici sekreterlere oranla daha geniş görev tanımı, daha fazla yetki ve sorumluluk sahibi olsalar da yetkisini daha çok unvandan kaynaklandığını ifade etmek yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. İşteki başarıyı belirleyen ve üst düzey unvana giden yolda belirleyici rol oynayan faktörler; yaptığı işi sevmek, işin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olma ve analitik düşünme gibi özellikler oldukça önemlidir. Mesleki tecrübe ilk bakışta zamana dayalı bir süreç olarak görülse de, meslekte geçen süreler kadar yapılan işlerin niteliği ve kazanılan başarılar da mesleki faaliyetlerde tecrübeye olumlu katkılar sunmaktadır.

Değişen çalışma koşulları iş görenlerde daha fazla olumlu performans göstermelerine yönelik beklentileri arttırmıştır. Günümüz modern iş dünyasında sekreterlerden beklentiler; işlere daha fazla yoğunlaşmaları, daha fazla sorumluluk alarak gerektiğinde inisiyatif kullanmaları, diğer birimlerde çalışanlarla etkileşim halinde olmaları beklenen mesleki nitelikler arasında gösterilmektedir. Sekreterlik mesleğinde çalışanlar günümüz çalışma koşullarında; yönetim bilimleri, insan kaynakları, satış, üretim, pazarlama, finans gibi alanlarda kendini geliştirmeleri istenmektedir. Sekreterlerin gelişen teknolojileri takip etmeleri, küreselleşen dünyada sürekli akademik yayınları okuyarak bilgilerini güncellemeleri arzulanmaktadır (Coşkun, 2013: 7-11).

2.6. Bankacılık Mesleğinin Gelişimi

Eski çağlarda paranın bulunması ile bankacılık mesleği gelişme sürecine girmiştir. Bankacılık mesleğinin profesyonel bağlamda ilk kez uygulanması; M.Ö. 3500 yılında kurulduğu anlaşılan Sümer mabedidir bankacılık mesleğinin ilk izleri, eski çağlarda hükümdarların sarayları ile mabetlere nakit ve ayniyat olarak yapılan emanet işlemleri kabul edilmektedir. İlk borç verenlerin, Sümerlerin Uruk Sitesi etrafında uygarlıklarından birinde M.Ö. 3500 yılında kurulan mabedin rahipleri olduğu görülmektedir. Hammurabi devrinde bankacılığa ilişkin ilk düzenlemenin Babil’de (M.Ö. 2067-2025) olduğu saptanmıştır. Hammurabi yasalarında:

- Para ikrazına
- Emtia Tevdiatına

• Komisyon Sözleşmesine ait düzenlemeler bulunmuştur. M.Ö. IV. Yüzyılda Büyük İskender’in (M.Ö. 356-323)’in Mısır’ı işgalinden sonra bankacılık mesleği hızlı bir gelişim evresine girmiştir. Eski Mısır medeniyetinde bileşik faiz yasaklanmıştır. İtalyan sarraflar Orta Çağ’da işlerini caddedeki bir banka üzerinde yaparlardı. İtalyancada “banco” kelimesi; parklarda, geniş ve ağaçlık caddelerin kaldırım kenarlarında oturan bu bankaları ifade etmekteydi. Batlaymüs (M.Ö. 127-51) zamanında bankacılık, hükümetin denetimi altına girmiştir. Bankacılık sektöründe yaşanan bir diğer önemli gelişme 1157 yılında Venedik’te Banka adına ilk işletmenin kurulduğu bilinmektedir. Daha sonra, 1401’de Barselona Bankası, 1407’de Genova Bankası kurulmuştur. Yeniçağ döneminde bankacılık alanında yaşanan önemli bir gelişme de Hollanda’da kurulmuş olan Amsterdamsche Bank’tır. Bugünkü manada bankacılık mesleğinin gelişim eşiği olarak 17. yüzyıl olarak kabul edilmektedir. İngiltere’de 1694 yılında (Bank of England-

İngiltere Bankası) kuruluncaya kadar, kuyumcular banker (bankacı) olarak hizmet vermekteydi. Bankacılık faaliyetleri XIX. yüzyılda endüstri ve ulaşım koşullarındaki gelişmeler ışığında büyük bir ivme kazanmıştır (Hazar ve Babuşcu, 2017: 1-6).

Bankacılık mesleğinde istihdam olacak çalışanlarda aranan niteliklerin hangi kriterlerden oluştuğuna yönelik HRM danışmanlık kurucu ortağı Aylin Coşkun Nazlıaka şu ifadelerle yer vermiştir: Özellikle deneyim gerektirmeyen pozisyonlarda, hangi üniversiteden mezun olunduğundan çok, kurumda çalışmaya istekli, dinamik, takım çalışmasına yatkın, yüksek katma değer yaratacak adayların seçilmesine dikkat edilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca yapılan araştırmalarda bankacılık sektöründe bireysel bankacılık üzerinden yükseldiği şeklinde ifadeler sıkça kullanılmaktadır. Hem çok kârlı hem de riskin yaygın olduğu bu alana bankalar her geçen gün daha fazla önem vermektedir. Bu vesileyle bireysel bankacılık konularında uzmanlaşmış ve yönetim becerilerini geliştirmiş bankacıların kariyer basamaklarında ilerlemeleri daha kolay olmaktadır. Denizbank İnsan Kaynakları ve Deniz Akademi Grup Müdürü Yavuz ELKİN bankacılık ve bu meslekte yükselmeye ilgili şu ifadelerde bulunmuştur: Doğru işle doğru insanı doğru zamanda eşleştirmek, verimli çalışmasını sağlamak, yüksek performanslı çalışanlar yaratmak ve elde tutmak başlıca öncelikleri arasında yer aldığı şeklinde görüş belirtmiştir. İşe alımlarda aranan yetkinlikler arasında; kurum kültürü ve imajına uygun bir profile sahip olunması, yetkinliklerinin işe uygun olması, katma değer yaratabilmeleri, problem çözümü ve analitik düşünce yapısına sahip olmaları gerektiğinden bahsetmek mümkündür (<http://www.psmmag.com/>, Erişim Tarihi: 10.02.2018).

2.7. Mekatronik Mesleğinin Gelişimi

Mekatroniğin doğuşu ve gelişimi yakın tarihi kapsamaktadır. 1960'lı yıllarda Japonya'nın Yaskawa Elektrik Şirketi'nde görevli bir mühendisin elektrik motorlarını bilgisayar aracılığıyla kontrol etmesi yöntemiyle gelişim göstermiştir. Bilimsel manada değerlendirildiğinde “mekanik” ve “elektronik” kelimelerinin uygun bir şekilde parçalara ayrılması ve bu parçaların birleştirilmesi şeklinde ortaya çıkan bir kavramdır. Günümüzde Mekatronik bölümü lisans ve yüksek lisans programlarıyla destelendiğine dair değişik ülkelerde örneklerine rastlanmaktadır. Bilim dünyasında birçok bilim adamı Mekatroniğin robotikten oluştuğunu savunmaktadır.

1970'li yıllarda Mekatronik, daha çok servo teknolojisinin kullanıldığı, otomatik kapı açıcılar, otomatik odaklı kameralar gibi ürünler kullanılmıştır. 1980'li yıllardan itibaren

bilgi teknolojisi kavramının insan hayatına ve iş dünyasına girmesiyle, mühendisler mekanik sistemlerin verimini arttırmak maksadıyla mikroişlemciler kullanmaya başladılar. Mekatronik genel olarak, bilgisayar kontrollü sistemlerin veya elektromekanik sistemlerin, ürün tasarımında ya da üretiminde görev alan mühendislerin kullanılmasıyla uygulanır. Mekatronik mesleği mesleki ve teknik eğitime yeni bir ivme kazandıracığı düşünülmektedir. Akıllı makineler tasarlamak maksadıyla, tasarım ile ürün imalatında, makine mühendisliğinin, elektronik ve bilgisayar ile sıkı kaynaşması olarak da ifade edilebilen Mekatroniğin kapsamı, mekanik tasarım ve analiz, robotik sistemler, görüntü işleme, kontrol mühendisliği, yapay sinir ağları ve yapay zekâ ile sanal gerçeklik olarak sıralamak mümkündür (Öktem ve Şahin, 2011: 5).

2.8. Mesleki Yönlendirmelerde Toplumsal Cinsiyetin Etkisi ve İşgücüne Katılım

Kırsal ve az gelişmiş yerleşim yerlerinde görülen fakat şehirlerde ve kültür seviyesi yüksek yaşam alanlarında da zaman zaman etkisini hissettiren kadınların iş hayatında aktif rol almalarına karşı olan bir anlayış hüküm sürmektedir. Bu anlayışın temelinde kadınların doğurganlık özelliği nedeniyle ev işlerini aksatmadan yürütmesinin de etkisi olmuştur. Günümüzde iş piyasasında bireysel ilişkilerin ön planda olduğu çekirdek aile yapısı etkili olmaya başlamış ve ataerkil anlayışın etkin olduğu kadınlara yönelik negatif bakış açısı kırılmaya başlamıştır. Kadının ev işlerine mahkum edilmesinde ve ikinci plana itilmesinde yasa koyucunun rolü bulunmaktadır (Ecevit, 1995: 125). Türkiye’de 1950’li yıllar kent yaşamıyla yeni yeni tanışmaya başlayan Türk kadını için kente yerleşme bir korku vesikasıydı. Bunun nedeni bilinmezliğin getirdiği ürkeklik ve isteksizlikle kadınların kent yaşamından korkmakta ve kentte yaşayamayacakları hissine kapılmışlardı. Şehir yaşamına yabancı olan kadınlar o dönemlerde köy yaşantısına devam etmek istemekteydiler. Bu anlayış kadınlarda 1970 sonrası değişim göstermiştir. Bundan sonraki süreçte kadınlar kocalarını şehire göç etme konusunda ikna etmeye çalışmışlardır. Bunun altında yatan sebepler; kentte kadınlarındaha rahat yaşam koşullarına sahip olmaları ve çocuklarının daha iyi ortamlarda eğitim görmelerini istemelerinin etkisi olmuştur.

Şehir yaşamı bir kadın için, kocasının ailesi ve akrabaların baskısından kurtulabileceği, köyün ağır ve yıpratıcı çalışma koşullarından uzaklaşacağı, kocanın “kazak” lığının bir nebze olsun azalabileceği, çocukların eğitim olanakların artabileceği, aile fertlerinin

şehirin sunduğu sağlık hizmetleri ve sosyal yaşantı imkanlarından faydalanılabileceği ortamlar olarak görülmekteydi (Ansal, 1998: 81).

Şehir yaşantısının köy hayatına nazaran daha maliyetli olması ve erkeğin ev idaresinde tek başına bu yükü kaldırmakta zorlanması kadınlarında çalışma hayatına katılması etkili olmuştur. 1980’li yıllarda kadınlar avukatlık, doktorluk ve veterinerlik gibi meslek dallarında daha çok görev almaya başlamışlardır (Dura, 2002: 110). Kadınlar sadece öğretmenlik, hemşirelik ve sekreterlik gibi alanlarda değil birçok meslek dalında daha aktif görev almaları sosyal dengenin sağlanması açısından önemsenmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu 15 Eylül 2017 tarihinde yayınladığı İşgücü İstatistikliğinde kadın ve erkeklere ait işgücüne ilişkin sayısal değerler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. İşgücü İstatistikleri

15 VE DAHA YUKARI YAŞTAKİLER	TOPLAM (BİN)	ERKEK (BİN)	KADIN (BİN)
Nüfus	59.855	29.629	30.229
İşgücü	31.954	21.642	10.312
İstihdam	28.703	19.783	8.920
Tarım	5757	3079	2678
Tarım Dışı	22.946	16.074	6242
İşsiz	3251	1858	1393
İşgücüne Dahil Olmayanlar	27.901	7987	19.914
15-64 Yaş Grubu	%	%	%
İşgücüne Katılma Oranı	58,6	78,8	38,2
İstihdam Oranı	52,5	71,9	32,9
İşsizlik Oranı	10,4	8,8	13,8
Tarım Dışı İşsizlik Oranı	12,3	9,9	18,1

Kaynak: TÜİK, 2017: 27

Tablo-3’te görüldüğü gibi iş gücü piyasasına ait değerler incelendiğinde, iş piyasasında kadın-erkek istihdamı arasındaki uçurum dikkat çekmektedir. Erkeklerde iş piyasasına katılım oranı %78,8 iken kadınlarda bu oran % 38,8 düzeyindedir. İstihdam oranları incelendiğinde erkekler %71,9’i iş piyasasında çalışmakta iken kadınlarda bu oran %32,9 düzeyindedir. Tarım sektöründe istihdam oranları incelendiğinde erkeklerin bu sektörde çalışma oranı % 53,48’lik bir etkiye sahipken kadın çalışma oranı % 46,52 olmuştur. Tarım dışı istihdam oranları incelendiğinde ise durum ilginç bir hal almaktadır. Burada erkeklerin iş piyasasına katılım oranı % 70 oranında olmakta iken, kadınlarda bu değer % 30 civarında gözükmemektedir. Yapılan çalışmalara ait istatistiki veriler

incelendiğinde genelde kadın çalışanlar ağırlıklı olarak tarım işçisi olarak çalışmaktadır. Tarım işçilerinin çalışma koşulları ve aldıkları ücretler hizmet sektörüne oranla oldukça düşük seviyelerdedir. Tarım sektörü ülke ekonomisi açısından oldukça önemli bir sektördür. Kadın çalışanlar açısından tarım sektöründe çalışmanın yarattığı en büyük sıkıntı tarım alanında çalışan kadınlar kazandıkları ücreti evliyse kocasına, bekarsa baba ya da abisine vermek mecburiyetinde kalmalarıdır. Bu durumda kadın çalışanlar aldıkları paraları kendi ihtiyaçlarında yeterince kullanamamaktadırlar. Tarım dışı sektörler incelendiğinde kadınların iş gücüne katılım oranı %30'dur. Bu durumda nüfusla kıyaslandığında kadın çalışanların hizmet sektöründe istihdam edilebilirliği oldukça düşüktür. Hizmet sektörü tarımsal çalışma koşullarına kıyasla daha fazla ücret alınan ve daha rahat çalışma imkanlarına sahip iş kolu olarak görülmektedir. Kadınların hizmet sektöründe karşılaştıkları bir diğer sıkıntı ise genelde kadın çalışanların yardımcı hizmetlerde istihdam edilmesidir. Sorumluluktan ve yetkiden uzak tutulan kadın çalışanlar bu nedenle ikinci derecede öneme sahip işlerde istihdam edilmektedir.

2.9. Meslek Yönlendirmelerinde Mesleki Rehberliğin Rolü ve Önemi

Bakırcıoğlu'nun mesleki rehberlik ve psikolojik danışmayla ilgili yapmış olduğu tanımlamada; bireyin beceri ve ilgilerine uygun bir mesleği seçmesi ve o meslekte ilerlemesi için kişiye verilen düzenli ve sürekli hizmetler şeklinde açıklamıştır (Bakırcıoğlu, 1994: 26). Mesleki rehberlik türlü meslekleri tanımları ve kendi kişisel özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri, mesleklere hazırlanmaları ve mesleklerde gelişmeleri amacıyla yardımlar şeklinde konuya açıklık getirilmiştir. Mesleki rehberlik; eğitimin her kademesinde yapılabilir. Mesleki rehberlik ve yönlendirmeler gerek örgün eğitim, gerekse de yaygın eğitim kurumlarında yapılabilmektedir. Mesleki yönlendirme toplumu oluşturan bireylerin geleceğine yönelik gerek iş hayatı, gerekse de sosyal hayata yön veren önemli bir parametredir. Okulların rehberlik servislerinde meslek seçiminde etkili olan mesleki olgunluk sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bireylerin meslek seçiminde önemli olan iki unsur vardır ki birinci mesleki yönlendirme bireyin velisi tarafından şekillendirilmektedir. İkinci ise veli bireyin tercihlerinde pasif rol oynarak bu konudaki kararı çocuğuna bırakmış durumdadır.

Toplumu oluşturan bireyler yani gençler mesleki yönlendirmeye tabi tutulurken kesinlikle öğrenci-veli çatışmasına neden olacak gerginlik ortamları yaratılmamalıdır. Türk eğitim sistemi incelendiğinde Lise 1. Sınıf yönlendirme sınıfıdır. Bireyin kendini

tanınması, sınaması ve daha gerçekçi kararlar vermesi açısından bu sınıf düzeyinde yapılacak olan meslek rehberliğinin, bireyin yöneleceği alanı daha gerçekçi seçip bu önemli aşamada doğru tercihi yapması meslek seçimi bakımından oldukça önemli bir süreçtir (Arslan ve Kılıç, 2000: 15).

Lise 1. Sınıfta mesleğe yönelik yönlendirmelerde okul rehber öğretmeni, sınıf öğretmeni ve veliye önemli görevler düşmektedir. Bireyler bu yaş dönemlerinde aşırı hassas bir kişilik yapısına sahip oldukları için öğretmen ve veli yaklaşımlarının pozitif olması bireylerin tercihlerini olumlu etkilemektedir. Arslan ve Kılıç'ın mesleki yönlendirmelere yönelik 2000 yılında yapmış oldukları çalışmada şu hususlara dikkat edilmesi gerektiğini söylemişlerdir (Arslan ve Kılıç, 2000:17):

- Öğrencilerin mesleki yönelimlerine yönelik erken yaşlarda yönelmelerine yönelik çalışmalar başlatılmalı,
- Mesleğe yöneltme için sürekliliği olan bir program seçilmeli,
- Geliştirme ve olgunlaştırma vurgulanmalıdır,
- Belirli bir mesleği zamanından önce seçme baskısından ferdi kurtarmaya çalışılmalı,
- Öğrencinin psikolojik ve sosyal özelliklerine ilişkin geniş ölçüde bilgi sahibi olunmalı,
- Belirli bir meslek seçimi kariyer evreleri içerisinde değerlendirilmeli,
- Öğretim, ferdin meslek seçmesi gibi kısıtlılıklar sınırlı bir iş ya da eylem için olmaktan çok mesleksenel gelişim kavramı içinde ele alınmalıdır.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun "Amaç ve Görevler" başlıklı 28'nci maddesinde değinilen, Türk Milli Eğitiminin Temel İlkelerinden Yöneltilme İlkesi'ne göre:

"Ortaöğretimin amaç ve görevleri Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğrencileri, çeşitli program ve okullara ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplumun ihtiyaçları arasında denge sağlanır." denilmektedir.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun "Ortaöğretim Yöneltilme" başlıklı 30'ncü maddesinde ise, "Yöneltilme temel eğitimde başlar, yanımları önlemek ve muhtemel gelişmelere göre yeniden yöneltilmeyi sağlamak için ortaöğretimde de devam

eder” hükmü yer almaktadır. Talim ve Terbiye Kurlunun 07.06.2005 tarihli ve 184 sayılı kararı ile 2005-2006 yılından itibaren bütün orta öğretim kurumlarının öğretim süresi kademeli olarak 4 yıla çıkarılmış ve 9’ncu sınıf, genel liseler ile mesleki ve teknik kurumlarında ortak sınıf olarak kabul edilmiştir. Yeni düzenlemeye göre öğrenciler “10’uncu sınıftan itibaren kayıt olacakları alanda ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitim ve öğretimlerini sürdürecektir” denilmektedir.

Orta öğretim kurumlarında uygulanan alan seçmeli programları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Yüksek öğretime hazırlayan programlar,
- Hem mesleğe hem yüksek öğretime hazırlayan programlar,
- Hayata ve iş hayatına hazırlayan programlar.

Programlarında birden fazla alana yer verilen okullarda dokuzuncu sınıfı geçen öğrenciler; ilgi, istek, yetenek ve derslerdeki başarı durumlarına göre alanlara yönelir ve yönlendirilirler. Yönlendirme; öğrenci ve velisinin görüşü alınarak ilgili müdür yardımcısı, sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen tarafından hazırlanır. Yönelme veya yönlendirme, dokuzuncu sınıfta okutulan alanlara kaynaklık eden derslerin yılsonu notlarının ağırlıklı ortalaması ya da derslerin yılsonu notları esas alınır (www.meb.gov.tr, Erişim Tarihi: 30.10.2017).

Kulaksızoğlu’nun yapmış olduğu çalışmada belirttiği üzere, okulda mesleğe yöneltmenin amaçları öğrencinin yaşına, zihinsel olgunluğuna özel yeteneklerine, öğrencinin özel eğitime ihtiyaç duyup dumamasının ve okuduğu okul türüne ve seviyesine göre değişmektedir (Kulaksızoğlu, 1999: 32). Okulların öğrencileri mesleğe yönelik yönlendirmeleri anaokulundan başlayarak yükseköğretime doğru farklı yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Talim ve Terbiye Kurulunun 07.06.2005 tarihli ve 184 sayılı kararı ile 2005-2006 yılından itibaren bütün orta öğretim kurumlarının öğretim süresi kademeli olarak 4 yıla çıkarılmıştır. 9’ncu sınıf, genel liseler ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında ortak sınıf olarak kabul edilmiştir. Yapılan düzelemeler neticesinde öğrenciler 9’ncu sınıfta öğretim programlarına genel kültür dersleri ile birlikte Tanıtım ve Yönlendirme isimli meslekleri tanıtıcı bir dersi de müfredat programı içerisine alınmıştır.

Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğünün 17.04.2006 ve “10’uncu Sınıfta Alana Geçiş” konulu genelgesinde:

“Halen ortaöğretim kurumlarının 9’uncu sınıfında okuyan öğrencilerin 10’uncu sınıftan itibaren yönelebilecekleri alanı belirlemek ve yöneltme tavsiyesinde bulunmak amacıyla öğrenci ve velisinin tercihleri doğrultusunda Alana Yönelme Tavsiye Formu üzerinde sınıf rehber öğretmeni, okul rehber öğretmeni ve tanıtım yönlendirme dersi öğretmeni tarafından değerlendirme sonucunda ön kayıt formu doldurulacaktır. Daha sonraki aşamada veli görüşü de alınarak gerekli yönlendirmeler yapılacaktır. Alanlara yerleştirilme Mesleki ve Teknik Liselerin 9’ncu sınıf yılsonu başarı ortalaması %50, ilköğretim okulu diploma notu %30, Alana Yönelme Tavsiye Formunda tercih edilen alan için belirlenen değerlendirme notu %20 oranında etki hesaba katılarak yapılan sıralamaya uygun listeler oluşturulur. Orta-öğretim kurumlarında mesleki eğilimlere yönelik çalışmalar bu sıra izlenerek yapılmaktadır. Öğrenciler 11. Sınıfta ağırlıklı olarak alan derslerini görmektedir. Lise son sınıfa geldiğinde Yükseköğretim tercihlerinde okumakta oldukları alanların etkisi oldukça fazladır.

2017 Yılı ÖSYM yerleştirme sonuçlarına göre Tablo-5’te Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı, Bankacılık ve Mekatronik Bölümlerine ilişkin bazı sayısal veriler aşağıdaki gösterilmiştir:

Tablo 4. ÖSYM Sonuçlarına İlişkin Sayısal Veriler (2017)

BÖLÜMLER	Yerleşme puan Türü	Yerleşen Sayısı	En Yüksek Puan ve Başarı Sırası	En Düşük Puan ve Başarı Sırası
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı	YGS 4	13.360	413,68514 84.481	185,25943 1.806.576
Bankacılık ve Sigortacılık	YGS 6	7062	385,37864 152.000	249,17933 1.751.000
Mekatronik	YGS 1	3716	388,75599 147.000	298,74673 1.522.000

Kaynak: ÖSYM, 2017: 23

Yüksek Öğretim Yerleştirme Sisteminde 2017 yılında yapılan değişiklikle sınavsız ön lisans programlarına geçiş kalkmış olup, baraj 150 puana çıkarılmıştır. Bu uygulama ön lisans seviyesinde öğrenci alımlarında kaliteyi bir miktar arttırmış olsa da asıl amacı ara eleman yetiştirmek olan Meslek Yüksekokullarının kontejyanlarında ciddi boşluklar oluşmasına neden olmuştur. Gerek ön lisans programları açısından gerekse de bir yüksek öğretim programına yerleşemeyen öğrenciler açısından birtakım sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISININ MESLEK SEÇİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Tanımlanması

İnsanlığın ilk zamanlarında biyolojik cinsiyet kavramıyla anılan ve herhangi bir ayrıma tabi tutulmayan kadınlar avcılıktan tarıma geçişle birlikte erkek egemenliğinin buyruğuna girmişler ve türlü haksızlıklarla mücadele etmek zorunda bırakılmışlardır. Geçmişten günümüze gelen kadına karşı ayrımcılık ve haksızlıklar neticesinde kadınlara yönelik ötekileştirme politikaları toplumların kanayan yarası haline dönüşmüştür.

Toplumsal cinsiyet ayrımı birçok çalışmada inceleme konusu olmuş ve yapılan çalışmalar eğitim, sağlık, ekonomi, psikoloji ve sosyoloji gibi bilim dallarınca incelenmiştir. Günümüzde toplumsal yaşam ve iş yaşamında kadına yönelik ayrımcılıkların ortadan kaldırılmasına yönelik gerekli önlemlerin yeterince alınmamasından ötürü toplumsal cinsiyet konusu bilim dünyasında gündemdeki önemini korumaya devam etmektedir.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet algısından hareketle üniversite öğrencilerinin meslek seçiminde başta cinsiyet olmak üzere aile, arkadaş çevresi, kişinin yeteneklerinin etkisinin bulunup-bulunmadığı araştırılmıştır. Araştırmaya başlarken toplumsal cinsiyet bölüm tercihi ilişkisinin bulunduğu varsayılmış ve araştırma kapsamında toplumda kadın mesleği olarak bilinen sekreterlik ve bankacılık mesleği ile erkek mesleği olarak bilinen mekatronik mesleğinin öğrenci tercihlerinde göz önünde bulundurulduğu düşünülmüştür. Bu şekilde bir anlayış yani cinsiyet rollerinin meslek tercihlerindeki etkisi önemli bir problem olarak görülmektedir.

3.1.1. Seçilmiş Literatür

Üniversiteler toplumun ilerlemesi ve dönüşümüne öncülük ettiği kurumlardan birisi olması nedeniyle toplumda cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesinde önemli rolü bulunmaktadır (Siyez ve diğ., 2017: 48). Meslek seçiminde cinsiyetin etkisi konusunda pek çok çalışmanın olduğu görülmüştür.

Owen ve arkadaşları 2012 yılında “Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçimi” isimli çalışmada; bölüm seçimini etkileyen etmenler kamu ve vakıf üniversiteleri açısından değerlendirilmiş ve 869 kişiye ulaşılarak anket tekniği uygulanmıştır. Bu çalışmada üniversite bölüm seçme nedenleri beş başlık altında incelemiştir. Bunlar (Owen ve diğ., 2012: 1):

- Demografik etmenler
- Bireysel etmenler (örneğin mesleğe olan ilginin)
- Sosyal etmenler (anne ve babanın tavsiyesi ve yönlendirmeleri)
- Sistemik (örneğin iş bulma olanaklarının yüksek olması)
- Şans (örneğin üniversiteye yerleşilen yıl sınav sorularının zor olması)

Owen ve arkadaşları 2012 yılında yapmış oldukları çalışmada Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi (BSEFA) kullanmışlardır. BSEFA üç bölümden oluşmaktadır:

- Demografik özellikler
- Bölüm Seçme Nedenleri
- Üniversite/bölümden memnuniyet düzeyleri

Kuzgun, yapmış olduğu çalışmada; meslek seçimini etkileyen etmenleri Psikolojik (yetenek, ilgi, değer vb.) ve Sosyal faktörler (sosyo-ekonomik düzey, aile ilişkileri) olarak iki başlıkta incelemiştir (Kuzgun, 2003: 52).

Meslek seçimine etki eden unsurların tespitine yönelik araştırmalar incelendiğinde; daha çok eğitim fakültelerine bağlı bölümler ve hemşirelik bölümlerinde yapıldığı tespit edilmiştir (Owen ve diğ., 2012: 143).

Yapılan literatür taramalarında üniversite öğrencilerinin meslek seçimine ilişkin tercih nedenlerini tespit etmeye yönelik birçok çalışmanın olduğu ancak, araştırmalarda tam bir fikir birliğine varılamadığı görülmüştür. Meslek seçimiyle ilgili literatür incelemelerine yönelik benzer çalışmalar incelendiğinde; Savickas’ın (1991) bölüm seçimini etkileyen faktörler üzerine yapmış olduğu çalışmasında; bölüm seçimini belirleyen etkenler olarak yetenek, ilgi, değer ve inanç sistemi, aile kültür ve çevre gibi faktörlerin etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akar’ın (2012) “Üniversite Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler: İktisadi ve İdari Bilimler Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma” sonucu elde ettiği bulgulara göre; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerin; akademik saygınlık, üniversitenin konumu ve bilgi kaynakları olduğunu ortaya koymuştur. Aytaç (2005) yılında yapmış olduğu çalışmada meslek seçimini etkileyen unsurları dört başlık altında toplamıştır. Bunlar;

kendini tanıma, ilgi alanları, kişilik ve sosyal ortamlar olarak sınıflandırılmaktadır (Aytaç, 2005: 14). Toplumu oluşturan bireylerin meslek seçiminde; kişilikleri ve içinde bulundukları çevreden etkilenmektedir. Aile bireylerinin mesleği, gelir durumu, ikamet edilen yer gibi unsurlar meslek seçiminde etkilidir. Ayrıca meslek seçiminde içinde bulunulan toplumun koşulları ve teknolojik faktörler etkilidir (Erdoğan, 2003: 60). Myyry ve Helkama (2001) yılında değer öncelikleri karşılaştırılan; işletme, sosyal bilimler ve teknik alanda eğitim gören öğrenciler arasında yapılan araştırma sonuçlarına göre işletme bölümü öğrencilerinin güç ve başarı değerlerine öncelik verilirken, sosyal bilimler öğrencileri yardımseverlik, maneviyatçılık ve evrensellik değerleri önemsenmektedir. Teknik bilimlerde okuyan öğrenciler güvenlik değerlerini ön plana koydukları tespit edilmiştir (Myyry ve Helkama, 2001: 32). Clutter'in (2010) yılında yaptığı çalışmada; bireyin meslek seçimi üzerinde en güçlü etkinin aile olduğu sonucuna ulaşmıştır (Clutter, 2010: 27).

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, lise mezunu gençlerin mezuniyet sonrası meslek edinmeye yönelik eğitim tercihlerinde bulunurken toplumsal cinsiyet rollerinin etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu noktada toplumda kadın mesleği olarak bilinen sekreterlik ve bankacılık mesleği ve erkek mesleği olarak bilinen mekatronik mesleğine yönelimlerde toplumsal cinsiyetin etkilerinin ortaya konması araştırma kapsamında incelenmiştir. Meslek yüksekokulları iş piyasasının ihtiyaç duyduğu ara eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik eğitim vermektedir. Bu bağlamda meslek yüksekokullarının asıl amacı meslek sahibi gençleri topluma kazandırmaktır. Bu çalışmada Adıyaman Üniversitesine bağlı Besni Meslek Yüksekokulu Bankacılık, Sekreterlik ve Mekatronik bölümü öğrencilerinin bölüm tercihlerinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinin bulunup-bulunmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Toplumsal yönelimlerde kadına yönelik ayrımın devam ettiği görülmekte olup, gençlerin bu konudaki düşünceleri ve meslek seçiminde tek etkili unsurun cinsiyet rolleri olup-olmadığı bu çalışmada tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırma kapsamında meslek tercihinde; ailenin, çevrenin, kişinin yetenekleri ve tesadüfen kaynaklanan etmenlerin meslek seçimi üzerindeki etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.1.3. Araştırmanın Önemi

Toplumların adeta kanayan yarası haline gelen toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve bu ayrımcılığın doğmasında etkili olan toplumsal cinsiyet rollerinin bir ülkenin en önemli sosyal problemlerinden birisi olarak görülmektedir. Bu bağlamda toplumun temel taşlarından birisi olan genç nüfusun uzmanlaşma ve iş sahibi olmaya uzanan süreçte üniversiteler önemli misyon üstlenmiştir. Bu bakımdan, cinsiyete dayalı meslek tercihinin ilişkin bulgulara ulaşmak ve cinsiyete dayalı tercihlerde azalma olduğuna yönelik bulgulara ulaşmak ayrımcılığa dayalı huzursuzlukların ortadan kaldırılması açısından oldukça önemlidir.

Bu araştırmada; ülkemiz iş piyasasına ihtiyaç duyduğu ara eleman ihtiyacını karşılamadan sorumlu olan Meslek Yüksekokulları bünyesinde eğitim görmekte olan öğrencilerin meslek tercihlerinde etkisi olduğu düşünülen; cinsiyet, aile, arkadaş çevresi, kişinin yetenekleri ve meslek sahibi olma gibi faktörlerle ilişkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Üniversite bölüm tercihinde cinsiyet ayrımcılığının gölgesinde seçim yapmak önemli bir toplumsal problemidir. Toplumu oluşturan bireyleri kadın-erkek şeklinde ayırtmak ve yaşamın her alanına bu ayrımcılık ideolojisini aşılacak ve kadınları ötekileştirmek toplumlar için tehlikeli bir durum olarak görülmektedir.

3.1.4. Araştırmanın Hipotezleri

Bilimsel araştırmaların ana temalarından birisi de; kuramları test etmektir. Bu anlayışla hipotez oluşturulmaktadır. Önermeler kavram ya da değişkenler arasında mantıksal ilişkiler kurulmasına yönelik genel bilgiler iken, hipotezler bu önermelerin daha somut, ve test edilebilir şekilleri olmaktadır. Hipotez; iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin test edilmesine olanak veren önermelerdir. Bir başka ifadeye göre hipotez; araştırmacının değişkenler arasında doğru olduğuna inandığı ilişkiler ve araştırmasında test etmek istediği denencelerdir (Gülbüz ve Şahin, 2016: 75).

Araştırma hipotezleri, araştırma boyunca rol göstericidir. Değişkenler arasındaki ilişkilerin tanımlanması, değişkenlerin türü, değişkenlerin nasıl ölçüleceği, hangi analiz tekniklerinin kullanılacağı, konularında hipotezler bize bir ön fikir vermektedir (Gülbüz ve Şahin, 2016: 75). Toplanan verilerin test edilmesi ile de hipotezler kabul veya reddedilmektedir. Hipotezlerin oluşturulmasıyla ilgili bilgiler “T Testi” ve “Anova Testi” kısımlarında ifade edilmiştir.

3.1.5. Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Gerçeğin ne olduğunu bulmak ve var olan mevcut duruma anlam verilmesine dönük araştırmalar tanımlayıcı bir özelliğe sahipken; nedenleri açıklayarak temelindeki ilkeleri anlamlandırıp anlamayı amaçlayan araştırmalar ise açıklayıcı bir özellik taşımaktadır. Tanımlayıcı araştırmalar genellikle mevcut güncel sorunların çözümüne yönelik, pratikteki yararları gözetilerek yapılan uygulamalı araştırmalardır. Belirli bir olay veya olgunun çok boyutlu olarak incelenerek ayrıntılarının ortaya konulmasına dönük yapılan uygulamalı araştırmalar alan araştırması şeklinde ifade edilmektedir. Araştırılacak konunun derinlemesine incelendiği alan araştırmaları dışında kalan ve araştırılacak konunun genişlemesine incelendiği diğer uygulamalı araştırmalar ise tarama araştırması olarak ifade edilmektedir (Ural ve Kılıç, 2013: 19).

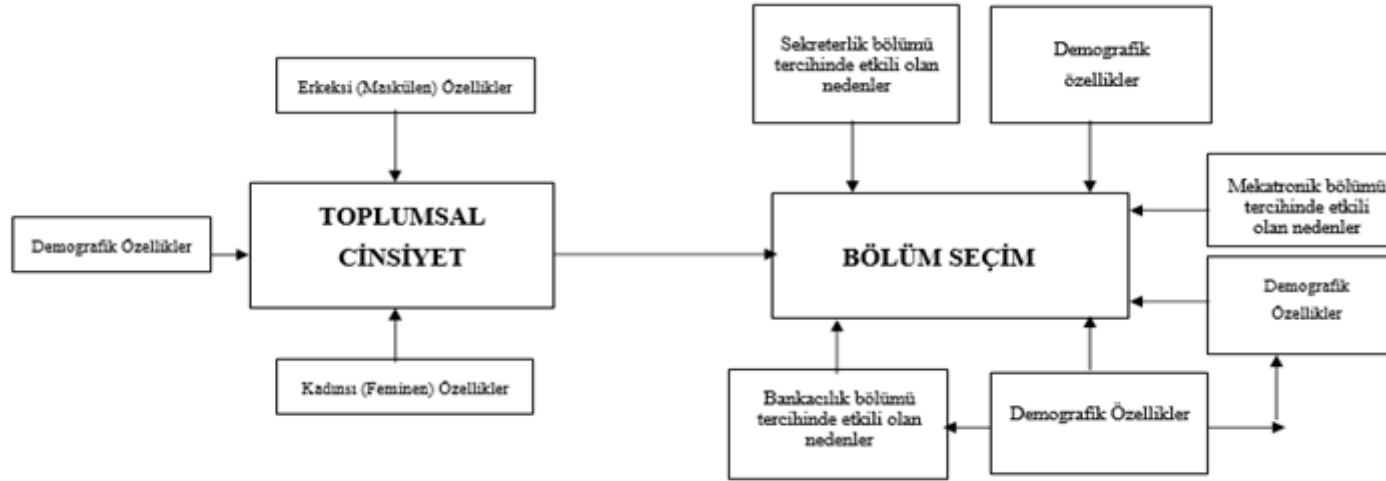
Toplumsal cinsiyet, kalıp yargıları bireyin yaşamını etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Toplum tarafından kadınların ve erkeklerin sahip oldukları düşünülen kişilik özellikleri genel olarak kadınsı (feminen) ve erkeksi (maskülen) özellikler olarak gruplandırılmaktadır (Aydın ve Kavuncu, 1991; 26). Cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal kalıp yargılar meslek seçiminde de etkisini göstermektedir. İnsanlar kadın ve erkek oluşlarından dolayı bir şekilde hem aileleri hem de toplum tarafından farklı mesleklere doğru yönlendirilmekte ve bireyler bu kalıp yargıların etkisi altında meslek seçimi yapmaktadır. Böylece erkekler matematik, tıp ve mühendislik gibi mesleklere; kadınlar ise yükselme şansının fazlaca olmadığı, sosyal hizmetler ve büro işlerine yönelme eğilimine girmektedir (Demiroğlu, 2008: 27).

Araştırmanın modeli aşağıda belirtilmiştir. Araştırmada toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin meslek seçimi üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Pek çok toplumda, cinsiyetlerindeki farklılıklara dayanılarak ayrı görülen kadın ve erkekten bu ayrıma dayandırılarak yaptıkları işler ve seçtikleri mesleklerde de ayrı olmaları beklenmektedir. Bu ayrım bazı mesleklerin kadın mesleği, bazı mesleklerin de erkek mesleği olarak tanımlanmasına neden olmaktadır (Eser, 2010: 63).

Araştırma modelinin oluşturulmasındaki temel öğelerden olan toplumsal cinsiyet rolü envanteri 1974 yılında Sandra Bem tarafından geliştirilmiştir. Bem Cinsiyet Rolü Envanteri, orijinal olarak 20 soru ile erkeksilik, 20 soru ile kadınsılık olmak üzere toplam 40 soru ile kişilik özelliklerini ve diğer 20 soru ile de sosyal kabuledilirlik kişilik özelliklerini ölçmektedir. Bu iki ölçeğin ayrı toplam puanları (ya da ortalama puanları)

hesaplanmaktadır. Toplam sonucunda grubun (örneklemin) kadınsılık ve erkeksilik puan medyanları dikkate alınmaktadır. Bu çalışmada Fırat Üniversitesi Lisanslı SPSS 22 paket programı spss.firat.edu.tr adresinden indirilerek bilgisayara kurulmuş ve çalışmaya ait veriler yüklenmiştir (www.firat.edu.tr). Ölçeğe göre; kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının üstünde olanlar erkeksi (maskülen); kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar kadınsı (feminen); kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde ve erkeksilik puanı erkeksilik medyanının üstünde olanlar androjen (androgynous); kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ve erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar belirsiz (undifferentiated) olarak sınıflandırılmaktadır.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Şekil 1’de görüldüğü üzere; araştırma modeli oluştururken katılımcılar hakkında bilgi toplarken üç ana başlık kullanılmıştır. İlk olarak katılımcıların demografik özellikleri tespit edilmiştir. İkinci kısımda;1974 yılında BEM tarafından geliştirilen ve 40 sorudan oluşan cinsiyet envanterinde 20 kadınısı ve 20 erkeksi soru sorulmuş ve bu yolla; kişilerin kadınısı, erkeksi, androjen ve belirsiz cinsiyet rolleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü kısımda; üniversite öğrencilerinin bölüm seçimini etkileyen ; cinsiyet, aile, çevre gibi faktörlerin bölüm seçimi üzerinde etkili olup-olmadığı öğrenilmeye çalışılmıştır. Bankacılık, Sekreterlik ve Mekatronik bölümü öğrencilerinin bölüm tercihinde etkili olabilecek cinsiyet ve diğer faktörlerin etkisinin olup-olmadığı bu modelle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.1.6. Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Araştırmada veri toplamak amacıyla anket çalışmasından yararlanılmıştır. Anket formunun oluşturulmasında Eser (2010), Vurucu (2010) ve Batga (2014) yüksek lisans çalışmalarından yararlanılmıştır.

Bu anket çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 8 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde; 1974 yılında Sandra Bem tarafından geliştirilen BEM Cinsiyet Rollerı Envanteri (BCRE) kullanılmıştır. Bu ölçeğe göre; cinsiyet rollerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçekte kadınsı ve erkeksi özellikleri gösteren 20’şer sıfat bulunmaktadır. Kadınsılık (K) ve erkeksilik (E) ölçeklerinden elde edilen toplam puanların grubun medyanına göre değerlendirilerek bireyler dört cinsiyet rolüne (kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz) göre sınıflandırılmaktadır.

Bem’e göre toplumsal cinsiyetin çıkış noktası kadınsılığın (fenimen) ve erkeksiliğın (maskülen) iki boyutu bulunmaktadır.. Bem’in Cinsiyet Envanterinde yer verdiği kadınsı ve erkeksi özellikler Tablo-5’te verilmiştir:

Tablo 5. Bem Cinsiyet Envanteri

Kadınsı Nitelikler	Erkeksi Nitelikler
Ağır Başlı, Ciddi	Ailesine karşı sorumlu
Anlayışlı	Baskın, tesirli
Başkalarını ihtiyaçlarına duyarlı	Cömert
Boyun eğen	Duygularını açığa vurmayan
Cana yakın	Erkeksi
Çocukları seven	Etkileyici, Güçlü
Duygusal	Girişken
Fedekar	Gözü pek
Gönül alan	Haksızlığa karşı tavır alan
Hassas	Hırslı
İncinmiş duyguları tamir edilmeye istekli	İdealist
Kaba dil kullanmayan	Kendi ihtiyaçlarını savunan
Kadınsı	Kendine güvenen
Merhametli	Kuralcı, katı
Namuslu	Lider gibi davranan
Sadık	Mantıklı
Sevecen	Otoriter
Sıkılgan	Riski göze almaktan çekinmeyen
Tatlı dilli	Saldırgan
Yumuşak, nazik	Sözünde duran

Kaynak: Bem, 1983: 600

Andaç'ın Bem'in toplumsal cinsiyet üzerine yaptığı çalışmaları inceleyerek aktardığı gibi çok miktarda kadınsı ve az sayıda erkeksi özelliğe sahip olan bireyler kadınsı, çok sayıda erkeksi ve az sayıda kadınsı özelliğe sahip olan bireylerde erkeksi özelliğe sahiptirler. Hem kadınsı hem de erkeksi özellikleri kendi içinde barındıran bireyler, androjen yani geleneksel olmayan yönelime sahip, her iki tür özellik grubundan da pek azına sahip olan bireyler ise ayrışmamış (undifferentiated) bireyler olarak adlandırılırlar (Andaç, 2000: 42). Bem, 1983 yılında geliştirmiş olduğu Bem Cinsiyet Envanteri Anketi'nde kadınsı ve erkeksi bireyler "cinsiyet tipllemeli" olarak adlandırılırken androjen ve ayrışmamış bireyler "cinsiyet tipllemeli olmayan" şeklinde isimlendirilmiştir. Cinsiyet tipllemeli bireyler toplumun uygun gördüğü geleneksel cinsiyet rollerine uyumlu bir şekilde davranış gösterirken, cinsiyet tipllemeli olmayan bireyler ise içinde bulundukları koşullara en iyi şekilde uyum sağlayacak davranışları sergilemektedirler (Bem, 1983: 601). Buna göre kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının üstünde olanlar "erkeksi (maskülen)", kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar "kadınsı (fenimen)", kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde erkeksilik puanı erkeksilik puanının üstünde olanlar "androjen"; kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ve erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar "belirsiz" olarak sınıflandırılmıştır (Siyez ve diğ., 2017: 49).

Bu çalışmanın anket kısmında; bölüm seçimine ilişkin 31 maddeden oluşan "Bölüm Tercihi Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek Vurucu tarafından kullanılan "Meslek Seçimine Etki Eden Faktörler" ölçeğinden faydalanılarak oluşturulmuştur (Vurucu, 2010: 110). Ölçeğe ait ifadeler 5'li Likert ölçeğine göre 1'den 5'e doğru "Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle katılıyorum" şeklinde sıralanmaktadır.

Araştırmaya katılan çalışanların cinsiyeti, yaşı, aile gelir durumu, ikamet edilen yer, mezun olunan lise türü, okudukları bölüm, okudukları bölümü tercih etme nedenleri ve okudukları bölümden memnuniyetlerine ilişkin ifadeleri gösteren frekanslar hesaplanmıştır.

Bem Cinsiyet Envanteri dişil ve eril özelliklerin tespitine yönelik medyan hesaplamaları yapılmıştır. Bölüm seçimi ile demografik özellikler arasındaki ilişkilerin tespitine yönelik T testi ve Anova testleri yapılmıştır.

3.1.7. Araştırmanın Örneklemi

Bilimsel araştırmalarda doğru bilgi sahibi olmak ve doğru karar vermek esastır. Bu yüzden doğru bilgilere ulaşmak ve elde edilen bilgileri genelleştirmek ihtiyacı vardır (Arıkan, 2004, :129). Bir araştırmanın sonuçları ne kadar fazla genellenebiliyorsa değeri de o oranda artar. Bilim, genellenebilirliği olan bilgiler bütünü olduğu için araştırmalarda geniş bir alanda genellenebilirliği olacak bilgiler elde etmeye çalışmak önemlidir (Karasar, 1999: 109-110).

Örneklem; belli kurallara göre belli bir evrenden seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar çoğunlukla örneklem kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen sonuçlar ilgili evrenlere genellenir (Karasar, 1999: 110-111). Örneklem evrenin bir parçası olup hem araştırma, hem de istatistiksel bakımdan büyük önem taşır. Örneklem en önemli özelliği yansız ve temsili olmasıdır (Kaptan, 1995: 135). Üzerinde çalışılan bir evrenden örneklem seçme işlemine ise örnekleme denilmektedir. Seçilen örneklemde elde edilen bilgiler kullanılarak evren konusunda doğru bilgilere ulaşılmaya çalışılır (Arıkan, 2004: 129). Bu araştırmanın evrenini Adıyaman Üniversitesinde öğrenim gören Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmalarda örneklem sayısının belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken temel unsur, esas alınan örneğin hedef kitle olarak alınacak yığının özelliklerini yansıtacak nitelikte olmasıdır (Koç, 2007: 70). Örneklem büyüklüğünün hesaplanması konusundaki literatür taramasında (Arıkan, 2004; Çil, 2003) örneklem büyüklüğünün hesaplanmasına yönelik çeşitli formüllere rastlanmıştır. Bu çalışmada, araştırmanın amacına uygun olan ve örneklem sayısının belirlenmesine yardımcı olan “basit tesadüfi örneklem” yöntemi kullanılmıştır.

Basit tesadüfi örnekleme evreni oluşturan her elemanın örneğe girme şansı eşittir, birimler birbirinden bağımsız olarak eşit seçilme şansına sahiptir. Dolayısıyla hesaplamalarda da her elemana verilecek ağırlık aynıdır (Arıkan, 2004: 141). Basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle örneklem alınabilmesi için evren birimlerin araştırma konusu ile ilgili özelliklerinin “homojen” olması gerekmektedir.

Eğer evreni oluşturan birimler incelenecek özellikleri bakımından birbirinden farklı yapıda yani “heterojen” ise bu örneklem yöntemi kullanılamaz (Ural, 2013: 30). Araştırma Adıyaman Üniversitesi Besni Meslek Yüksekokulunda öğrencilerin düşüncelerini ölçmeye yönelik anket soruları yöneltilmiştir. Besni Meslek

Yüksekokulunda bulunan bölümler; Bilgi Yönetimi, Büro Yönetimi, Bankacılık ve Sigortacılık, Mekatronik, Muhasebe, İşletme ve Bilgisayar Programcılığı olmak üzere yedi bölüm bulunmaktadır. Çalışma konusu toplumsal cinsiyet algısının üniversite bölüm tercihiyle ilgili olduğu için toplumda Kadın mesleği olarak bilinen Sekreterlik ve Bankacılık mesleği ile erkek mesleği olarak bilinen Mekatronik mesleğine yönelik öğretim programı 1.sınıf öğrencileri çalışmanın evreni olarak seçilmiştir. Besni Meslek Yüksekokulu öğrenci işlerinden elde edilen bilgilere göre üç bölümde 1. Sınıfta kayıtlı öğrenci sayısı toplamı 250’dir. Kayıt donduran, okula kayıt yaptığı halde derslere devam etmeyen, ankete katılmak istemeyen ve anketi yanlış dolduran öğrencilerden ötürü araştırma örneklem üzerinden yürütülmüştür. İlgili literatürde (Arıkan, 2000: 12; Baş, 2001: 18; Çil, 2003: 28) örneklem büyüklüğünün hesaplanmasına yönelik formülleri kullanmalarıyla birlikte bu çalışmada Yamane’nin aşağıda belirtilen formülünden faydalanılmıştır (Yamane, 2001: 46):

$$n = \frac{N \cdot Z^2 \cdot p \cdot q}{N \cdot d^2 + Z^2 \cdot p \cdot q}$$

Yararlanılan basit tesadüfi örneklem formülü de aşağıda belirtilmiştir:

- N : örneklem çapı (araştırma için uygulama yapılacak kişi sayısı)
 N : evren (yığındaki birim sayısı – araştırmaya konu olan öğrenci sayısı)
 Z : standart normal dağılım tablo değeri (araştırmada istenilen güvenilirlik düzeyi %95 gibi)
 D : duyarlılık (araştırma için kabul edilebilir hata payı – 0,05 veya 0,1 gibi)
 p.q : araştırmaya konu olan özellikler taşıyan bireylerin yüzdesi (0,25 gibi)

$$n = \frac{N \cdot 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}{250 \cdot 0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}$$

$$n = 151$$

Örneklem Büyüklüğünün Tespitinde Hazır Tabloların Kullanılması: Sosyal bilimler araştırmalarının amacı, araştırma evreninin analizi ve kullanılacak analizler, çok özel bir örneklem belirlemeyi gerektirmiyor ise ideal örneklem ideal örneklem büyüklüğü için bu konuda hazırlanmış tablolardan yararlanılabilmektedir. Tablo 6’da nicel yönelimli sosyal bilim araştırmalar için %95 ve %99 güvenilirlik düzeylerinde farklı evrenler için

kabul asgari örneklem büyüklükleri verilmiştir. Tablodaki değerler, araştırmacılara yol gösterici olması için hazırlanmıştır. Örneklem hesaplamalarında sapma miktarlarına ve araştırmanın özelliğine göre örneklem büyüklükleri değişiklik gösterebilecektir (Gürbüz ve Şahin, 2016: 127).

Tablo 6. Farklı Örneklem İçin Kabul Edilebilir Asgari Örneklem Büyüklükleri

Evren (N)	Gerekli Örneklem Büyüklüğü (n)*		Evren (N)	Gerekli Örneklem Büyüklüğü (n)	
	%95	%99		%95	%99
50	44	47	7.000	364	608
100	79	87	7.500	365	611
250	151	182	8.000	367	615
350	183	229	8.500	368	617
500	217	286	9.000	368	620
750	254	353	9.500	369	622
1.000	278	400	10.000	370	624
1.500	306	461	15.000	375	637
2.000	322	500	20.000	377	644
2.500	332	526	30.000	379	651
3.000	341	545	40.000	381	655
3.500	346	559	50.000	381	657
4.000	350	571	75.000	382	660
4.500	354	580	100.000	383	661
5.000	357	587	250.000	384	661
5.500	359	594	500.000	384	664
6.000	361	599	1.000.000	384	665
6.500	363	604	10.000.000	384	665

*Hesaplama sonucu elde edilen sonuçlar, virgülden sonraki kısmına bakılarak bir üst veya alt tam sayıya tamamlanmıştır.

Kaynak: Gürbüz ve Şahin, 2016: 127

Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama süreci başlamıştır. Adıyaman Üniversitesi Öğrenci İşlerinden alınan bilgiler kapsamında Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik bölümlerinde kayıtlı toplamda 250 öğrenci bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Araştırmaya katılımın gönüllülük ilkesine dayandığı ve istedikleri zaman uygulamayı bırakabilecekleri katılımcılara açıklanmıştır. Örneklem büyüklüğü hesaplama formülü kullanılarak 250 öğrenci için uygulanan işlem sonucu örneklem büyüklüğü 151 olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın örneklem büyüklüğü için gerekli olan 151 sayısı dikkate alındığında 200 öğrenciye anketin

uygulanmış olması bu çalışmada evreni tespit etme açısından yeterli görülmüştür. Ölçeklerin tamamlanması 20-25 dakika sürmüştür.

3.1.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Adıyaman Üniversitesinde öğrenim gören Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik Bölümü öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma evreni Besni Meslek Yüksekokulunda bulunan 7 bölüm olmasına rağmen Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik bölümü öğrencilerine uygulanmış olması bir sınırlılıktır. Bu sınırlamaya neden olan en önemli etken ise toplumsal cinsiyet rollerinin bölüm seçimindeki etkisini ortaya koyma düşüncesi olmuştur. Sekreterlik, Bankacılık ve Mekatronik bölümü 1. Sınıfta kayıtlı 250 öğrenci içerisinde 200 kişiye uygulanmasında bazı öğrencilerin kayıt dondurması, bazılarının okula kayıt yaptırdığı halde okula devam etmemesi, bazılarının ankete katılmak istememesi, son olara bazı öğrencilerinde anketi eksik ya da fazla doldurmasından kaynaklanan hatalardan ileri gelmiştir. Araştırmanın sadece Adıyaman Üniversitesiyle sınırlandırılmış olmasında zaman, maliyet unsurları etkili olmuştur.

3.2. Araştırmanın Güvenilirlik Analizi

Araştırmaların amacına ulaşması için, araştırma kapsamında kullanılan soruların araştırmanın amacına ve temel araştırma sorusuna uygun olması gerekmektedir. Araştırma kapsamında kullanılan anket formunun güvenilirliğini ölçmek amacıyla Alpha Modeli kullanılmıştır. Bu modelin güvenilirlik katsayısı olan Cronbach's Alpha Katsayısı 0 ile 1 arasında yer almaktadır. Bu katsayı 1'e yaklaştıkça anketin güvenilirliği artmaktadır. Yapılan analiz sonucunda bulunan katsayı anketin güvenilirlik düzeyini göstermektedir (İpek, 2013: 66).

Cronbach's Alpha Katsayısının değerlendirilme ölçütü aşağıdaki gibidir (Yılmaz, 2015: 43):

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek güvenilirliği düşüktür.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek güvenilirlikte olarak değerlendirilir.

Tablo 7. Güvenilirlik Analizi

Değişkenler	Cronbach Alpha Değeri	N
BEM Cinsiyet Envanteri	,817	40
Bölüm Seçimi	,780	31

Tablo 7’de araştırmada kullanılan Bem Cinsiyet Envanteri ve Bölüm Seçimi Ölçeklerin ilişkin güvenilirlik analizi sonuçları gösterilmektedir. Cronbach’s Alpha Katsayıları ölçekler açısından değerlendirildiğinde BEM Cinsiyet Envanteri için sonuç 0,817 bulunmuştur ve $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek güvenilirlikte olarak değerlendirildiği için 0,817 değeri BEM Cinsiyet Evnvanteri açısından yüksek güvenlikte bir sonuca ulaşıldığını göstermektedir. Bölüm Seçimi açısından durum değerlendirildiğinde 0,780 sonucuna ulaşılmıştır. $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir olduğundan 0,780 sonucu oldukça güvenilir bir ölçekle çalışıldığı manasına gelmektedir.

3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

3.3.1. Demografik Özelliklerle İlgili Betimleyici İstatistikler

Ankete katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo-8’de gösterilmiştir. Ankete katılanların cinsiyeti, yaşı, aile gelir durumu, ikamet edilen yerleşim yeri, mezun olunan lise türü, okunulan bölüm, okunulan bölümü tercih etme nedenleri ve öğrenim görülen bölümden memnuniyet durumuna ilişkin bilgiler bulunmaktadır. N ifadesi kişi sayısını belirtmektedir.

Tablo 8. Katılımcılara Yönelik Demografik Özellikler

Demografik Özellikler	Gruplar	N	Yüzde %	Demografik Özellikler	Gruplar	N	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	96	48,0	Bölümden Memnuniyet Durumu	Memnun	174	87,0
	Erkek	104	52,0		Memnun Değil	26	13,0
Yaş	18-22	98	49,0	Mezun olunan Lise Türü	Anadolu Lisesi	86	43,0
	23-27	68	34,0		Meslek Lisesi	90	45,0
	28-32	16	8,0		Teknik Lise	23	11,5
	33+	18	9,0		Sağlık Lisesi	1	0,05
İkamet Edilen Yerleşim Bilgisi	Köy	37	18,5	Bölüm Tercih Nedeni	İş sahibi olmak	73	36,5
	Kasaba	30	15,0		Yeteneklerine uygunluk	70	35,0
	İlçe	51	25,5		Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak (Lise) sonrası	17	8,5
	İl	49	24,5		DGS sınavına girmek	11	5,5
	Büyükşehir	33	16,5		Tercih Hatası	29	14,5
Ailenizin Gelir Durumu	500-100	26	13,0	Okuduğunuz Bölüm	Sekreterlik	107	53,5
	1001-1500	60	30,0		Bankacılık	60	30,0
	1501-2000	53	26,5		Mekatronik	33	16,5
	2001-2500	35	17,5				
	2501-3000	21	10,5				
	3001+	5	2,5				

Çalışanların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik yapılan tanımlayıcı istatistik sonuçlarına göre; katılımcılardan 104 kişi (%52,0) erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı incelendiğinde; ağırlıklı olarak 18-22 yaş aralığında oldukları görülmektedir (%49,0). Ankete katılanların ailelerinin aylık gelir durumu incelendiğinde; en fazla yoğunluğu 1001-1500 TL gelir grubu düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (%30). İkamet edilen yerleşim yerine ilişkin bulgular incelendiğinde; 51 kişinin (%25,5) ilçede yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların mezun oldukları lise türüne ilişkin bulgular incelendiğinde; 90 kişinin (%45,0) meslek lisesi mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılara okudukları bölümü tercih etme nedeni sorulduğunda; 73 kişi (%36,5) iş sahibi olmak seçeneğini işaretlemiştir. Bu soruda asıl görevi iş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılama görevi olan meslek yüksekokullarının amaçlarıyla örtüşmektedir. Ankete katılan öğrencilerin en fazla 107 kişinin (%57,5) sekreterlik bölümünde okudukları tespit edilmiştir. Katılımcılara okudukları bölümden memnuniyetleri sorulduğunda; 174 kişi (%87,0) okudukları bölümden memnun oldukları yönünde fikir beyan etmişlerdir. %87'lik bir oran memnuniyet açısından tatmin edici bulunmaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin Bölümü Tercih Etmelerine İlişkin Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler	$\bar{X}$	S
Bankacılık Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	3,00	1,537
Bankacılık Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	3,67	1,315
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerekthirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	3,55	1,352
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	2,76	1,494
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	2,90	1,538
İnsanların Olayları Algılamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	3,49	1,363
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	4,04	1,178
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	2,00	1,229
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur	3,88	1,197
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	2,83	1,403
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	3,66	1,443
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	3,40	1,450
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	2,46	1,424
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	2,75	1,556
Bu Alanda Katılmış Olduğum Seminer ve Konferanslar	2,84	1,422
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	2,88	1,351
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	2,89	1,495
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	2,92	1,543
Bağımsız Çalışmaya Uygun Bir Bölüm Olması	3,05	1,359
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	3,18	1,492
Düzenli Ve Disiplinli Çalışmayı Gerektiren Bir Bölüm Olması	3,27	1,330
Sorumluluk Almayı Gerektiren Bir Bölüm Olması	3,41	1,389
Yaratıcılığı Öne Çıkaran Bir Bölüm Olması	3,43	1,343
Bu Alanda Staj Yapabileceğim Bir Bölüm Olması	3,51	1,345
Belli Bir Sosyal Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği Bir Bölüm Olması	3,52	1,439
Hareketli Ve Dinamik Bir Bölüm Olması	3,61	1,267
Gelecekte Geçerliliğini Koruyacak Bir Bölüm Olması	3,70	1,248
Toplumda Saygınlığı Olan Bir Bölüm Olması	3,72	1,196
Her Zaman İhtiyaç Duyulan Bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	3,76	1,220
Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan Bir Bölüm Olması	3,88	1,172
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur	3,98	1,136

Tablo-9 incelendiğinde, Ankete katılan öğrencilerin bölüm seçimiyle ilgili en çok işaretledikleri ilk üç madde sırasıyla incelendiğinde; ilk sırayı “Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler için Daha Uygundur” seçeneği yer almaktadır. Bu seçenek 4,04 ortalama ve 1,229 standart değerlere sahip olduğu bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin en çok işaretlediği bu seçenek ortalaması 4,04 olması mekatronik bölümünün erkek öğrenciler için daha uygun olduğu görüşüne katıldıkları tespit edilmiştir. En fazla işaretlenen ikinci seçenek ise “Okuduğum Bölüm Cinsiyetimi Uygundur” 3,98 ortalama ve 1,136 standart sapma değerleriyle olmuştur. Bu seçenekte de katılımcılar okudukları bölümün cinsiyetlerine uygun olduğu yönünde ifade etmişlerdir. En çok işaretlenen üçüncü seçenekte ise iki şık eşdeğer sonuçlara sahiptir. Buna göre “Okudukları Bölümün Kariyer Yapmaya Uygun Bir Bölüm Olması” ve “Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur” seçenekleri 3,88 ortalama ve 1,172 ve 1,197 standart değerlerine sahiptir. Bu sonuçlara göre bölüm seçiminde etki eden faktörler incelendiğinde “Mekatronik bölümü daha çok erkekler tarafından tercih edilen bölüm olması” bu konuda daha önce yapılan benzer çalışma bulgularını destekleyici niteliktedir.

Elde edilen bulgularda birisi de öğrencilerin okudukları bölümün cinsiyetlerine uygun olduğunu düşünmeleridir. Bu sonuç araştırmanın amacını destekler niteliktedir. Öğrencilerin yeteneklerine uygun bir bölümde okuduklarını söylemişlerdir. Bölüm tercihinde kariyer yapabilecekleri bölümleri tercih etmeleri severek ve isteyerek tercih yaptıklarını göstermektedir.

3.3.2. BEM’in Toplumsal Cinsiyet Envanterine Göre Araştırmaya Katılan Örneklem Grubunun Değerlendirilmesi

BEM Cinsiyet Envanterinde 20 kadınsı ve 20 Erkeksi soru olmak üzere 40 soru yöneltilmiştir. Seçenekler “1-Kesinlikle Katılmıyorumdan, 5-Kesinlikle Katılıyorumda doğru” 5’li likert ölçeği kullanılmak koşuluyla erkeksi ve kadınsı özellikler ortaya konulmuştur.

Anket verileri analiz edildiğinde; kadınsılık medyanı 3,675 ve erkeksilik medyanı 3,35 olarak bulunmuştur. Ölçeğe göre; kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının üstünde olanlar erkeksi (maskülen); kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde ama erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar kadınsı (feminen); kadınsılık puanı kadınsılık medyanının üstünde ve erkeksilik puanı erkeksilik medyanının üstünde

olanlar androjen (androgynous); kadınsılık puanı kadınsılık medyanının altında ve erkeksilik puanı erkeksilik medyanının altında olanlar belirsiz (undifferentiated) olarak sınıflanmaktadır. Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Kategorilerine Göre Dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Örneklem Grubundaki Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Kategorilerine Göre Dağılımı

	Örneklem Grubunda Yer Alan Kadın Öğrenciler		Örneklem Grubunda Yer Alan Erkek Öğrenciler	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Kadınsı	33	34,3	10	9,6
Erkeksi	3	3,1	25	24
Androjen	54	56,2	62	59,6
Belirsiz	6	6,4	7	6,8
TOPLAM	96	100	104	100

Tablo-10 incelendiğinde Toplumsal Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde; Kadın Öğrenciler; 33 kişi (%34,3) kadınsı, 3 kişi (%3,1) erkeksi, 54 kişi androjen (%56,2) ve 6 kişi belirsiz (%6,4) özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre en dikkat çekici nokta en fazla toplumsal cinsiyet grubunda kadınlar açısından değerlendirildiğinde androjen grubu olduğu sonucuna ulaşılması olmuştur. Buna göre günümüz modern iş dünyasında kadınların eğitim olanakları ve çalışma imkânları iyileştikçe erkeksi özellikler gösterebildikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Bir zamanlar sadece erkeklere özgü görülen eğitim görme günümüzde kadınlarında sıkça okullara devam etmeleri beraberinde onların birtakım erkeksi özellikler gösterebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Toplumsal Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde erkek öğrenciler için ortaya çıkan sonuçlar; 10 öğrenci (%9,6) kadınsı, 25 öğrenci (%24) erkeksi, 62 öğrenci androjen (%59,6) ve 7 öğrenci (%6,8) belirsiz cinsiyet rolüne sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu tabloda kadın öğrencilerde olduğu gibi erkek öğrencilerde de en fazla androjen özellik gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar göstermektedir ki; kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyete dayalı ayırımın eğitim seviyesi yükseldikçe ortadan kalkacağı ve kadın ve erkeklerin cinsiyet rolleri ayırımı yapmadan birbirleriyle uyum içerisinde eğitim olanaklarından faydalanabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Toplumu oluşturan bireylerde androjen

özelliklerin artması eşitlikçi toplumsal yapının gelişimine yönelik en önemli göstergelerden birinin koşulları sağlanmış olacaktır.

3.3.3. Bölüm Tercihiyle İlgili Normallik Testi Sonuçları

Kanıtı dayalı bilgi üretimi, bilimsel bilgiyi diğer bilgi kaynak ve türlerinden ayıran temel nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanıt üretme, belli bir amaç ve hipotezler doğrultusunda sistematik gözlemler yapma, bu gözlemlerin sonuçlarını verilere dönüştürme ve bu verileri uygun istatistiksel yöntemlerle analiz ederek analiz sonuçlarını değerlendirme süreçlerini içermektedir. Bu doğrultuda istatistik, bilimsel bilgi üretiminde araştırmacıların en önemli araçlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Uzgören, 2012; Pagano, 2009; Bakeman ve Robinson, 2005).

Veri analizinde kullanılacak istatistiksel hipotez testleri; verinin yapısına ve ölçek türüne, dağılımın biçimine ve test edilecek hipoteze göre ‘parametrik testler’ ve ‘parametrik olmayan testler’ olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Parametrik testler; belirli bir hipotetik evren dağılımına ve bu dağılımı belirleyen ortalama, standart sapma gibi parametrelere dayalı algoritmalar içeren esnek olmayan yöntem ve tekniklerin ortak adıdır. Parametrik olmayan testler ise genellikle bir evren dağılımından bağımsız olarak, beklenen-gözlenen değer farkları, sıra ve sıra farkları gibi daha temel ve betimsel kestirimlere dayalı algoritmalar içeren esnek yöntem ve tekniklerdir. Parametrik testlerin istatistiksel gücü ve etki büyüklüğü, parametrik olmayan testlere göre daha yüksektir (Buskirk, Willoughby ve Tomazic, 2013; McKillup, 2012; Howitt ve Cramer, 2011; Ravid, 2011; Field, 2009; Stevens, 2009; Krzanowski, 2007; Foster, Barkus ve Yavorsky, 2006; Leech, Barrett ve Morgan, 2005; Sharma, 1996).

Parametrik testler arasında yaygın bir şekilde kullanılan ANOVA, T testi, Regresyon analizi gibi tek değişkenli; MANOVA, Faktör analizi, Diskriminant analizi gibi çok değişkenli teknikler, normallik varsayımlarına dayalıdır (Howitt ve Cramer, 2011; Field, 2009; Thode, 2002). Bu nedenle bu testlerin kullanılabilmesi için normallik varsayımının sağlanması bir önkoşuldur (Mertler ve Vannatta, 2005). Normallik varsayımının ihlali, analizin istatistiksel gücünü ve analiz sonuçlarının geçerliğini düşürmektedir (Wells ve Hintze, 2007).

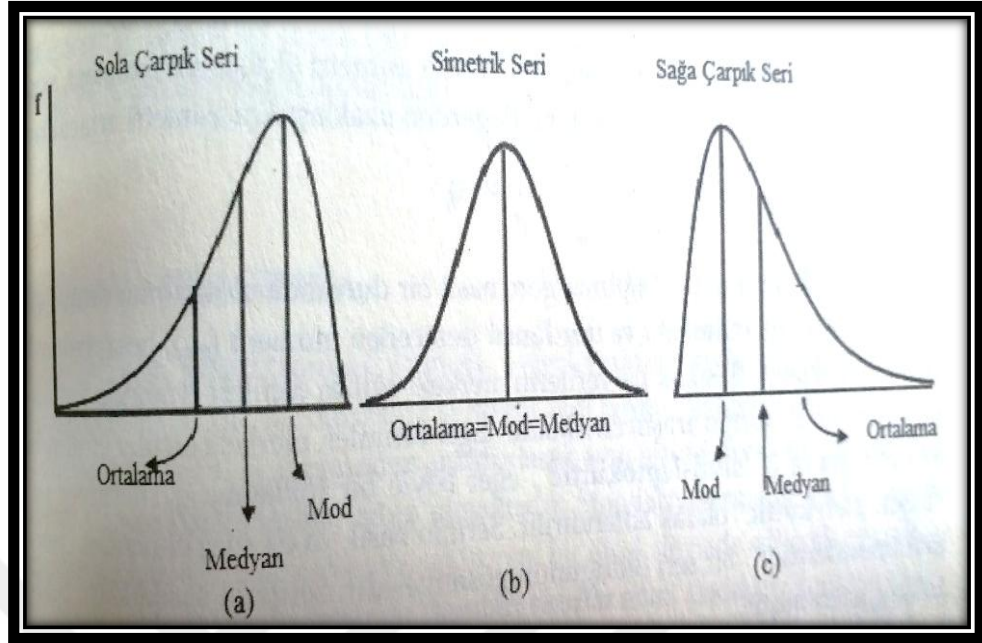
Verilerin dağılımlarının, aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları gibi istatistikler üzerinden incelenmesi, betimsel yöntemler olarak belirtilmektedir (Abbott, 2011; Kirk, 2008). Bu kapsamda aritmetik ortalama, mod ve

medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde 0'a yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendi standart hatalarına bölünmesi ile hesaplanan çarpıklık ve basıklık indekslerinin ± 2 sınırları içinde 0'a yakın olması, standart sapma ile ortalamanın oranını yüzde olarak ifade eden bağıl değişim katsayısının 20 ile 25 aralığında olması normal dağılımın varlığına kanıt olarak değerlendirilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013; McKillup, 2012; Wilcox, 2012b; Howitt ve Cramer, 2011; Lind, vd. 2006). Normallik varsayımına yönelik incelemelerde betimsel yöntemlerin de diğer yöntemlerle birlikte kullanılması ve sonuçların birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir (McKillup, 2012; Abbott, 2011; Gnanadesikan, 1997).

Örneklem büyüklüğünün 35'den büyük olması durumunda Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi (McKillup, 2012), küçük olması durumunda ise Shapiro-Wilk testi (Shapiro ve Wilk, 1965) kullanılabilir. Ancak örneklem büyüklüğünün 20 ile 50 arasında olduğu durumlarda 'Lilliefors düzeltmeli Kolmogorov-Smirnov testinin' de yeterli güce sahip olmadığı belirtilmektedir (Schoder, Himmelmann ve Wilhelm, 2006). Bu testlerde "puanların dağılımının normal dağılımdan manidar bir şekilde farklılık göstermediği" şeklinde kurulan yokluk hipotezi test edilmektedir (Mertler ve Vannatta, 2005). Shapiro, Wilk ve Chen (1968) tarafından yapılan bir simülasyon çalışmasında Shapiro-Wilk testinin normallik varsayımını değerlendirmek için kullanılmakta olan en güçlü test olduğu ortaya konulmuştur. Kolmogorov-Smirnov testinin ise örneklem büyüklüğü arttıkça gözlenen ve beklenen dağılımlar arasındaki küçük farkların manidar çıkma eğiliminde olması nedeni ile örneklem büyüklüğünden etkilendiği ve grafiksel veya betimsel yöntemlerle birlikte kullanılmasının gerektiği belirtilmektedir (Çokluk, vd. 2010; Sprent ve Smeeton, 2007; Quinn ve Keough, 2002; Hair, vd. 1998). Normallik varsayımının kontrol edildiği parametrik testlerde çoğunlukla istatistiksel hipotez testlerinden Kolmogorov-Smirnov testinin tercih edildiği belirtilmiştir (Gömleksiz ve Bozpolat, 2015; Kabaca ve Erdoğan, 2007).

Aşağıda yer alan Şekil-2 (Serilerde Çarpıklık) incelendiğinde; ortalama=mod=medyan eşitliği vardır. Bu tür seride, birimlerin çoğunluğu ortalama etrafında toplanmakta, serinin büyük ve küçük değerlerindeki toplanmaların az olduğu görülmektedir. Ancak şekil 2a'da mod>ortalama ve şekil 2c'de mod<ortalama olacak şekilde uzaklaşmıştır. Mod>ortalama olduğu durumda, asimetri formülü göz önüne alındığında negatif (sola) çarpıklık, mod<ortalama olduğu durumda ise pozitif (sağa)

çarpıklık ortaya çıkacaktır. Sola çarpık bir seride ise birimler, yüksek değerlerin etrafında toplanırken, sağa çarpık bir seride birimler, küçük birimler etrafında toplanmaktadır.

Şekil 2. Seride Çarpıklık (Lorcu: 2015; 43)

Asimetri değeri ± 3 arasında değişmesine rağmen pratikte sıklıkla ± 1 aralığında değerler almakta ve 0'a yakın değer alması ise çarpıklığın olmadığını göstermektedir. Ortalama ile mod arasındaki fark arttıkça çarpıklık ölçüsü de artmaktadır. George ve Mallery'nin 2003 yılında yapmış oldukları çalışmada Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerlerinin ± 2 aralığında olması verilerin normal dağıldığına işaret ettiğini Tablo-11'de Skewness ve Kurtosis değerleri incelendiğinde tüm değer aralıklarının -2 ile $+2$ arasında olduğu görülmektedir. Gerek Bölüm Tercih Etme Ortalaması gerekse de Bölüm Tercihine ilişkin tüm maddeler tek tek incelendiğinde . George ve Mallery'nin belirlemiş olduğu aralık dahilinde sonuçlar olup dağılımlar normallik göstermektedir ve bu sonuçlar parametrik testlerin uygulanması bakımından veriler normal dağılım göstermiştir. Verilerin normal dağılım göstermesi parametrik testlerin yapılması açısından oldukça önemlidir. Diğer bir ifadeyle araştırma neticesinde elde edilen verilere nicel araştırma yöntemlerine yönelik analizlerin uygulanması açısından ön koşul olarak normallik testlerinin uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle aşağıdaki tabloda yani Tablo-11'de Bölüm Tercihine etki eden faktörlere ilişkin genel ortalama alınmıştır. Elde edilen değerlerde çarpıklık ve basıklık değerleri tabloda ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

Tablo 11. Bölüm Tercihine İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Skewness		Kurtosis	
	Statistics	S	Statistics	S
Bölüm Tercihi Ortalama	-,382	,172	1,135	,342
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	-,076	,172	-1,321	,342
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	-,400	,172	-1,035	,342
Sorumluluk Almayı Gerektiren Bir Bölüm Olması	,471	,172	-1,088	,342
Hareketli ve Dinamik bir Bölüm Olması	-,774	,172	-,464	,342
Yaratıcılığı Ön Plana Çıkaran Bir Bölüm Olması	-,547	,172	-,895	,342
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	-,164	,174	-1,232	,342
Toplumsal Saygınlığı Olan bir Bölüm Olması	-,803	,172	-,233	,342
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	-,598	,172	-1,005	,342
Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan bir Bölüm Olması	-1,014	,172	,193	,342
Bu alanda Staj Yapabileceğim bir Bölüm Olması	-,639	,172	-,821	,342
Bu alanda Katılmış Olduğum Seminer ve Konferanslar	,150	,172	-1,259	,342
Gelecekte Geçerliliğini Koruyacak bir Bölüm Olması	-,667	,172	-,595	,342
Her Zaman İhtiyaç Duyulan bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	-,716	,172	-,592	,342
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	-,258	,172	-1,371	,342
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	,456	,172	-1,241	,342
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	,190	,172	-1,526	,342
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	,002	,172	-1,519	,342
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	,063	,172	-1,463	,342
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	-,454	,172	-1,194	,342
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerektirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	-,645	,172	-,834	,342
İnsanların Olayları Algalamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	-,533	,172	-,882	,342
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygun	-1,112	,172	,413	,342
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygun	-,974	,172	,066	,342
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	,181	,172	-1,424	,342
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	,061	,172	-1,487	,342
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygun	-,034	,172	-1,397	,342
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygun	-,724	,172	-,868	,342
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygun	1,100	,172	,314	,342
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygun	-1,182	,172	,327	,342
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygun	-,696	,172	-,631	,342
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygun	-,059	,172	-1,484	,342

Tablo-11’de Skewness ve Kurtosis değerleri incelendiğinde tüm değer aralıklarının -2 ila +2 arasında olduğu görülmektedir. Gerek Bölüm Tercih Etme Ortalaması gerekse de Bölüm Tercihine ilişkin tüm maddeler tek tek incelendiğinde . George ve Mallery’nin belirlemiş olduğu aralık dahilinde sonuçlar olup dağılımlar normallik göstermektedir ve bu sonuçlar parametrik testlerin uygulanması bakımından veriler normal dağılım göstermiştir.

3.3.4. T Testi Analiz Sonuçları

Birbirlerinden bağımsız iki grubun veya örneklemin bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırılarak, ortalamalar arasında farkın belirli bir güven düzeyinde (%95, %99 gibi) anlamlı olup olmadığını test etmek için t testi kullanılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2013: 196). T testinin yapılabilmesi için iki gruba ait verilerin eşit (homojen) olması ve değişkenlerin normal dağılması gerekmektedir. Grupların varyanslarının eşitliği, Levene’nin Testi ile tespit edilecektir (Lorcu, 2015: 107).

T testiyle ilgili hipotezler şu şekilde oluşturulmuştur:

H₀: Cinsiyet gruplarıyla Bölüm Tercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: Cinsiyet gruplarıyla Bölüm Tercihi arasında ilişki vardır.

H₀: Bölüm Memnuniyetle Bölüm Tercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: Bölüm Memnuniyetle Bölüm Tercihi arasında ilişki vardır.

Çalışmanın III. kısmında yer alan Bölüm Tercihi ölçeğine ait genel ortalama alınmış ve ortalama ile bağımsız değişken karşılaştırılması yapılmış sonrasında ölçeğe ait tek tek maddeler bağımsız değişkenler kullanılarak ilişki durumu tespit edilmiştir. Tablo-12’de cinsiyet ile bölüm tercih ilişkisi T testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 12. Cinsiyet ile Bölüm Tercihi ilişkisi T Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	N	X (mean)	T Testi Sonuçları	
				t	P
Bölüm Tercihi Ortalama	Kadın	96	3.3562	1,851	0,66
	Erkek	104	3.2270	1,869	,063
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,17	2,938	,004
	Erkek	104	2,62	2,926	,004
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,52	2,546	,012
	Erkek	104	3,05	2,540	,012
Sorumluluk Almayı Gerektiren Bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,70	2,918	,004
	Erkek	104	3,13	2,926	,004
Hareketli ve Dinamik bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,80	2,077	,039
	Erkek	104	3,43	2,092	,038
Yaratıcılığı Ön Plana Çıkararak Bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,36	-,661	,510
	Erkek	104	3,49	-,661	,510
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,16	1,063	,289
	Erkek	104	2,95	1,062	,289
Toplumsal Saygınlığı Olan bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,92	2,361	,022
	Erkek	104	3,53	2,329	,021
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,67	1,388	,167
	Erkek	104	3,38	1,386	,167
Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan bir Bölüm Olması	Kadın	96	4,08	2,386	,018
	Erkek	104	3,69	2,396	,018
Bu alanda Staj Yapabileceğim bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,60	,900	,369
	Erkek	104	3,43	,901	,369
Bu alanda Katılmış Olduğum Seminer ve Konferanslar	Kadın	96	2,69	-1,510	,133
	Erkek	104	2,99	-1,508	,133
Gelecekte Geçerliliğini Koruyacak bir Bölüm Olması	Kadın	96	3,81	1,226	,222
	Erkek	104	3,60	1,222	,223
Her Zaman İhtiyaç Duyulan bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	Kadın	96	3,94	1,935	,054
	Erkek	104	3,61	1,941	,054
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	Kadın	96	3,18	,019	,985
	Erkek	104	3,17	,019	,985
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	Kadın	96	2,34	-1,158	,248
	Erkek	104	2,58	-1,156	,249
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	Kadın	96	2,69	-,501	,617
	Erkek	104	2,80	-,499	,618
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	Kadın	96	2,79	-1,175	,241
	Erkek	104	3,05	-1,168	,244
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	Kadın	96	2,81	-,749	,455
	Erkek	104	2,97	-,745	,457
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	Kadın	96	3,50	,890	,375
	Erkek	104	3,32	,886	,377
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerekli olduğu Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	Kadın	96	3,68	1,330	,185
	Erkek	104	3,42	1,333	,184
İnsanların Olayları Algılamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	Kadın	96	3,61	1,294	,197
	Erkek	104	3,37	1,294	,197
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur	Kadın	96	4,29	3,788	,000
	Erkek	104	3,70	3,826	,000
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur	Kadın	96	4,09	2,457	,015
	Erkek	104	3,68	2,491	,014
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Kadın	96	2,07	-7,018	,000
	Erkek	104	3,40	-7,043	,000

Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Kadın	96	3,16	2,333	,021
	Erkek	104	2,65	2,327	,021
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Kadın	96	2,23	-6,437	,000
	Erkek	104	3,39	-6,422	,000
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Kadın	96	4,22	5,596	,000
	Erkek	104	3,15	5,672	,000
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Kadın	96	1,84	-1,813	,071
	Erkek	104	2,14	-1,815	,071
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Kadın	96	4,20	1,811	,072
	Erkek	104	3,88	1,815	,071
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur	Kadın	96	4,11	4,845	,000
	Erkek	104	3,26	4,879	,000
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygundur	Kadın	96	2,80	-1,759	,080
	Erkek	104	3,18	-1,760	,080

Cinsiyet grupları ile “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Ölçeği” sorularına ait genel ortalama arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığı bağımsız örneklem T testi ile belirlenmiştir. Tablo-12’de cinsiyet ile bölüm tercihinin ilişkin genel ortalamayla ilgili P değerleri sırasıyla; kadınlar için 0,066 ve erkekler için 0,063 bulunmuştur. Elde edilen değerler 0,05 değerinden büyük olduğu için cinsiyet ile “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Ölçeği”ne ait ifadelerin genel ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ölçeğe ilişkin ifadeler tek tek incelendiğinde incelendiğinde “Mezuniyet sonrası yüksek bir kazanç sağlayan bölüm olması”, “Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması”, “Sorumluluk Almayı Gerektiren Bir Bölüm Olması”, “Hareketli ve Dinamik bir Bölüm Olması”, “Toplumsal Saygınlığı Olan bir Bölüm Olması”, “Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan bir Bölüm Olması”, “Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur”, “Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur”, “Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur”, “Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur”, “Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur”, “Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur”, “Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur” bu ifadelerle ait p değerleri 0,05’ten küçük olduğu için cinsiyet ile belirtilen ifadeler arasında ilişki olduğu kabul edilmiştir. Tablo-12’de Likert ölçeği ortalamalarını veren X değerleri incelendiğinde “Okuduğum Bölüm Cinsiyetime uygundur” maddesinde kadınlarda 4,09 ortalama ve erkeklerde 3,70 ortalama ile katıldıklarını ifade etmişlerdir. “Bu

bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur” ifadesine ait ortalamaları veren X değerleri incelendiğinde kadınlarda 2,07 ortalama ile bu görüşe katılmadıkları ve erkeklerde 3,40 ortalama ile kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası kadınların tercih edilmesi etkili olmuştur” sorusunda X değerleri kadınlar için 3,16 ortalama ve erkekler için 2,65 ortalama ile kararsız kaldıkları, “Sekreterlik bölümü erkek öğrenciler için daha uygundur” ifadesinde ortalamalar incelendiğinde; kadın katılımcılara ait ortalama 2,23 ile katılmadıkları ve erkekler için 3,39 ortalama ile kararsız kaldıkları, “ Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” sorusunda katılımcıların verdikleri cevaplara göre X ortalamaları kadınlar için 4,22 ile katıldıkları ve erkekler için 3,15 ortalama ile kararsız kaldıkları, “mekatronik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” maddesinde X ortalamaları kadın öğrenciler için 1,84 ve erkek öğrenciler için 2,14 ortalama ile katılmadıkları, “mekatronik bölümü erkek öğrenciler için daha uygundur” sorusunda kadınlarda 4,20 ve erkeklerde 3,80 ortalama ile katıldıkları, “Bankacılık ve sigortacılık bölümü kadınlar için daha uygundur” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplara göre X ortalamaları kadınlarda 4,11 katıldıkları ve erkeklerde 3,26 ile kararsız kaldıkları, Bankacılık ve sigortacılık bölümü erkekler için daha uygundur” maddesinde X ortalamaları kadınlarda 2,80 ve erkeklerde 3,18 ortalama ile kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo-13’te Bölümden memnuniyet ile Bölüm Tercihi İlişkisi T Testi Sonuçları yer almaktadır.

Tablo 13. Bölüm Memnuniyeti ile Bölüm Tercih ilişkisi T Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	N	X (mean)	T Testi Sonuçları	
				t	P
Bölüm Tercih Ortalama	Evet	174	3,1465	4,928	,000
	Hayır	26	2,6694	3,857	,001
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	Evet	174	2,95	1,861	,064
	Hayır	26	2,24	1,838	,075
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	Evet	174	3,36	2,425	,016
	Hayır	26	2,69	2,285	,029
Sorumluluk Almayı Gerektiren Bir Bölüm Olması	Evet	174	3,53	3,340	,001
	Hayır	26	2,58	3,106	,004
Hareketli ve Dinamik bir Bölüm Olması	Evet	174	3,65	1,139	,256
	Hayır	26	3,335	,956	,347
Yaratıcılığı Ön Plana Çıkaran Bir Bölüm Olması	Evet	174	3,47	,967	,335
	Hayır	26	3,19	,867	,392
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	Evet	174	3,10	1,443	,151
	Hayır	26	2,69	1,422	,165
Toplumsal Saygınlığı Olan bir Bölüm Olması	Evet	174	3,78	2,054	,041
	Hayır	26	3,27	1,175	,097
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	Evet	174	3,59	1,841	,067
	Hayır	26	3,04	1,731	,093
Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan bir Bölüm Olması	Evet	174	3,99	3,482	,001
	Hayır	26	3,15	2,848	,008
Bu alanda Staj Yapabileceğim bir Bölüm Olması	Evet	174	3,63	3,096	,002
	Hayır	26	2,77	2,848	,008
Bu alanda Katılmış Olduğum Seminer ve Konferanslar	Evet	174	2,87	,734	,464
	Hayır	26	2,65	,704	,487
Gelecekte Geçerliliğini Koruyacak bir Bölüm Olması	Evet	174	3,76	1,727	,086
	Hayır	26	3,31	1,428	,164
Her Zaman İhtiyaç Duyulan bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	Evet	174	3,86	2,969	,003
	Hayır	26	3,12	2,508	,018
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	Evet	174	3,33	3,871	,000
	Hayır	26	2,15	4,258	,000
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	Evet	174	2,53	1,795	,074
	Hayır	26	2,00	2,107	,042
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	Evet	174	2,84	2,234	,027
	Hayır	26	2,12	2,664	,011
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	Evet	174	2,96	,824	,411
	Hayır	26	2,69	,824	,416
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	Evet	174	2,99	2,459	,015
	Hayır	26	2,23	2,725	,010
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	Evet	174	3,54	3,508	,001
	Hayır	26	2,50	3,428	,002
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerekletirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	Evet	174	3,71	4,780	,000
	Hayır	26	2,42	4,543	,000
İnsanların Olayları Algalamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	Evet	174	3,55	1,643	,102
	Hayır	26	3,08	1,370	,181
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur	Evet	174	3,99	,113	,910
	Hayır	26	3,96	,126	,901
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur	Evet	174	3,87	-,196	,845
	Hayır	26	3,92	-,188	,852
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Evet	174	2,82	1,253	,212
	Hayır	26	2,42	1,228	,228

Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Evet	174	2,97	1,685	,094
	Hayır	26	2,42	1,713	,096
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Evet	174	2,78	-1,548	,123
	Hayır	26	3,23	-1,608	,117
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Evet	174	3,76	2,553	,011
	Hayır	26	3,00	2,114	,043
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Evet	174	2,05	1,432	,154
	Hayır	26	1,69	1,963	,056
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Evet	174	2,78	-,186	,853
	Hayır	26	3,23	-,195	,846
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur	Evet	174	3,71	1,847	,236
	Hayır	26	3,38	1,154	,257
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygundur	Evet	174	2,95	,1,095	,275
	Hayır	26	3,31	-,962	,334

Bölüm memnuniyeti ile bölüm tercihi ortalamaları soruları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olup olmadığı bağımsız örneklem T testi ile belirlenmiştir. Tablo-13'te Bölüm Tercihine ait genel ortalama , Evet yanıtı için 0,000 ve hayır yanıtı için 0,001 olduğu görülmüştür. Değerler 0,05 değerinden küçük olduğu için bölüm memnuniyeti ile bölüm tercihi ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tek tek sorular incelendiğinde “Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması”, “Sorumluluk Almayı Gerektiren Bir Bölüm Olması”, “Toplumsal Saygınlığı Olan bir Bölüm Olması”, “Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan bir Bölüm Olması”, “Bu alanda Staj Yapabileceğim bir Bölüm Olması”, “Her Zaman İhtiyaç Duyulan bir Mesleğe Ait Bölüm Olması”, “Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur”, “Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur”, “Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur”, “Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur”, “Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerektirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur”, “Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur” ifadelerinde ilişki bulunmuş yani 31 maddeden 13'ünde 0,05'ten küçük olduğu bu nedenle aralarında anlamlı bir farklılık olduğu, diğer ifadelerde p değeri 0,05'ten büyük olduğu için aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. H1 hipotezi 0,05'ten küçük olan 13 yargı kabul edilmiştir. Tablo-13'te likert ölçeği ortalamalarını veren X değerleri incelendiğinde 12 ifadeye ait ortalamalar incelendiğinde 2,5-3,49 arasında yer alan ortalamalara ait ifaderde “katılmadıkları” ve 3,5-5,00 arasında yer alan ortalamalara ait ifadelerde katıldıkları şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır. Bölüm

memnuniyeti ile bölüm seçimini etkileyen faktörler incelendiğinde anlamlı ilişki bulunan “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde okuduğu bölümden memnun olan öğrencilerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde 3,76 ortalama ile sekreterlik bölümünün kadın öğrenciler için daha uygun olduğu fikrine katıldıkları görülmüştür.

3.3.5. Anova Testi Analiz Sonuçları

Bir araştırmada ölçek istatistiki açıdan değerlendirilirken Anova Testi uygulanabilmesi için öncelikle ölçeğe ait soruların “Normal Dağılım” gösterdiğinin tespit edilmesi gerekir ve bu koşul sağlandıktan sonra normal dağılım gösteren 2’den fazla anakütleden alınan, 3 veya daha fazla bağımsız grup ortalaması arasındaki farklılığın tespitine ilişkin Anova Testi uygulanabilmektedir. Bir başka ifadeyle tek yönlü ANOVA için “bağımsız iki anakütle ortalaması testinin, ikiden fazla ana kütle için yapılanıdır” şeklinde açıklamak mümkündür. Analizin yapılabilmesi için örneğin seçildiği anakütlelerin normal dağılması ve varyansların eşit olması gerekmektedir (Lorcu, 2015; 121). Varyans analizi iki ya da daha fazla gruba ait ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için kullanılan parametrik yöntemlerden birisidir. Bu çalışmada Tek Yönlü Anova Testine İlişkin Hipotezler şu şekilde kurulmuştur:

H₀: Yaş gruplarıyla MeslekTercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: Yaş gruplarıyla Meslek Tercihi arasında ilişki vardır.

H₀: Ailenin Geliriyle Meslek Tercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: Ailenin Geliriyle Meslek Tercihi arasında ilişki vardır.

H₀: İkamet Edilen Yerleşim Yeriyle Meslek Tercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: İkamet Edilen Yerleşim Yeriyle Meslek Tercihi arasında ilişki vardır.

H₀: Mezun olunan Lise Türüyle Meslek Tercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: Mezun olunan Lise Türüyle Meslek Tercihi arasında ilişki vardır.

H₀: Öğrencilerin Okudukları Bölümle Meslek Tercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: Öğrencilerin Okudukları Bölümle Meslek Tercihi arasında ilişki vardır.

H₀: Okudukları Bölümden Memnuniyet durumlarıyla Meslek Tercihi arasında ilişki yoktur.

H₁: Okudukları Bölümden Memnuniyet durumlarıyla Bölüm Tercihi arasında ilişki vardır.

Hipotez ortalama değişkenler ile demografik değişkenlerin p değerlerine göre yorumlanmıştır. Eğer P değeri 0,05 değerinden küçük ise H_1 hipotezi kabul edilmekte değişkenler arasında anlamlı farklılıkların olduğu şeklinde yorumlanmaktadır, p değeri 0,05'ten büyük ise H_0 kabul edilmektedir. Çalışmada; “Yaş”, “Ailenin Gelir Durumu”, “Yaşanılan Yer”, “Mezun Olunan Lise Türü”, “Okunulan Bölüm”, “Okunulan Bölümü Tercih Etme Sebebi” demografik özelliklere yönelik sorularla (bağımsız değişkenler) bölüm tercih etme nedenleri (bağımlı değişken) Varyans Analizi ile test edilerek aralarında anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlenmiştir. Değişkenlerden yaş grupları bağımsız değişkeni ile bölüm seçimine ilişkin bağımlı sorularda bölüm seçimi hem tek tek soru olarak hem de ortalaması alınarak ilişkilendirilmiştir. Yaş değişkenine göre bölüm tercihi ortalamasının p değeri ,475 olarak hesaplanmış; tek tek sorularda p değerleri incelendiğinde; “Yaratıcılığı ön plana çıkaran bir bölüm olması= ,041<p değeri yani 0,041<0,05 olduğu” ve “Mekatronik Bölümü Erkek öğrenciler için daha uygundur= ,029<p değeri yani 0,029<0,05” sonucuna ulaşıldığı için H_1 değeri kabul edilerek aralarında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda bu değişkenlere ait değerler tablo da verilmiş ve yorumlanmıştır. Tablo-14'te bu değişkenlere ait değerler tabloda verilmiş ve yorumlanmıştır. Tablo-14'te ankete katılanların yaş grubu değişkeni ile bölüm seçimine ilişkin ortalama ve bölüm seçimine yönelik sorular arasındaki ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo-14'te N ifadesi çalışan sayısını, $\bar{X}$ ifadesi ortalama değerleri, S standart sapma değerini temsil etmektedir. Ankete katılan 200 öğrenciden; 98 kişi 18-22 yaş grubu, 68 kişi 23-27 yaş grubu, 16 kişi 28-32 yaş grubu ve 18 kişi 33 ve üzeri yaş grubu içerisinde yer almaktadır.

Tablo 14. Yaş Grubu İle Bölüm Tercih İlişkisi Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Yaş Grubu	N	$\bar{X}$	S	F	P	Post Hoc
Bölüm Tercih Ortalaması	18-22 (1)	98	3,2699	,44158	,837	,475	
	23-27 (2)	68	3,2704	,57357			
	28-32 (3)	16	3,4758	,32096			
	33 + (4)	18	3,2975	,58522			
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	18-22	98	2,79	1,387	,607	,611	
	23-27	68	1,317	,160			
	28-32	16	3,25	1,390			
	33+	18	3,00	1,351			
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	18-22	98	3,30	1,364	,329	,805	
	23-27	68	3,25	1,309			
	28-32	16	3,50	1,115			
	33+	18	3,06	1,434			
Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması	18-22	98	3,22	1,425	1,096	,352	
	23-27	68	3,56	1,376			
	28-32	16	3,63	1,147			
	33+	18	3,61	1,420			
Hareketli ve Dinamik Bir Bölüm Olması	18-22	98	3,57	1,324	1,613	,188	
	23-27	68	3,47	1,344			
	28-32	16	4,19	,403			
	33+	18	3,83	1,043			
Yaratıcılığı Öne Çıkarıcı Bir Bölüm Olması	18-22	98	3,46	1,302	2,799	,041	
	23-27	68	3,16	1,399			2-3p=,016
	28-32	16	4,19	1,047			3-2p=,016
	33+	18	3,61	1,378			
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	18-22	98	3,03	1,296	,216	,885	
	23-27	68	3,03	1,435			
	28-32	16	3,31	1,302			
	33+	18	3,00	1,534			
Toplumda Saygınlığı Olan Bir Bölüm Olması	18-22	98	3,67	1,217	,288	,834	
	23-27	68	3,69	1,284			
	28-32	16	3,94	,772			
	33+	18	3,83	1,098			
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	18-22	98	3,37	1,424	,856	,465	
	23-27	68	3,68	1,460			
	28-32	16	3,81	1,167			
	33+	18	3,50	1,654			
Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan bir Bölüm Olması	18-22	98	3,86	1,175	,075	,974	
	23-27	68	3,88	1,204			
	28-32	16	3,88	1,025			
	33+	18	4,00	1,237			
Bu Alanda Staj Yapabileceğim Bir Bölüm Olması	18-22	98	3,41	1,384	,564	,640	
	23-27	68	3,56	1,297			
	28-32	16	3,81	1,377			
	33+	18	3,67	1,328			
Bu Alanda Katılmış Olduğum Seminer Ve Konferanslar	18-22	98	2,89	1,361	,061	,980	
	23-27	68	2,79	1,462			
	28-32	16	2,81	1,601			
	33+	18	2,83	1,543			
Gelecekte Geçerliliğini Korumak Bir Bölüm Olması	18-22	98	3,65	1,269	,289	,833	
	23-27	68	3,76	1,186			
	28-32	16	3,88	1,360			
	33+	18	3,56	1,338			
Her Zaman İhtiyaç Duyulan Bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	18-22	98	3,78	1,206	,586	,625	
	23-27	68	3,69	1,273			
	28-32	16	4,13	,885			
	33+	18	3,67	1,372			

Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	18-22	98	3,34	1,392	782	,505	
	23-27	68	3,00	1,555			
	28-32	16	3,13	1,544			
	33+	18	3,00	1,749			
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	18-22	98	2,65	1,486	1,181	,318	
	23-27	68	2,32	1,321			
	28-32	16	2,25	1,483			
	33+	18	2,17	1,383			
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	18-22	98	2,64	1,508	1,203	,310	
	23-27	68	2,74	1,599			
	28-32	16	3,44	1,548			
	33+	18	2,72	1,638			
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	18-22	98	2,88	1,487	,823	,384	
	23-27	68	2,94	1,592			
	28-32	16	3,50	1,506			
	33+	18	2,61	1,685			
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	18-22	98	2,93	1,508	,823	,483	
	23-27	68	2,74	1,421			
	28-32	16	3,38	1,628			
	33+	18	2,89	1,605			
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	18-22	98	3,48	1,423	,888	,448	
	23-27	68	3,19	1,509			
	28-32	16	3,50	1,592			
	33+	18	3,52	1,227			
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerektirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	18-22	98	3,58	1,300	1,283	,281	
	23-27	68	3,35	1,453			
	28-32	16	4,06	1,063			
	33+	18	3,61	1,420			
İnsanların Olayları Algılamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	18-22	98	3,45	1,309	,298	,827	
	23-27	68	3,60	1,384			
	28-32	16	3,38	1,455			
	33+	18	3,33	1,572			
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur	18-22	98	3,81	1,228	,798	,496	
	23-27	68	3,93	1,058			
	28-32	16	4,13	,885			
	33+	18	3,89	1,110			
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur	18-22	98	3,81	1,241	,379	,768	
	23-27	68	3,93	1,213			
	28-32	16	4,13	1,025			
	33+	18	3,89	1,079			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	18-22	98	2,84	1,419	,240	,869	
	23-27	68	2,75	1,559			
	28-32	16	2,63	1,708			
	33+	18	2,56	1,542			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	18-22	98	2,86	1,485	1,111	,346	
	23-27	68	3,01	1,540			
	28-32	16	2,31	1,580			
	33+	18	3,17	1,757			
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	18-22	98	2,84	1,382	,553	,660	
	23-27	68	2,88	1,420			
	28-32	16	2,44	1,504			
	33+	18	3,00	1,414			
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	18-22	98	3,69	1,388	,858	,464	
	23-27	68	3,49	1,540			
	28-32	16	3,81	1,559			
	33+	18	4,06	1,259			
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	18-22	98	2,12	1,178	,817	,486	
	23-27	68	1,88	1,166			
	28-32	16	1,75	1,291			
	33+	18	2,00	1,138			

Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	18-22	98	3,87	1,249	3,067	,029	1-3p=,000
	23-27	68	4,18	1,221			2-3p=,017
	28-32	16	4,75	,447			3-1p=,000
	33+	18	3,78	1,396			3-2p=,017
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur	18-22	98	3,54	1,302	,860	,463	
	23-27	68	3,85	1,319			
	28-32	16	3,81	1,559			
	33+	18	3,56	1,149			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygundur	18-22	98	2,96	1,478	,183	,908	
	23-27	68	3,09	1,618			
	28-32	16	2,81	1,559			
	33+	18	3,06	1,626			

Tablo-14'te ankete katılanların yaş grupları ile bölüm tercihi arasındaki ilişki ANOVA sonuçları; bölüm seçimine ait genel ortalama değeri ,475 bulunmuş ve bu değer ,005'ten büyük olduğu için anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Anket soruları tek tek incelendiğinde; p değerleri ,041 ve ,029 sonuçlarına ait iki değer 0,05'den küçük olduğu için aralarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Varyans analizi, karşılaştırılan grupların hangileri arasında fark olduğunu bildiremez. Bu nedenle anlamlı fark bulunduğu zaman bu farkın hangi gruplar arasındaki farklardan kaynaklandığını bulmak amacıyla Post-Hoc testi ile karşılaştırmaların yapılması gerekmektedir. Post-Hoc testlerinde birçok seçenek bulunmaktadır. Hepsinin temel işlevi verilirken belirleyici öncelik varyansların homojenliğidir. Varyansların homojen bulunmasına veya bulunmadığı durumlarda farklı teknikler tercih edilmektedir. Gruplar arasında fark var ise; varyansların homojenliği testi (Homogeneity of variance test) tablosundaki sig. (anlamlılık(p)) değeri incelenir, $p > 0,05$ ise varyanslar homojen dağılmıştır, $p < 0,05$ ise varyanslar homojen dağılmamıştır yorumu yapılarak uygulanacak post-testi belirlemek için kullanılır. Varyanslar eşit dağılmışsa, genellikle “Tukey” testi tercih edilmektedir. Varyanslar homojen dağılmamışsa genellikle “Tamhane’s T2” testi yapılması yeterli olacaktır.

Çalışmada Post-Hoc testi için yapılan homojenlik testi sonuçları; $p = 0,05$ karşılaştırmak için hesaplandığında; ,030 ve ,007 sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu iki değer ,005 değerinden küçük olduğu için Post-Hoc için Tamhane’s T2 tercih edilmiştir. Test sonuçları Tablo-14'te Post-Hoc sütununda verilmiştir. Öğrencilerin yaş grubu; 18-22 (1), 23-27 (2), 28-32 (3), 33+ (4) şeklinde numaralandırılmış ve her grubun ikiyeşerli karşılaştırmaları yapılmış bu karşılaştırılan grupların ortalamaları arasındaki farklar numaralarla ilişkilendirilerek p değeri olarak verilmiştir. Tablo-

14'te Post-Hoc sütununda "Okuduğum bölüm yaratıcılığı ön plana çıkaran bir bölümdür" ifadesinde 2-3p= ,016 ifadesi ile 3-2p= 23-27 yaş grubu ile 28-32 yaş grubu ve 28-32 yaş grubu ile 23-27 yaş grubu arasında p değerleri 0,05'ten küçük olduğu için ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 23-27 yaş grubu için likert ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında 3,16 ortalama ile kararsız kaldıkları ve 28-32 yaş grubu için 4,19 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bir diğer soruda ise "Mekatronik bölümü erkek öğrenciler için daha uygundur" sorusuna göre 1-3p= ,000 ifadesi 18-22 yaş grubuyla 28-32 yaş grubu arasında, 2-3p= ,017 ifadesi 23-27 yaş grubuyla 28-32 yaş grubu arasında, 3-1p= ,000 ifadesi 28-32 yaş grubuyla 18-22 yaş grubu arasında, 3-2p= ,017 ifadesi 28-32 yaş grubuyla 23-27 yaş grubu arasında p değerleri 0,05'ten küçük olduğu için ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 18-22 yaş grubu için likert ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında 3,87 ortalama ile katıldıkları, 23-27 yaş grubu için 4,18 ortalama ile katıldıkları, 28-32 yaş grubu için 4,75 ortalama ile kesinlikle katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin gelir durumuyla bölüm tercihi arasındaki ilişki Tablo-15'te gösterilmektedir. Ankete katılan 200 kişiden 26 öğrencinin aile gelir durumu 500-1000 TL arasında, 60 öğrencinin aile gelir durumu 1001-1500 TL arasında, 53 kişinin aile gelir durumu 1501-2000 TL arasında, 35 kişinin 2001-2500 TL arasında, 21 kişinin 2501-3000 TL arasında ve 5 kişinin aile gelir durumu 3000 TL üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Tablo-15'te aile gelir durumu ile bölüm tercihi ilişkisi ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 15. Aile Gelir Durumu İle Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Ailenin Gelir Durumu	N	$\bar{X}$	S	F	P	Post Hoc
Aile Gelir Durumu Ortalaması	500-1000 (1)	26	3,1352	,46029	,995	,447	
	1001-1500 (2)	60	3,2962	,51645			
	1501-2000 (3)	53	3,2660	,56244			
	2001-2500 (4)	35	3,3641	,43600			
	2501-3000 (5)	21	3,3349	,41805			
	3001+ (6)	5	3,5290	,28544			
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	500-1000	26	2,65	,288	,806	,547	
	1001-1500	60	3,00	,181			
	1501-2000	53	2,75	,168			
	2001-2500	35	2,86	,225			
	2501-3000	21	2,95	,327			
	3001+	5	3,80	,374			
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,31	1,320	,152	,979	
	1001-1500	60	3,27	1,339			
	1501-2000	53	3,23	1,409			
	2001-2500	35	3,20	1,431			
	2501-3000	21	3,43	1,121			
	3001+	5	3,60	,894			
Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması	500-1000	26	3,08	1,412	,928	,464	
	1001-1500	60	3,40	1,330			
	1501-2000	53	3,34	1,531			
	2001-2500	35	3,51	1,422			
	2501-3000	21	3,57	1,207			
	3001+	5	4,40	,548			
Hareketli ve Dinamik Bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,46	1,102	1,152	,335	
	1001-1500	60	3,58	1,442			
	1501-2000	53	3,47	1,456			
	2001-2500	35	4,03	1,285			
	2501-3000	21	3,43	1,179			
	3001+	5	4,00	,447			
Yaratıcılığı Öne Çıkaran Bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,42	1,102	1,210	,306	
	1001-1500	60	3,23	1,442			
	1501-2000	53	3,26	1,456			
	2001-2500	35	3,77	1,285			
	2501-3000	21	3,76	1,179			
	3001+	5	3,80	,447			
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,00	1,386	1,994	,081	
	1001-1500	60	2,82	1,347			
	1501-2000	53	2,83	1,438			
	2001-2500	35	3,51	1,292			
	2501-3000	21	3,43	1,121			
	3001+	5	3,60	1,140			
Toplumda Saygınlığı Olan Bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,38	1,267	1,128	,347	
	1001-1500	60	3,68	1,214			
	1501-2000	53	3,62	1,404			
	2001-2500	35	4,06	,802			
	2501-3000	21	3,81	1,078			
	3001+	5	4,00	,707			
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,12	1,423	,936	,459	
	1001-1500	60	3,57	1,395			
	1501-2000	53	3,38	1,535			
	2001-2500	35	3,71	1,467			
	2501-3000	21	3,81	1,327			
	3001+	5	4,00	1,225			

Kariyer Yapmaya İmkan Taniyan bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,85	,967	,303	,910	
	1001-1500	60	3,90	1,175			
	1501-2000	53	3,89	1,251			
	2001-2500	35	3,71	1,296			
	2501-3000	21	4,05	1,161			
	3001+	5	4,20	,447			
Bu Alanda Staj Yapabileceğim Bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,00	1,327	1,054	,388	
	1001-1500	60	3,65	1,287			
	1501-2000	53	3,47	1,488			
	2001-2500	35	3,71	1,274			
	2501-3000	21	3,52	1,289			
	3001+	5	3,60	1,140			
Bu Alanda Katılmış Olduğum Seminer Ve Konferanslar	500-1000	26	2,38	1,061	1,024	,404	
	1001-1500	60	2,87	1,408			
	1501-2000	53	2,96	1,568			
	2001-2500	35	2,97	1,445			
	2501-3000	21	2,67	1,390			
	3001+	5	3,60	1,517			
Gelecekte Geçerliliğini Korumak Bir Bölüm Olması	500-1000	26	3,31	1,158	1,108	,358	
	1001-1500	60	3,75	1,323			
	1501-2000	53	3,81	1,257			
	2001-2500	35	3,89	1,132			
	2501-3000	21	3,62	1,359			
	3001+	5	3,00	,707			
Her Zaman İhtiyaç Duyulan Bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	500-1000	26	3,50	1,175	1,735	,128	
	1001-1500	60	3,85	1,191			
	1501-2000	53	3,91	1,244			
	2001-2500	35	4,00	1,111			
	2501-3000	21	3,24	1,375			
	3001+	5	3,20	1,095			
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	500-1000	26	3,23	1,608	,130	,985	
	1001-1500	60	3,17	1,452			
	1501-2000	53	3,28	1,549			
	2001-2500	35	3,06	1,589			
	2501-3000	21	3,10	1,300			
	3001+	5	3,00	1,414			
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	500-1000	26	2,19	1,386	,623	,682	
	1001-1500	60	2,45	1,455			
	1501-2000	53	2,45	1,475			
	2001-2500	35	2,80	1,451			
	2501-3000	21	2,38	1,203			
	3001+	5	2,20	1,643			
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	500-1000	26	2,35	1,384	2,313	,045	
	1001-1500	60	2,45	1,620			
	1501-2000	53	2,85	1,549			
	2001-2500	35	3,26	1,559			
	2501-3000	21	2,67	1,390			
	3001+	5	4,00	1,225			
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	500-1000	26	2,46	1,392	1,453	,207	
	1001-1500	60	3,18	1,535			
	1501-2000	53	3,06	1,598			
	2001-2500	35	2,69	1,605			
	2501-3000	21	3,05	1,431			
	3001+	5	2,00	1,414			
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	500-1000	26	2,38	1,472	,764	,557	
	1001-1500	60	2,92	1,465			
	1501-2000	53	2,96	1,544			
	2001-2500	35	2,97	1,543			
	2501-3000	21	3,14	1,424			
	3001+	5	3,00	1,581			

Yaşam Tarzına Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	500-1000	26	3,12	1,479	,930	,462	
	1001-1500	60	3,72	1,329			
	1501-2000	53	3,25	1,568			
	2001-2500	35	3,34	1,571			
	2501-3000	21	3,33	1,278			
	3001+	5	3,60	1,140			
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerekthirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	500-1000	26	3,50	1,304	,460	,806	
	1001-1500	60	3,42	1,406			
	1501-2000	53	3,51	1,436			
	2001-2500	35	3,69	1,388			
	2501-3000	21	3,67	1,111			
	3001+	5	4,20	,837			
İnsanların Olayları Algılamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	500-1000	26	3,58	1,172	1,751	,125	
	1001-1500	60	3,58	1,319			
	1501-2000	53	3,04	1,467			
	2001-2500	35	3,66	1,474			
	2501-3000	21	3,81	1,209			
	3001+	5	4,00	,707			
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygunur	500-1000	26	3,88	1,033	,086	,994	
	1001-1500	60	4,00	1,207			
	1501-2000	53	4,04	1,073			
	2001-2500	35	4,00	1,213			
	2501-3000	21	3,90	1,179			
	3001+	5	4,00	1,225			
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygunur	500-1000	26	3,92	1,164	,182	,969	
	1001-1500	60	3,78	1,290			
	1501-2000	53	3,98	1,135			
	2001-2500	35	3,83	1,294			
	2501-3000	21	3,90	1,091			
	3001+	5	4,00	1,000			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	500-1000	26	2,81	1,327	,776	,568	
	1001-1500	60	2,70	1,488			
	1501-2000	53	3,04	1,581			
	2001-2500	35	2,49	1,522			
	2501-3000	21	2,57	1,434			
	3001+	5	3,20	1,643			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tecih Edilmesi Etkili Olmuştur	500-1000	26	3,08	1,230	1,113	,356	
	1001-1500	60	3,08	1,522			
	1501-2000	53	2,68	1,615			
	2001-2500	35	2,54	1,521			
	2501-3000	21	3,10	1,700			
	3001+	5	3,60	1,673			
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygunur	500-1000	26	2,81	1,415	,454	,810	
	1001-1500	60	3,00	1,353			
	1501-2000	53	2,72	1,419			
	2001-2500	35	2,86	1,438			
	2501-3000	21	2,57	1,469			
	3001+	5	3,20	1,643			
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygunur	500-1000	26	3,69	1,463	,692	,630	
	1001-1500	60	3,45	1,556			
	1501-2000	53	3,72	1,336			
	2001-2500	35	3,71	1,405			
	2501-3000	21	4,10	1,261			
	3001+	5	3,40	2,191			
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygunur	500-1000	26	2,27	1,185	1,106	,358	
	1001-1500	60	1,88	1,059			
	1501-2000	53	1,92	1,222			
	2001-2500	35	2,20	1,324			
	2501-3000	21	2,05	1,203			
	3001+	5	1,20	,447			

Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	500-1000	26	3,69	1,408	1,000	,419	
	1001-1500	60	4,17	1,122			
	1501-2000	53	3,94	1,379			
	2001-2500	35	4,09	,887			
	2501-3000	21	4,05	1,465			
	3001+	5	4,80	,447			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur	500-1000	26	3,65	1,093	,390	,855	
	1001-1500	60	3,68	1,479			
	1501-2000	53	3,75	1,314			
	2001-2500	35	3,49	1,314			
	2501-3000	21	3,86	,910			
	3001+	5	3,20	2,049			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygundur	500-1000	26	3,12	1,423	,858	,510	
	1001-1500	60	2,98	1,600			
	1501-2000	53	3,13	1,557			
	2001-2500	35	2,69	1,510			
	2501-3000	21	2,86	1,558			
	3001+	5	4,00	1,225			

Tablo-15’de ankete katılanların aile gelir durumlarıyla bölüm tercihi arasındaki ilişki ANOVA sonuçları; bölüm seçimi ortalama p değeri ,447 bulunmuş ve bu değer ,005’ten büyük olduğu için anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Anket soruları tek tek incelendiğinde; p değerlerinden sadece bir değer “Bu bölümü seçmemde arkadaşlarımın etkisi olmuştur” seçeneği ,045 olarak hesaplanmış ve bu değerler 0,05’den küçük olduğu için anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sadece bir ifadede farklılık bulunmasına rağmen yinede Post-Hoc testi ile anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Homojenlik testi sonuçlarına bakıldığında ,087 sonucuna ulaşılmış ve bu sonuca göre Tukey testi yapılmış ve sonuçlara göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. “Bu bölümü seçmemde arkadaşlarım etkili olmuştur” ifadesinde likert ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında 500-1000 gelir grubu için 2,35 ortalama ile katılmadıkları, 1001-1500 gelir grubu için 2,45 ortalama ile katılmadıkları, 1501-2000 gelir grubu için 2,85 ortalama ile kararsız kaldıkları, 2501-3000 gelir grubu için 2,67 ortalama ile kararsız kaldıkları ve 3001+ gelir grubu için 4,00 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeriyle bölüm tercihi arasındaki ilişki Tablo-16’da gösterilmektedir. Ankete katılan 200 kişiden 37 öğrencinin köyde ikamet ettiği, 30 öğrencinin köyde ikamet ettiği, 51 öğrencinin ilçede ikamet ettiği, 49 öğrencinin ilde ikamet ettiği ve 33 öğrencinin büyükşehirde ikamet ettiği tespit edilmiştir. Tablo-16’da ikamet edilen yerleşim yeri ile bölüm tercihi ilişkisi ANOVA sonuçları yer almaktadır.

Tablo 16. İkamet Edilen Yerleşim Yeriyle Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Yaşanılan Yer	N	$\bar{X}$	S	F	P	Post Hoc
İkamet Edilen Yer Ortalaması	Köy (1)	37	3,2092	,48925	4,094	,003	
	Kasaba (2)	30	3,0796	,55231			2-4p=,003
	İlçe (3)	51	3,3251	,47854			
	İl (4)	49	3,4905	,49900			4-2p=,003
	Büyükşehir (5)	33	3,2141	,36592			
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	Köy	37	2,54	1,366	1,723	,146	
	Kasaba	30	2,63	1,450			
	İlçe	51	3,10	1,360			
	İl	49	3,14	1,384			
	Büyükşehir	33	2,76	1,091			
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	Köy	37	3,30	1,351	1,941	,105	
	Kasaba	30	2,77	1,223			
	İlçe	51	3,27	1,328			
	İl	49	3,61	1,412			
	Büyükşehir	33	3,21	1,193			
Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması	Köy	37	3,19	1,330	2,640	,035	
	Kasaba	30	2,97	1,245			2-4p=,30
	İlçe	51	3,41	1,486			
	İl	49	3,90	1,327			4-2p=,030
	Büyükşehir	33	3,30	1,380			
Hareketli ve Dinamik Bir Bölüm Olması	Köy	37	3,62	1,421	2,126	,079	
	Kasaba	30	3,13	1,224			
	İlçe	51	3,75	1,214			
	İl	49	3,90	1,159			
	Büyükşehir	33	3,39	1,273			
Yaratıcılığı Öne Çıkarıcı Bir Bölüm Olması	Köy	37	3,32	1,248	4,979	,001	
	Kasaba	30	2,60	1,303			2-3p=,017
	İlçe	51	3,53	1,376			2-4p=,000
	İl	49	3,92	1,256			3-2p=,017
	Büyükşehir	33	3,42	1,251			4-2p=,000
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	Köy	37	2,97	1,384	1,447	,220	
	Kasaba	30	2,57	1,382			
	İlçe	51	3,16	1,433			
	İl	49	3,10	1,342			
	Büyükşehir	33	3,33	1,164			
Toplumda Saygınlığı Olan Bir Bölüm Olması	Köy	37	3,70	1,119	1,173	,144	
	Kasaba	30	3,33	1,322			
	İlçe	51	3,67	1,160			
	İl	49	4,04	1,136			
	Büyükşehir	33	3,67	1,164			
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	Köy	37	3,30	1,392	2,795	,027	
	Kasaba	30	2,97	1,474			2-4p=,016
	İlçe	51	3,53	1,405			
	İl	49	4,00	1,399			4-2p=,016
	Büyükşehir	33	3,55	1,416			
Kariyer Yapmaya İmkân Tanıyan bir Bölüm Olması	Köy	37	3,95	1,053	1,382	,242	
	Kasaba	30	3,53	1,279			
	İlçe	51	4,04	1,058			
	İl	49	4,02	1,216			
	Büyükşehir	33	3,67	1,267			
Bu Alanda Staj Yapabileceğim Bir Bölüm Olması	Köy	37	3,49	1,283	1,776	,135	
	Kasaba	30	3,07	1,461			
	İlçe	51	3,49	1,405			
	İl	49	3,88	1,218			
	Büyükşehir	33	3,45	1,325			

Bu Alanda Katılmış Olduğum Seminer Ve Konferanslar	Köy	37	2,62	1,210	3,011	,019	
	Kasaba	30	2,70	1,393			
	İlçe	51	3,14	1,536			
	İl	49	2,45	1,355			4-5p=,032
	Büyükşehir	33	3,36	1,410			5-4p=,032
Gelecekte Geçerliliğini Korumak Bir Bölüm Olması	Köy	37	3,76	1,211	,445	,776	
	Kasaba	30	3,47	1,432			
	İlçe	51	3,71	1,188			
	İl	49	3,84	1,328			
	Büyükşehir	33	3,64	1,113			
Her Zaman İhtiyaç Duyulan Bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	Köy	37	3,51	1,283	1,591	,178	
	Kasaba	30	3,70	1,393			
	İlçe	51	3,73	1,201			
	İl	49	4,12	1,033			
	Büyükşehir	33	3,64	1,220			
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	Köy	37	3,30	1,543	,417	,797	
	Kasaba	30	3,33	1,446			
	İlçe	51	3,14	1,575			
	İl	49	3,20	1,554			
	Büyükşehir	33	2,91	1,284			
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	Köy	37	2,30	1,412	,540	,706	
	Kasaba	30	2,23	1,331			
	İlçe	51	2,59	1,551			
	İl	49	2,49	1,459			
	Büyükşehir	33	2,64	1,295			
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	Köy	37	2,51	1,465	1,126	,345	
	Kasaba	30	2,33	1,493			
	İlçe	51	2,90	1,603			
	İl	49	2,84	1,688			
	Büyükşehir	33	3,00	1,414			
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	Köy	37	2,81	1,488	,611	,655	
	Kasaba	30	2,97	1,564			
	İlçe	51	3,10	1,591			
	İl	49	3,02	1,714			
	Büyükşehir	33	2,61	1,248			
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	Köy	37	2,89	1,350	,198	,939	
	Kasaba	30	2,80	1,669			
	İlçe	51	2,78	1,501			
	İl	49	3,00	1,555			
	Büyükşehir	33	3,00	1,458			
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	Köy	37	3,43	1,259	2,805	,027	
	Kasaba	30	3,40	1,567			
	İlçe	51	3,35	1,383			
	İl	49	3,86	1,443			4-5p=,009
	Büyükşehir	33	2,79	1,495			5-4p=,009
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerektirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	Köy	37	3,35	1,399	5,841	,000	1-4p=,008
	Kasaba	30	3,43	1,406			2-4p=,048
	İlçe	51	3,37	1,455			3-4p=,003
	İl	49	4,29	,913			4-1p=,008 4-2p=,048 4-3p=,003 4-5p=,000
	Büyükşehir	33	3,03	1,262			5-4p=,000
İnsanların Olayları Algılamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	Köy	37	3,43	1,324	1,423	,228	
	Kasaba	30	3,83	1,206			
	İlçe	51	3,37	1,385			
	İl	49	3,67	1,505			
	Büyükşehir	33	3,12	1,244			
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur	Köy	37	3,84	1,191	,935	,445	
	Kasaba	30	3,97	1,189			
	İlçe	51	3,94	1,103			
	İl	49	4,24	1,071			

	Büyükşehir	33	3,85	1,176			
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur	Köy	37	3,57	1,365	2,686	,033	1-4p=,044
	Kasaba	30	3,77	1,278			
	İlçe	51	3,86	1,114			
	İl	49	4,33	,875			4-1p=,044
	Büyükşehir	33	3,70	1,334			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Köy	37	2,84	1,463	3,339	,011	
	Kasaba	30	2,30	1,466			2-5p=,010
	İlçe	51	2,75	1,383			
	İl	49	2,51	1,570			
	Büyükşehir	33	3,52	1,395			5-2p=,010
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tecih Edilmesi Etkili Olmuştur	Köy	37	3,16	3,16	1,137	,340	
	Kasaba	30	2,60	2,60			
	İlçe	51	3,10	3,10			
	İl	49	2,88	2,88			
	Büyükşehir	33	2,58	2,58			
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Köy	37	3,19	1,411	1,331	,260	
	Kasaba	30	2,67	1,470			
	İlçe	51	3,00	1,386			
	İl	49	2,59	1,471			
	Büyükşehir	33	2,70	1,212			
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Köy	37	3,32	1,529	2,988	,020	
	Kasaba	30	3,40	1,567			
	İlçe	51	3,78	1,346			
	İl	49	4,18	1,302			
	Büyükşehir	33	3,33	1,407			
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Köy	37	2,08	1,038	,144	,966	
	Kasaba	30	2,07	1,337			
	İlçe	51	1,96	1,183			
	İl	49	1,92	1,256			
	Büyükşehir	33	2,03	1,104			
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Köy	37	3,89	1,286	1,579	,181	
	Kasaba	30	4,10	1,213			
	İlçe	51	4,02	1,257			
	İl	49	4,35	1,071			
	Büyükşehir	33	3,70	1,311			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur	Köy	37	3,68	1,313	,728	,574	
	Kasaba	30	3,87	1,383			
	İlçe	51	3,47	1,270			
	İl	49	3,84	1,313			
	Büyükşehir	33	3,55	1,348			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygundur	Köy	37	2,62	1,570	,786	,536	
	Kasaba	30	2,97	1,671			
	İlçe	51	3,08	1,412			
	İl	49	3,08	1,470			
	Büyükşehir	33	3,21	1,673			

Tablo-16’da ankete katılanların Yaşadıkları yer ile bölüm seçimi arasındaki ilişkinin ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Tablo-16 incelendiğinde İkamet Edilen Yere ait Genel Ortalama ,003 değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle yaşanan yer ile “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Ölçeği” arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca tek tek maddeler incelendiğinde “Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması $p=,035$ ”, “Yaratıcılığı ön plana çıkaran bir bölüm olması $p=,001$ ”, “Belli bir statüye sahip insanların tercih ettiği bir bölüm olması $p=,027$ ”, “Bu alanda katılmış olduğum

seminer ve konferanslar $p = ,019$ ”, “Yaşam tarzıma uygun bir bölüm olması bu bölümü seçmemde etkili olmuştur $p = ,027$ ”, “Bölüm seçmemde mesleğin getirdiği yeteneklere sahip olmam etkili olmuştur $p = ,000$ ”, “Okuduğum bölüm fiziksel güç ve yeteneklerime uygundur $p = ,033$ ”, “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur $p = ,011$ ” ve “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur $p = ,020$ ” aralarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Varyans analizi anlamlı farkın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığını göstermediği için bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Post-Hoc Testi uygulanmıştır. Uygulamada bir çok Post-Hoc Test türü bulunmaktadır ve bu ifadede hangi tür uygulama yapılacağının tespiti amacıyla Homojenlik Testi uygulanmış ve elde edilen sonuçları; ,551 ,359 ,396 ,495 ,303 ,500 ,000 ,006 ,514 ,154 şeklinde olmuştur. Bu sonuçlar için Tukey Testi uygulanmıştır.

Test sonuçları Tablo-16’da Post-Hoc sütununda verilmiştir. Yaşanılan yer; köy (1), kasaba (2), ilçe (3), il (4) ve Büyükşehir (5) şeklinde numaralandırılmış ve her grubun ikiyeşerli karşılaştırmaları yapılmış ve karşılaştırılan grupların ortalamaları arasındaki farklar numaralarla ilişkilendirilerek p değeri olarak verilmiştir. Tablo-16’da Post-Hoc sütununda okudukları bölümü tercih etme ortalamasına göre 2-4 $p = ,003$ ifadesi kasabayla il arasında, 4-2 $p = ,003$ il ile kasaba arasında p değerleri 0,05 den küçük olduğu için ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. “Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması nedeniyle tercih ettim” sorusunda 2-4 $p = ,030$ kasabayla il arasında, 4-2 $p = ,030$, “Yaratıcılığı ön plana çıkaran bir bölüm olması” sorusunda 2-3 $p = ,017$ kasabayla ilçe arasında, 2-4 $p = ,000$ ifadesi kasabayla il arasında 3-2 $p = ,017$ ifadesi kasabayla il arasında ve 4-2 $p = ,000$ ifadesi il ile kasaba arasında, “Belli bir statüye sahip insanların tercih ettiği bir bölüm olması” sorusunda 2-4 $p = ,016$ ifadesi kasabayla il arasında ve 4-2 $p = ,016$ il ile kasaba arasında, “Bu alanda katılmış olduğum seminare ve konferanslar okuduğum bölümü tercih etmemde etkili olmuştur” sorusunda 4-5 $p = ,032$ ifadesinde il ile büyükşehir, 5-4 $p = ,032$ büyükşehir ile il arasında, “Yaşam tarzıma uygun bir bölüm olması bu bölümü seçmemde etkili olmuştur” sorusunda 4-5 $p = ,009$ ifadesi il ile büyükşehir arasında 5-4 $p = ,009$ değeri, “Bölüm seçiminde mesleğin gerektirdiği yeteneklere sahip olmam etkili olmuştur” sorusunda 1-4 $p = ,008$ ifadesi köy ile il arasında 2-4 $p = ,048$ ifadesi kasabayla il arasında, 3-4 $p = ,003$ ifadesi ilçe ile il arasında 4-1 $p = ,008$ ifadesi il ile köy arasında, 4-2 $p = ,048$ ifadesi il ile kasaba arasında 4-3 $p = ,003$ ifadesi il ile ilçe arasında 4-5 $p = ,000$ ifadesi il ile büyükşehir arasında 5-4 $p =$

,000 ifadesi büyükşehir ile il arasında, “Okuduğum bölüm fiziksel güç ve yeteneklerime uygundur” sorusunda $1-4p=,044$ ifadesi köy ile il arasında $4-1p=,044$ ifadesi il ile köy arasında, “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur” sorusunda $2-5p=,010$ ifadesi kasabayla büyükşehir $4-5p=,021$ ifadesi il ile büyükşehir $5-2p=,010$ ifadesi büyükşehir ile kasaba arasında $5-4p=,021$ büyükşehir ile il arasında, “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” sorusunda $1-4p=,046$ ifadesi köy ile il arasında $4-1p=,046$ ifadesi il ile köy arasında p değerleri ,005 den küçük olduğu için ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo-16’da ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları yere göre; köy, kasaba, ilçe, il ve büyükşehir gibi ifadelerde likert ölçeği ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında “İkamet edilen yer ortalaması” yani genel ortalama için kasaba ortalaması 3,0796 ve il ortalaması 3,4905 ortalama ile kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması” ifadesinde likert ölçeği ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında kasaba için 2,97 ortalama ile kararsız kaldıkları ve il ortalaması için 3,90 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Yaratıcılığı ön plana çıkaran bir bölüm olması” sorusunda likert ölçeği ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında kasaba için 2,60 ile kararsız kaldıkları, ilçe için 3,53 ortalama ve 3,92 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Belli bir statüye sahip insanların tercih ettiği bir bölüm olması” sorusunda ise öğrencilerin verdikleri cevaplara ait likert ölçeği ortalamalarını veren X değerlerini bakıldığında kasaba için 2,97 ile kararsız kaldıkları ve il için 4,00 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Bu alanda katılmış olduğum seminer ve konferanslar” bölüm seçiminde etkili olmuştur ifadesinde likert ölçeği ortalamalarını veren X değreleri açısından değerlendirildiğinde il için 2,45 ortalama ve büyükşehir için 3,36 ortalama ile kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Yaşam tarzıma uygun bir bölüm olması bu bölümü seçmemde etkili olmuştur” ifadesinde likert ölçeği ortalamalarını veren X değerleri açısından incelendiğinde il için 3,86 ortalama ile katıldıkları ve büyükşehir için 2,79 ortalama ile kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Bölüm seçmemde mesleğin gerektirdiği yeteneklere sahip olmam etkili olmuştur” ifadesinde likert ölçeği ortalamalarını veren X değerleri açısından incelendiğinde köy için 3,35 ve kasaba için 3,43 ortalama, ilçe için 3,37 ortalama ile kararsız kaldıkları, il için 4,29 ortalama ile katıldıkları ve büyükşehir için 3,03 ortalama ile kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Okuduğum bölüm fiziksel güç ve yeteneklerime uygundur” sorusu incelendiğinde likert ölçeği

ortalamalarını veren X değerleri açısından incelendiğinde köy için 3,57 ortalama ve il için 4,33 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur” ifadesinde likert ölçeği ortalamalarını veren X değerleri açısından incelendiğinde kasaba için 2,30 ortalama ile katılmadıkları ve büyükşehir için 3,52 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde köy için 3,32 ortalama ve kasaba için 3,40 ortalama ile kararsız kaldıkları, ilçe için 3,78 ortalama ve il için 4,18 ortalama ile katıldıkları ve büyükşehir için 3,33 ortalama ile kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo-17’de ankete katılanların Mezun oldukları lise türüyle Bölüm tercihinde etkili olan faktörlere ilişkin ANOVA sonuçları yer almaktadır. Ankete katılan 200 kişiden 86 kişi Anadolu Lisesi, 90 kişi Meslek Lisesi, 23 kişi Teknik Lise ve 1 kişi Sağlık Lisesi mezunu olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 17. Mezun Olunan Lise Türüyle Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Mezun Olunan Lise	N	$\bar{X}$	S	F	P	Post Hoc
Mezun Olunan Lise Ortalaması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,2314	,52549	,775	,509	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,3362	,47746			
	Teknik Lise (3)	23	3,3296	,45764			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,0645	.			
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	2,71	1,362	1,075	,361	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,03	1,319			
	Teknik Lise (3)	23	2,87	1,424			
	Sağlık Lisesi (4)	1	4,00	.			
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,28	1,403	,043	,988	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,26	1,329			
	Teknik Lise (3)	23	3,35	1,112			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,53	1,395	,519	,669	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,30	1,378			
	Teknik Lise (3)	23	3,30	1,460			
	Sağlık Lisesi (4)	1	4,00	.			
Hareketli ve Dinamik Bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,55	1,369	,215	,886	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,67	1,190			
	Teknik Lise (3)	23	3,65	1,229			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Yaratıcılığı Öne Çıkaran Bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,33	1,410	,766	,515	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,50	1,309			
	Teknik Lise (3)	23	3,61	1,234			
	Sağlık Lisesi (4)	1	2,00	.			
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	2,77	1,352	2,803	,041	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,26	1,345			
	Teknik Lise (3)	23	3,22	1,278			
	Sağlık Lisesi (4)	1	5,00	.			
Toplumda Saygınlığı Olan Bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,62	1,219	,997	,396	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,87	1,153			
	Teknik Lise (3)	23	3,48	1,275			
	Sağlık Lisesi (4)	1	4,00	.			

Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,52	1,453	,413	,744	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,53	1,447			
	Teknik Lise (3)	23	3,39	1,406			
	Sağlık Lisesi (4)	1	5,00	.			
Kariyer Yapmaya İmkân Tanıyan bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,93	1,254	,627	,598	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,91	1,108			
	Teknik Lise (3)	23	3,57	1,121			
	Sağlık Lisesi (4)	1	4,00	.			
Bu Alanda Staj Yapabileceğim Bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,48	1,395	1,343	,262	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,60	1,314			
	Teknik Lise (3)	23	3,43	1,237			
	Sağlık Lisesi (4)	1	1,00	.			
Bu Alanda Katılmış Olduğum Seminer Ve Konferanslar	Anadolu Lisesi (1)	86	2,73	1,367	,643	,588	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,99	1,442			
	Teknik Lise (3)	23	2,74	1,573			
	Sağlık Lisesi (4)	1	2,00	.			
Gelecekte Geçerliliğini Korumak Bir Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,49	1,395	1,917	,128	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,92	1,124			
	Teknik Lise (3)	23	3,65	1,027			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Her Zaman İhtiyaç Duyulan Bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	Anadolu Lisesi (1)	86	3,56	1,529	2,403	,069	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,91	1,479			
	Teknik Lise (3)	23	4,04	1,273			
	Sağlık Lisesi (4)	1	2,00	.			
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,94	1,529	2,116	,100	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,36	1,479			
	Teknik Lise (3)	23	3,43	1,273			
	Sağlık Lisesi (4)	1	1,00	.			
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,42	1,410	,097	,962	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,51	1,486			
	Teknik Lise (3)	23	2,48	1,310			
	Sağlık Lisesi (4)	1	2,00	.			
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,63	1,624	,319	,811	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,86	1,555			
	Teknik Lise (3)	23	2,74	1,356			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,38	1,399	6,818	,000	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,34	1,566			
	Teknik Lise (3)	23	3,26	1,421			
	Sağlık Lisesi (4)	1	4,00	.			
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,90	1,519	,536	,658	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,91	1,474			
	Teknik Lise (3)	23	2,91	1,535			
	Sağlık Lisesi (4)	1	1,00	.			
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	3,23	1,485	,867	,459	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,50	1,424			
	Teknik Lise (3)	23	3,70	1,428			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerektirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	3,42	1,459	1,292	,278	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,59	1,280			
	Teknik Lise (3)	23	3,91	1,164			
	Sağlık Lisesi (4)	1	2,00	.			
İnsanların Olayları Algılamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	Anadolu Lisesi (1)	86	3,47	1,378	,491	,689	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,46	1,391			
	Teknik Lise (3)	23	3,61	1,234			
	Sağlık Lisesi (4)	1	5,00	.			
Okuduğum Bölüm	Anadolu Lisesi (1)	86	3,97	1,163	,238	,870	
	Meslek Lisesi (2)	90	4,04	1,090			

Cinsiyetime Uygundur	Teknik Lise (3)	23	3,83	1,267			
	Sağlık Lisesi (4)	1	4,00	.			
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygundur	Anadolu Lisesi (1)	86	3,83	1,170	,305	,822	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,92	1,173			
	Teknik Lise (3)	23	3,96	1,430			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,71	1,533	5,296	,002	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,54	1,408			
	Teknik Lise (3)	23	3,87	1,254			
	Sağlık Lisesi (4)	1	2,00	.			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tecih Edilmesi Etkili Olmuştur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,87	1,548	,079	,971	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,94	1,531			
	Teknik Lise (3)	23	2,78	1,622			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Anadolu Lisesi (1)	86	2,93	1,429	1,132	,337	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,67	1,357			
	Teknik Lise (3)	23	3,17	1,466			
	Sağlık Lisesi (4)	1	2,00	.			
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Anadolu Lisesi (1)	86	3,98	1,255	4,095	,008	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,54	1,515			
	Teknik Lise (3)	23	3,09	1,535			
	Sağlık Lisesi (4)	1	1,00	.			
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Anadolu Lisesi (1)	86	1,99	1,153	2,219	,087	
	Meslek Lisesi (2)	90	1,99	1,137			
	Teknik Lise (3)	23	1,96	1,331			
	Sağlık Lisesi (4)	1	5,00	.			
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	Anadolu Lisesi (1)	86	4,15	1,163	,914	,435	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,88	1,331			
	Teknik Lise (3)	23	4,22	1,043			
	Sağlık Lisesi (4)	1	4,00	.			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur	Anadolu Lisesi (1)	86	3,76	1,217	2,110	,100	
	Meslek Lisesi (2)	90	3,76	1,310			
	Teknik Lise (3)	23	3,04	1,581			
	Sağlık Lisesi (4)	1	3,00	.			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygundur	Anadolu Lisesi (1)	86	3,13	1,540	,995	,396	
	Meslek Lisesi (2)	90	2,87	1,530			
	Teknik Lise (3)	23	2,96	1,551			
	Sağlık Lisesi (4)	1	5,00	.			

Tablo-17’de ankete katılanların Mezun oldukları lise türü ile okudukları bölümü tercih etme nedenlerine ilişkin ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Mezun olunan lise türü ile “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Ölçeği” karşılaştırıldığında genel ortalama P değeri 0,05’ten büyük olduğu için aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bölüm tercihinin ilişkili maddeler tek tek incelendiğinde; “Bu Bölümü Tercih Etmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur $p=,000<0,05$ ”, “Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur $p=$

,002<0,05” ve “Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur p=,008<0,05” ifadeleri için p değerlerinin 0,05 ‘ten küçük çıkmasıyla aralarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Varyans analizi anlamlı farkın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığını bulmak amacıyla Post-Hoc testi ile tespit edilmek istenmiş fakat “Mezun Olunan Lise Türünden Sağlık Lisesi Mezununun 1 kişi” olması nedeniyle Post-Hoc Testi bu tespit yapılmasına müsaade etmemiş yani hata vermiştir. Tablo-17’de ankete katılanların mezun oldukları lise türüne göre; Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Sağlık Lisesi yani bu dört mezuniyet türüne ait likert ölçeği ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında “Bu bölümü seçmemde lise eğitimi etkili olmuştur” ifadesinde Anadolu Lisesi mezunları için 2,38 ortalama ile katılmadıkları, Meslek Lisesi mezunları 3,34 ortalama ile kararsız kaldıkları, Teknik Lise mezunları 3,26 ortalama ile kararsız kaldıkları ve Sağlık Lisesi mezunları 4,00 ortalama ile katıldıkları, “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur” ifadesinde Anadolu Lisesi mezunları 2,71 ortalama, Meslek Lisesi Mezunları 2,54 ortalama ile kararsız kaldıkları, Teknik Lisesi mezunları 3,87 ortalama ile katıldıkları ve Sağlık Lisesi mezunları 2,00 ortalama ile katılmadıkları, “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” ifadesinde öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde Anadolu Lisesi mezunları 3,98 ortalama, Meslek Lisesi mezunları 3,54 ortalama ile katıldıkları, Teknik Lisesi mezunları 3,09 ile kararsız kaldıkları ve Sağlık Lisesi mezunları 1,00 ortalama ile kesinlikle katılmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ankete katılan 200 kişiden 107 kişi Sekreterlik, 33 kişi Mekatronik ve 60 kişi Bankacılık bölümü okuduklarını belirtmişlerdir. Tablo-18’de Okunulan Bölüm ile “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Ölçeği” ilişkisini tespit etmek için uygulanan tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 18. Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Bölüm	N	$\bar{X}$	S	F	P	Post Hoc
Öğrencilerin Okudukları Bölüm Ortalaması	Sekreterlik (1)	107	3,2852	,51233	4,331	,014	
	Mekatronik (2)	33	3,0929	,44718			2-3p=,010
	Bankacılık (3)	60	3,4038	,46320			3-2p=,010
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	2,93	1,341	4,495	,012	
	Mekatronik	33	2,27	1,376			
	Bankacılık	60	3,12	1,277			
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,33	1,413	2,869	,059	
	Mekatronik	33	2,79	,960			
	Bankacılık	60	3,45	1,307			
Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması	Sekreterlik	107	3,50	1,362	3,639	,028	1-2p=,034
	Mekatronik	33	2,82	1,446			2-1p=,034
	Bankacılık	60	3,55	1,346			2-3p=,039
Hareketli ve Dinamik Bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,64	1,246	1,809	,166	3-2p=,039
	Mekatronik	33	3,24	1,437			
	Bankacılık	60	3,75	1,188			
Yaratıcılığı Öne Çıkarıcı Bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,53	1,320	1,577	,209	
	Mekatronik	33	3,06	1,435			
	Bankacılık	60	3,43	1,320			
Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	2,93	1,375	,881	,416	
	Mekatronik	33	3,12	1,341			
	Bankacılık	60	3,22	1,342			
Toplumda Saygınlığı Olan Bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,69	1,201	4,670	,010	
	Mekatronik	33	3,24	1,226			2-3p=,008
	Bankacılık	60	4,02	1,097			3-2p=,008
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,36	1,481	6,085	,003	
	Mekatronik	33	3,12	1,386			
	Bankacılık	60	4,03	1,262			
Kariyer Yapmaya İmkân Tanıyan bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,81	1,150	5,956	,003	
	Mekatronik	33	3,42	1,347			
	Bankacılık	60	4,25	1,002			
Bu Alanda Staj Yapabileceğim Bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,55	1,298	1,048	,353	
	Mekatronik	33	3,21	1,341			
	Bankacılık	60	3,62	1,427			
Bu Alanda Katılmış Olduğum Seminer Ve Konferanslar	Sekreterlik	107	2,87	1,493	,080	,923	
	Mekatronik	33	2,88	1,341			
	Bankacılık	60	2,78	1,354			
Gelecekte Geçerliliğini Korumak Bir Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,71	1,281	1,153	,318	
	Mekatronik	33	3,42	1,173			
	Bankacılık	60	3,83	1,224			
Her Zaman İhtiyaç Duyulan Bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	Sekreterlik	107	3,71	1,229	1,614	,202	
	Mekatronik	33	3,55	1,301			
	Bankacılık	60	3,98	1,142			
Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	3,14	1,508	,935	,394	
	Mekatronik	33	2,94	1,368			
	Bankacılık	60	3,37	1,529			
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	2,50	1,494	,089	,915	
	Mekatronik	33	2,42	1,275			
	Bankacılık	60	2,42	1,394			
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşlarım Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	2,69	1,587	,159	,853	
	Mekatronik	33	2,76	1,415			
	Bankacılık	60	2,83	1,596			
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	2,90	1,560	,151	,860	
	Mekatronik	33	3,06	1,273			
	Bankacılık	60	2,90	1,664			

Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	2,87	1,499	,100	,905	
	Mekatronik	33	2,85	1,253			
	Bankacılık	60	2,97	1,626			
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	3,51	1,397	1,237	,292	
	Mekatronik	33	3,06	1,435			
	Bankacılık	60	3,40	1,543			
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerekli olduğu Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	3,68	1,263	1,790	,170	
	Mekatronik	33	3,18	1,446			
	Bankacılık	60	3,50	1,432			
İnsanların Olayları Algılamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	Sekreterlik	107	3,32	1,329	2,656	,073	
	Mekatronik	33	3,42	1,300			
	Bankacılık	60	3,82	1,420			
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygunudur	Sekreterlik	107	4,02	1,081	5,091	,007	1-2p=.031
	Mekatronik	33	3,45	1,227			2-1p=.031
	Bankacılık	60	4,22	1,106			2-3p=.005
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygunudur	Sekreterlik	107	3,83	1,225	1,205	,302	3-2p=.005
	Mekatronik	33	3,70	1,447			
	Bankacılık	60	4,07	,972			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	2,66	1,225	4,441	,013	1-2p=.020
	Mekatronik	33	3,45	1,447			2-1p=.020
	Bankacılık	60	2,57	,972			2-3p=.016
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	Sekreterlik	107	2,97	1,563	,312	,733	3-2p=.016
	Mekatronik	33	2,76	1,501			
	Bankacılık	60	2,83	1,531			
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygunudur	Sekreterlik	107	2,83	1,431	,475	,622	
	Mekatronik	33	3,03	1,447			
	Bankacılık	60	2,73	1,339			
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygunudur	Sekreterlik	107	3,76	1,433	3,230	,042	1-2p=.005
	Mekatronik	33	3,09	1,466			2-1p=.005
	Bankacılık	60	3,82	1,396			2-3p=.005
Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygunudur	Sekreterlik	107	1,86	,995	2,673	,072	3-2p=.005
	Mekatronik	33	2,39	1,368			
	Bankacılık	60	2,03	1,327			
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygunudur	Sekreterlik	107	3,98	1,281	,490	,613	
	Mekatronik	33	3,97	1,185			
	Bankacılık	60	4,17	1,167			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygunudur	Sekreterlik	107	3,66	1,373	1,193	,305	
	Mekatronik	33	3,39	1,321			
	Bankacılık	60	3,83	1,196			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygunudur	Sekreterlik	107	3,07	1,525	,409	,655	
	Mekatronik	33	2,79	1,654			
	Bankacılık	60	3,00	1,507			

Tablo-18’de ankete katılan öğrencilerin okudukları bölüm ile “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Ölçeği” ilişkisinin ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Öğrencilerin Okudukları Bölüm ile “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Ölçeği” genel ortalamasına ilişkisi $p = ,014$ değeri bulunmuş ve P değeri 0,05’ten küçük olması nedeniyle aralarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca tek tek maddeler incelendiğinde “Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması $p = ,028$ ”, “Yaratıcılığı ön plana çıkaran bir bölüm olması $p = ,001$ ”, “Toplumda Saygınlığı olan Bir Bölüm Olması $p = ,010$ ”, “Belli bir statüye sahip insanların tercih ettiği bir bölüm olması $p = ,019$ ”, “Kariyer Yapmaya İmkan

Tanıyan bir Bölüm Olması $p=,046$, “Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur $p=,007$ ”, “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur $p=,013$ ” ve “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur $p=,042$ ” varyans analizine ait ilişki çıkan soru maddeleri olmuştur. Varyans analizi anlamlı farkın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığını ortaya koymaz. Bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Post-Hoc testi uygulanmıştır. Bir çok Post-Hoc testi türü içerisinde hangisinin uygulanacağına karar vermek için yapılan homojenlik testi sonuçları (p değerleri); ,254 ,849 ,303 ,176 ,613 ,629 sonuçlarına ulaşılmıştır ve bu maddeler için Tukey Testi uygulanmıştır. Ayrıca iki değer yani “Belli Bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması ifadesinin Homojenlik Testi Sonucu= $,046$ ” ve “Belli Bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği Bir Bölüm Olması= $,019$ ” değerleri 0,05’ten küçük olduğu için Tamhane’s T2 testi uygulanmıştır.

Test sonuçları Tablo-18’de Post-Hoc sütununda verilmiştir. Öğrencilerin Okudukları Bölümler; Sekreterlik (1), Mekatronik (2), Bankacılık (3) şeklinde numaralandırılmış ve her grubun ikiyeşerli karşılaştırmaları yapılmış ve karşılaştırılan grupların ortalamaları arasındaki farklar numaralarla ilişkilendirilerek p değeri olarak verilmiştir. Tablo-19’da Post-Hoc sütununda öğrencilerin okudukları bölümler ortalaması sonuçlarına göre; 2-3 $p=,010$ ve 3-2 $p=,010$, “Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması nedeniyle tercih ettim” sorusunda 1-2 $p=,034$, 2-1 $p=,034$ 2-3 $p=,039$ ve 3-2 $p=,09$ arasında, “Toplumda saygınlığı olan bir bölüm olması” sorusunda 2-3 $p=,008$ ve 3-2 $p=,008$ arasında, “Belli bir statüye sahip insanların tercih ettiği bir bölüm olması” sorusunda 1-3 $p=,006$, 3-1 $p=,006$, 2-3 $p=,008$ ve 3-2 $p=,008$ arasında, “Kariyer yapmaya uygun imkan tanıyan bir bölüm olması” sorusunda 1-3 $p=,034$, 2-3 $p=,010$, 3-1 $p=,034$ ve 3-2 $p=,010$ arasında, “Okuduğum bölüm cinsiyetime uygundur sorusunda 1-2 $p=,031$, 2-1 $p=,031$, 2-3 $p=,005$ ve 3-2 $p=,005$ arasında, “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur” sorusunda 1-2 $p=,020$, 2-1 $p=,020$, 2-3 $p=,016$ ve 3-2 $p=,016$ arasında, “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” sorusunda 1-2 $p=,005$, 2-1 $p=,005$, 2-3 $p=,005$ ve 3-2 $p=,005$ arasında p değerleri ,005 den küçük olduğu için ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo-18’de ankete katılan öğrencilerin okudukları bölüme göre; sekreterlik, mekatronik ve bankacılık bölümlerine ait likert ölçeği ortalamalarını veren X değerlerine bakıldığında, Sekreterlik bölümü öğrencileri 3,2852 ortalama, mekatronik bölümü öğrencilerin 3,0929 ortalama ve bankacılık bölümü öğrencilerinin 3,4038 ortalama ile

kararsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sorular tek tek maddeler halinde incelendiğinde “Mezuniyet sonrası yüksek kazanç sağlayan bir bölüm olması” ifadesinde sekreterlik bölümü öğrencilerin 2,93 ortalama mekatronik öğrencilerinin 2,27 ortalama ile katılmadıkları, bankacılık mezunu öğrencilerinin 3,12 ortalama ile kararsız kaldıkları, okudukları bölümün “Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olduğu” yönündeki soruda sekreterlik bölümü öğrencilerinin 3,50 ortalama ile katıldıkları, mekatronik bölümü öğrencileri 2,82 ortalama ile kararsız kaldıkları, bankacılık bölümü öğrencilerinin 3,55 ortalama ile katıldıkları, okudukları bölümün “Toplumda saygınlığı olan bir bölüm olması” hakkında düşünceleri sorulduğunda mekatronik öğrencilerin 3,12 ortalama ile kararsız kaldıkları ve bankacılık bölümü öğrencilerin 4,02 ortalama ile katıldıkları, öğrencilere okudukları bölüm hakkında yöneltilen “belli bir statüye sahip insanların tercih ettiği bölüm olması” nedeniyle tercih ettikleri sorulduğunda sekreterlik bölümü öğrencilerin 3,36 ortalama, mekatronik bölümü öğrencileri 3,12 ortalama ile kararsız kaldıkları, bankacılık bölümü öğrencilerinin 4,03 ortalama ile katıldıkları, okuduğunuz bölüm “kariyer yapmaya uygun bir bölüm olması” sorusu yöneltildiğinde sekreterlik bölümü öğrencileri 3,81 ortalama ile katıldıkları, mekatronik bölümü öğrencileri 3,42 ortalama ile kararsız kaldıkları, bankacılık bölümü öğrencileri 4,25 ortalama ile katıldıkları, “Okudukları bölümün cinseyete uygunlukları” sorulduğunda sekreterlik bölümü öğrencileri 4,02 ortalama ile katıldıkları, mekatronik bölümü öğrencileri 3,45 ortalama ile kararsız kaldıkları, bankacılık bölümü öğrencileri 4,22 ortalama ile katıldıkları, “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur” sorusuna sekreterlik bölümü öğrencileri 2,66 ortalama, mekatronik bölümü öğrencileri 3,45 ortalama ve bankacılık bölümü öğrencilerinin 2,57 ortalama ile kararsız kaldıkları, “Okuduğum bölüm cinsiyetime uygundur” sorusunda sekreterlik bölümü öğrencileri 4,02 ortalama ile katıldıkları, mekatronik bölümü öğrencileri 3,45 ile kararsız kaldıkları ve bankacılık bölümü öğrencileri 4,22 ortalama ile katıldıkları, “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” sorusunda sekreterlik bölümü öğrencileri 3,76 ortalama ile katıldıkları, mekatronik bölümü öğrencileri 3,09 ortalama ile kararsız kaldıkları, bankacılık bölümü öğrencileri 3,82 ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo-19’da ankete katılan öğrencilere okudukları bölümü tercih etme nedenleri sorulduğunda 73 kişi iş sahibi olmak, 70 kişi yeteneklerime uygun bir bölüm olması, 17 kişi Lise mezuniyet sonrası sınavsız geçiş hakkından faydalanabilmek, 11 kişi Mezuniyet

sonrası DGS (Dikey Geçiş Sınavıyla) Fakülte okuma ve 29 kişinin Tercih Hatası sonucu yerleştikleri şekilde görüş belirtmişlerdir. Tablo-19’da ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 19. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Seçme Nedeni ile Bölüm Tercihi İlişkisi Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Bölüm Tercih Nedeni	N	$\bar{X}$	S	F	P	Post Hoc
Okudukları Bölümü Tercih Etme Sebebi Ortalaması	İş Sahibi Olmak (1)	73	3,3433	,51519	1,000	,409	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması (2)	70	3,3161	,48162			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak (3)	17	3,1309	,49431			
	DGS Tercihinde Bulunmak (4)	11	3,2610	,59366			
	Tercih Hatası (5)	29	3,1902	,43955			
Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan Bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	2,95	1,290	,755	,556	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,01	1,367			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,65	1,498			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	2,45	1,368			
	Tercih Hatası	29	2,69	1,391			
Disiplinli ve Düzenli Çalışmayı Gerektiren bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,34	1,325	,170	,953	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,26	1,401			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,29	1,359			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,00	1,612			
	Tercih Hatası	29	3,24	1,091			
Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması	İş Sahibi Olmak	73	3,41	1,461	,583	,675	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,41	1,409			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,59	1,372			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	2,82	1,471			
	Tercih Hatası	29	3,48	1,153			
Hareketli ve Dinamik Bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,64	1,316	,998	,410	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,73	1,166			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,35	1,455			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,91	1,136			
	Tercih Hatası	29	3,28	1,306			
Yaratıcılığı Öne Çıkaran Bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,53	1,355	,765	,549	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,50	1,327			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,06	1,519			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,55	1,368			
	Tercih Hatası	29	3,17	1,256			

Bağımsız Çalışmaya Uygun bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,15	1,340	,568	,686	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,10	1,364			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,06	1,478			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	2,64	1,629			
	Tercih Hatası	29	2,83	1,256			
Toplumda Saygınlığı Olan Bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,96	1,098	1,661	,161	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,64	1,228			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,53	1,281			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,82	1,328			
	Tercih Hatası	29	3,34	1,203			
Belli bir Statüye Sahip İnsanların Tercih Ettiği bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,88	1,322	2,073	,086	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,40	1,459			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,06	1,519			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,45	1,572			
	Tercih Hatası	29	3,21	1,473			
Kariyer Yapmaya İmkan Tanıyan bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	4,07	1,058	,888	,472	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,81	1,243			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,71	1,213			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,91	1,446			
	Tercih Hatası	29	3,66	1,143			
Bu Alanda Staj Yapabileceği m Bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,73	1,239	1,045	,385	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,49	1,380			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,29	1,312			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,29	1,695			
	Tercih Hatası	29	3,55	1,391			
Bu Alanda Katılmış Olduğum Seminer Ve Konferanslar	İş Sahibi Olmak	73	2,82	1,337	,423	,792	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	2,94	1,483			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,47	1,463			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	2,73	1,555			
	Tercih Hatası	29	2,93	1,462			
Gelecekte Geçerliliğini Koruyacak Bir Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,70	1,210	,106	,980	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,67	1,293			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,59	1,326			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,82	1,537			
	Tercih Hatası	29	3,79	1,146			
Her Zaman İhtiyaç Duyulan Bir Mesleğe Ait Bölüm Olması	İş Sahibi Olmak	73	3,82	1,194	,503	,734	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,74	1,315			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,41	1,176			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	4,00	1,183			
	Tercih Hatası	29	3,79	1,114			

Bu Bölümü Seçmemde Ailem Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	3,11	1,477	,131	,971	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,26	1,548			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,24	1,562			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,00	1,844			
	Tercih Hatası	29	3,17	1,284			
Bu Bölümü Seçmemde Akrabalarım Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	2,44	1,453	1,047	,384	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	2,63	1,446			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,29	1,448			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	1,73	1,191			
	Tercih Hatası	29	2,52	1,353			
Bu Bölümü Seçmemde Arkadaşları m Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	2,53	1,491	1,302	,271	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,01	1,546			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,41	1,622			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,18	1,940			
	Tercih Hatası	29	2,66	1,518			
Bu Bölümü Seçmemde Lise Eğitimi Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	2,81	1,497	,885	,474	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,16	1,630			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,47	1,779			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	2,97	1,476			
	Tercih Hatası	29	2,93	1,543			
Bu Bölümü Seçmemde Çevrem Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	2,90	1,556	1,233	,298	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,00	1,455			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,71	1,532			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,55	1,864			
	Tercih Hatası	29	2,48	1,214			
Yaşam Tarzıma Uygun bir Bölüm Olması Bu Bölümü Seçmemde Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	3,41	1,544	,190	,944	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,41	1,419			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,29	1,448			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,73	1,618			
	Tercih Hatası	29	3,31	1,285			
Bölüm Seçmemde Mesleğin Gerektirdiği Yeteneklere Sahip Olmam Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	3,52	1,375	,335	,854	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,67	1,282			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,53	1,375			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,27	1,679			
	Tercih Hatası	29	3,41	1,376			

İnsanların Olayları Algamaları Cinsiyete Göre Değişmektedir	İş Sahibi Olmak	73	3,56	1,374	,320	,865	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,46	1,411			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,29	1,490			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,18	1,537			
	Tercih Hatası	29	3,59	1,086			
Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygunudur	İş Sahibi Olmak	73	4,23	,842	1,556	,188	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,89	1,234			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,88	1,166			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,91	1,300			
	Tercih Hatası	29	3,69	1,391			
Okuduğum Bölüm Fiziksel Güç ve Yeteneklerime Uygunudur	İş Sahibi Olmak	73	4,08	1,127	1,162	,329	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,80	1,223			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,82	1,185			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,36	1,433			
	Tercih Hatası	29	3,79	1,207			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	3,08	1,570	2,962	,021	1-3p=,005
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	2,81	1,526			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	1,188	1,504			3-1p=,005
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	2,18	1,328			
	Tercih Hatası	29	2,59	1,268			
Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur	İş Sahibi Olmak	73	2,62	1,497	1,028	,394	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	2,99	1,527			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,18	1,590			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,09	1,700			
	Tercih Hatası	29	3,14	1,575			
Sekreterlik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygunudur	İş Sahibi Olmak	73	3,08	1,310	1,705	,150	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	2,81	1,458			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,24	1,678			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,00	1,342			
	Tercih Hatası	29	2,55	1,270			
Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygunudur	İş Sahibi Olmak	73	3,33	1,564	2,512	,043	1-3p=,017
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,79	1,339			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	4,35	,996			3-1p=,07
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	4,18	,982			
	Tercih Hatası	29	3,62	1,568			

Mekatronik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur	İş Sahibi Olmak	73	1,90	1,069	,820	,514	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	2,09	1,294			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	1,88	1,317			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	1,64	,505			
	Tercih Hatası	29	2,24	1,244			
Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler İçin Daha Uygundur	İş Sahibi Olmak	73	4,14	1,097	,661	,620	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,91	1,359			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	4,29	,985			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	4,18	,874			
	Tercih Hatası	29	3,86	1,457			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Kadınlar İçin Daha Uygundur	İş Sahibi Olmak	73	3,67	1,302	,174	,952	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	3,59	1,419			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	3,82	1,237			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,82	,874			
	Tercih Hatası	29	3,72	1,334			
Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Erkekler İçin Daha Uygundur	İş Sahibi Olmak	73	3,22	1,548	1,747	,141	
	Yeteneklerime Uygun bir Bölüm Olması	70	2,81	1,523			
	Lise Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak	17	2,41	1,543			
	DGS Tercihinde Bulunmak	11	3,64	1,362			
	Tercih Hatası	29	3,00	1,512			

Tablo-19’da ankete katılan öğrencilerin okudukları bölümü tercih etme nedeni ile “Bölüm Seçimini Etkiyeley Faktörler Ölçeğine” ilişkin ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Tercih Etme Ortalaması $p = ,409$ ’, bulunmuş ve P değeri 0,05’ten büyük olması nedeniyle ölçek sorusuna ait genel ortalamayla okudukları bölüm seçimi arasında ilişki bulunmamıştır. Bu nedenle ölçeğe ait soru maddeleri tek tek incelendiğinde “Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Erkeklerin Tercih Edilmesi Etkili Olmuştur $p = ,021$ ”, “Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur $p = ,043$ ” aralarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 31 ifadeden ikisiyle bölüm tercih etme arasında ilişki bulunmuştur.

Varyans analizi anlamlı farkın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığını belirtmediği için bu farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla Post-Hoc testi uygulanmıştır. Bir çok farklı Post-Hoc Testinden hangisinin uygulanacağına karar vermek için Homojenlik Testi uygulanmış ve p değerleri; ,013 ve ,000 elde edilmiştir. Bu maddeler için elde edilen değerler 0,05’ten küçük olduğu için Tamhane’s T2 testi uygulanmıştır.

Test sonuçları Tablo-19’da Post-Hoc sütununda verilmiştir. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Tercih Etme Sebepleri; İş Sahibi Olmak (1), Yeteneklerime Uygun Bir Bölüm Olması (2), Lise Mezuniyet Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak (3), Mezuniyet Sonrası DGS sınavı ile Fakülte Öğrenimine Devam Etmek (4) ve Tercih Hatası (5) şeklinde numaralandırılmış ve her grubun ikişerli karşılaştırmaları yapılmış, karşılaştırılan grupların ortalamaları arasındaki farklar numaralarla ilişkilendirilerek p değeri olarak verilmiştir. Tablo-19’da Post-Hoc sütununda “Bu Bölümü Tercih Etmemde Mezuniyet Sonrası İşe Alımlarda Kadınların Alınması Etkili Olmuştur” ortalaması sonuçlarına göre; $1-3p=,005$ ve $3-1p=,005$, “Sekreterlik Bölümü Kadın Öğrenciler İçin Daha Uygundur” sorusunda $1-3p=,017$ ve $3-1p=,017$ arasında p değerleri 0,05 den küçük olduğu için ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo-19’da ankete katılan öğrencilerin okudukları bölümü tercih etme nedenlerine göre; İş Sahibi Olmak, Yeteneklerime Uygun Bir Bölüm Olması, Lise Mezuniyet Sonrası Sınavsız Geçiş Hakkından Faydalanmak, Mezuniyet Sonrası DGS sınavına girerek Fakülte Okuma ve 4 yıllığa tamamlama isteği ve Tercih Hatası ifadelerine ait Likert Ölçeği ortalamaların veren X değerlerine bakıldığında “Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur” sorusunda “iş sahibi olmak” seçeneğine ait ortalaması 3,08 ile kararsız kaldıkları, “Lise sonrası sınavsız geçiş hakkından faydalanmak” seçeneğinde 1,118 ortalama ile kesinlikle katılmadıkları, bölüm seçiminde etkili olan seçeneklerden “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde “iş sahibi olmak” seçeneği ortalaması 3,08 ile kararsız kaldıkları ve “Lise sonrası sınavsız geçiş hakkından faydalanmak” seçeneği 2,24 ortalama ile katılmadıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumsal cinsiyet rolleri, eğitim ve meslek seçiminde incelenmesi gereken önemli bir toplumsal konu olarak görülmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmektedir. Yapılan çalışmalar geleneksel roller içerisinde kadına yüklenen rolleri; çocuk doğurma ve büyütme, yemek pişirme gibi ev işlerinden sorumlu olma, kendilerinden önce eşlerinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama, iş hayatında aktif olmama gibi eşitlikçi olmayan sorumlulukları içermektedir. Erkeklerle yüklenen geleneksel roller ise; ev dışında çalışma, aileleri için zorluklarla mücadele etme, evin geçiminden sorumlu olma, parasal kaynaklar üzerinde kontrol sahibi olma ve evin reisi olma gibi eşitlikçi olmayan sorumluluklar yüklemektedir. Toplumsal yaşamın çoğu alanında kadına ve erkeğe yüklenen bu roller, kadınlar aleyhine bir ayrımcılık yaratarak, kadınların kendilerini değersiz hissetmelerine, şiddete ve strese daha fazla maruz kalmalarına neden olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, öğrencilerin bölüm seçiminde etkili olan demografik özelliklerin bölüm seçiminde ne derecede etkili olduğunu tespit etmeye yönelik; cinsiyet, yaş, aile gelir durumu, yaşanan yer, mezun olunan lise türü, bölümü tercih etme nedenleri ve okudukları bölümden memnuniyet durumlarını tespit etmeye yönelik çeşitli sorular yöneltilmiştir. Öğrencilere bölüm seçimiyle ilgili yöneltilen sorularda en fazla işaretledikleri seçeneklere göre ilk dört madde şu şekilde tespit edilmiştir:

1. Mekatronik bölümü erkek öğrenciler için daha uygundur (Ortalama= 4,04),
2. Okuduğum bölüm cinsiyetime uygundur (Ortalama= 3,98),
3. Okuduğum bölüm fiziksel güç ve yeteneklerime uygundur (Ortalama= 3,88),
4. Kariyer yapmaya uygun bir bölüm olması (Ortalama= 3,88).

Yukarıdaki bulgular değerlendirildiğinde en fazla işaretlenen “Mekatronik Bölümü Erkek Öğrenciler için Daha Uygundur” sonucu toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tabuların tam olarak yıkılmadığını göstermektedir. Diğer bir anlatımla androjen cinsiyet rolleri gereği (cinsiyet eşitliği anlayışına göre) bölüm tercihi daha eşitlikçi sonuçların elde edilmesi arzulanmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kutuplaşmaların en fazla görüldüğü alanlardan birisi meslek seçimi olduğu bilinmektedir. İkinci olarak öğrenciler; “Okuduğum Bölüm Cinsiyetime Uygundur” seçeneğini en fazla işaretlemişlerdir. Bu sonuçta göstermektedir ki, öğrenciler okudukları bölümü tercih ederken cinsiyet faktörünü göz önünde bulundurmamışlardır. En fazla işaretlenen üçüncü

şık olarak iki madde eşdeğer sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar; “Okuduğum bölüm fiziksel güç ve yeteneklerime uygundur” ve “Bu bölümü tercih etmemde kariyer tercihlerim etkili olmuştur” seçenekleridir. Bu sonuç meslekleşmeye giden yolda önemli bir kariyer basamağı olarak görülen bölüm seçimi açısından istenen bir durumu ifade etmektedir. Bu sonuç Owen ve arkadaşlarının (2011)’de yapmış oldukları; “Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri” isimli çalışmayla benzer sonuçlar elde edilmiştir (Owen ve diğ., 2011: 147).

Çalışmada; demografik özelliklerin (Cinsiyet ve Bölüm Memnuniyeti) bölüm seçimi üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik T Testi yapılmış ve Öğrencilerin Bölüm Tercihlerini Etkileyen faktörlere ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Mezuniyet sonrası yüksek bir kazanç sağlayan bir bölüm olması,
- Disiplinli ve düzenli çalışmayı gerektiren bir bölüm olması,
- Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması,
- Hareketli ve dinamik bir bölüm olması,
- Kariyer yapmaya imkan sağlayan bir bölüm olması,
- Okuduğum bölüm cinsiyetime uygundur,
- Okuduğum bölüm fiziksel güç ve yeteneklerime uygundur,
- Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur,
- Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda kadınların tercih edilmesi,
- Sekreterlik bölümü erkek öğrenciler için daha uygundur,
- Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur,
- Bankacılık bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur,
- Toplumsal saygınlığı olan bir bölüm olması,
- Bu alanda staj yapabileceğim bir alan olması,
- Her zaman ihtiyaç duyulan bir mesleğe ait bölüm olması,
- Bu bölümü seçmemde ailem etkili olmuştur,
- Bu bölümü seçmemde arkadaşlarım etkili olmuştur,
- Bu bölümü seçmemde çevrem etkili olmuştur,
- Yaşam tarzıma uygun bir bölüm olması bu bölümü seçmemde etkili olmuştur,

- Bölüm seçmemde mesleğin gerektirdiği yeteneklere sahip olmam etkili olmuştur.

Elde edilen bulgular incelendiğinde en dikkat çekici madde öğrencilere yöneltilen; “Mezuniyet Sonrası Yüksek Kazanç Sağlayan bir Bölüm Olması” nedeniyle tercih ettikleri yönünde görüş bildirirken; erkeklerde ortalama; 2,62 iken kadın öğrencilerde ortalama 3,17 olarak bulunmuştur. Bu sonuç toplumsal cinsiyet eşitliği açısından oldukça önemsenmektedir. Günümüzde kadınlar erkeklere göre daha fazla kazanç getirici meslekleri seçmeleri evin geçimini üstlenmekten erkek sorumludur algısının yıkıldığının en önemli göstergelerinden birisi olarak görülmektedir. Bu bulgu bilime katkı yapması açısından önemsenmektedir.

Demografik özelliklerden olan; yaş grubu, aile gelir durumu, yaşanan yer, mezun olunan lise bölüm tercih etme ifadeleriyle bölüm tercihi arasında ilişki incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- “Yaratıcılığı ön plana çıkaran bölüm olması” ifadesiyle yaş grubu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş değişkeni bölüm seçiminde etkili bir etmendir. Okuduğu bölümün yaratıcılığını ön plana çıkardığını en fazla ifade eden yaş grubu “28-32” yaş grubu olmuştur.
- Yaş grubu bölüm seçimi arasında bir diğer ilişkili soru maddesi ise; “Mekatronik bölümü erkek öğrenciler için daha uygundur” ifadesi ile yaş grubu arasında ilişki bulunmuştur. Mekatronik bölümünün erkek öğrenciler için daha uygun olduğunu ifade eden en yüksek yaş grubu “28-32” yaş grubu olmuştur.
- Öğrencilerin aile gelir durumu ile bölüm tercihi arasındaki ilişki incelendiğinde aile gelir durumu 3000 TL ürerinde olan öğrenciler bölüm tercihi yaparken arkadaşlarından daha fazla etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır.
- İkamet edilen yerleşim yeriyle “Yaşam tarzıma uygun bir bölüm olması nedeniyle bu bölümü tercih ettim” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. En fazla ilde ikamet eden öğrenciler okudukları bölümü yaşam tarzına uygun olduğunu düşünmektedir.
- İkamet edilen yer ile “Bölüm seçmemde mesleğin gerektirdiği yeteneklere sahip olmam etkili olmuştur” ifadesi arasında ilişki bulunmuştur. En fazla ilde yaşayan öğrenciler okudukları bölümün yeteneklerine uygun olduğunu düşünmektedir.

- Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeriyle “Okudukları bölümün fiziksel güç ve yeteneklerine uygunluğu” ifadesi arasında ilişki bulunmuştur. En fazla ilde yaşayan öğrenciler okudukları bölümün fiziksel güç ve yeteneklerine uygun olduğunu düşünmektedir.
- Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeriyle “Bölüm tercih ederken okudukları bölümün mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi” arasında ilişki bulunmuştur. En fazla ilde yaşayan öğrenciler mezuniyet sonrası erkeklerin daha rahat iş bulabileceklerini düşünmektedir.
- Yaşanılan yerleşim yeriyle “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. En fazla ilde ikâmet eden öğrenciler sekreterlik mesleğinin kadın öğrenciler için daha uygun olduğunu düşünmektedir.
- Öğrencilerin mezun oldukları lise türüyle bölüm seçimi arasında ilişki incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:
 - a) Mezun olunan lise ile “Bağımsız çalışmaya uygun bir bölüm olması” bölüm tercihinde etkili olmuştur. En fazla Sağlık Lisesi mezunları bağımsız çalışmayı gerektiren bir bölüm olduğu için okudukları bölümü tercih ettiklerini belirtmiştir.
 - b) Mezun olunan lise ile mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi arasında ilişki bulunmuştur. En fazla Teknik Lise mezunları meslek yüksekokulundan mezuniyet sonrası erkeklerin daha rahat iş bulabileceklerini düşünmektedir.
 - c) Mezun olunan lise ile “Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. En fazla Anadolu Lisesi mezunları sekreterlik mesleğini kadınlar için daha uygun görmektedir.
- Öğrencilerin okudukları bölümü tercih etme nedenleri ile Bölüm Tercihleri arasında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:
 - a) Okunulan bölüm ile “Mezuniyet sonrası yüksek bir kazanç sağlayan bir bölüm olması” arasında ilişki bulunmuştur. En fazla Bankacılık Bölümü öğrencileri mezuniyet sonrası yüksek kazanç getirici bir işte çalışacaklarını düşünmektedir.
 - b) Okunulan bölüm ile “Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. En fazla Bankacılık Bölümü öğrencileri

okudukları bölümün sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olduğunu düşünmektedir.

- c) Okunulan bölüm ile “Toplumda saygınlığı olan bir bölüm olması” bölüm tercihinde bulundukları ifadesi arasında ilişki bulunmuştur. En fazla Bankacılık Bölümü öğrencileri okudukları bölümün toplumda saygınlığı olan bir meslek olduğunu düşünmektedir.
- d) Okunulan bölüm ile “Belli bir statüye sahip insanların tercih ettiği bir bölüm olması” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. Bu düşünceye en fazla katılan öğrenci grubu bankacılık bölümü öğrencileri olmuştur.
- e) Okunulan bölüm ile “Kariyer yapmaya imkân tanıyan bir bölüm olması” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. En fazla bankacılık bölümü öğrencileri okudukları bölümün kariyer yapmaya uygun bir bölüm olduğunu düşünmektedir.
- f) Okunulan bölüm ile “Okuduğum bölüm cinsiyetime uygundur” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. En fazla Bankacılık Bölümü öğrencileri okudukları bölümün cinsiyetlerine uygun olduğunu düşünmektedir.
- g) Okunulan bölüm ile “Sekreterlik Bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur” seçeneği arasında ilişki bulunmuştur. En fazla Bankacılık Bölümü öğrencileri Sekreterlik Bölümünün kadın öğrenciler için daha uygun olduğunu düşünmektedir.

Savickas’a göre bireyin meslek seçimini etkileyen etmenler; kişinin yetenekleri, ilgi, değer ve inanç sistemi, aile, kültür ve çevresel faktörler şeklinde bulgulara ulaşmıştır (Savickas, 1991: 317). Bu çalışmada elde edilen “Okuduğum bölüm yeteneklerime uygundur” şeklindeki sonuç Savickas’ın bulgusunu destekler niteliktedir.

Araştırma sonuçları ile ilgili olarak yapılan değerlendirmelerden sonra ileride yapılacak çalışmalarla ilgili şu önerilerde bulunulabilir:

- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının giderilmesine yönelik gerek ders kitaplarında gerek kitle iletişim kanallarında olumsuz örnekler ortadan kaldırılmalı ve daha eşitlikçi yayınlara ağırlık verilmelidir.
- Toplumsal cinsiyet tutumlarının farklılıklarının etkisine yönelik farklı üniversitelerin meslek yüksekokullarında araştırmalar yapılmalıdır.

- Eğitimin etkinliğinin sürdürülmesi bakımından tekrarlı ölçümlerin yapılmasına yönelik araştırmalar yapılmalıdır.
- Milli Eğitim ve Yüksek öğrenim müfredatına Toplumsal Cinsiyet kavramı eklenmelidir.
- Devlet cinsel istismar, kadına karşı şiddet ve ötekileştirmeyle ilgili olumsuz anlayışı ortadan kaldıracak radikal tedbirler alınmalıdır.
- Toplumda geleneksel kalıp yargıların ortadan kaldırılması ve daha eşitlikçi anlayışın toplumlarda hüküm sürmesi için toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesine yönelik gerekli önlemler alınmalıdır.
- Toplumsal cinsiyet rollerinden olan androjen yani hem erkeksi hem de kadınsı özelliklere sahip bireylerin sayısının arttırılması, iş hayatında kadınların daha aktif rol almaları teşvik edilmesi yoluyla sağlanmalıdır.
- Çalışmada elde edilen bulguların yapılacak olan mesleki rehberlik faaliyetlerine yol göstereceği düşünülmektedir. Cinsiyet, mezun olunan lise türü, yaşanan yerleşim yerinin mesleki seçimlerde önemli olması lise düzeyinde öğrencilere ve velilere yapılacak mesleki rehberlik hizmetlerinde dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda toplumu oluşturan bireyleri uzmanlaştırmaya götüren mesleki eğitimlerde sistemik etkenlerden olan iş sahibi olma arzusu sosyal etmenlerden olan mesleki yetenek ve becerilerin önüne geçmemesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- ADAMS, J. F. (2001). Ergenliđi Anlamak (Editör: Bekir Onur), İmge Kitabevi,
- ADEM, M. (2000). Atatürkçü Düşünce Isığında Eğitim Politikamız, Cumhuriyet Kitapları, Çağdaş Matbaacılık ve Yayıncılık Ltd.Şti., Ankara.
- AĞAOĞLU, A. (2010). İslamlıkta Kadın, Nebioğlu Yayıncılık, İstanbul.
- AKBAYIR, K. (2003). Öğretmenlik Mesleğine Yönelmede Ailenin ve Branş Seçiminde Cinsiyetin Rolü. Erişim Tarihi: 12.05.2012.
- AKDEMİR, S. (1991). Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerim'de Kadın, Cilt:5, Sayı:4, İslami Araştırmalar Dergisi, Ankara.
- AKIN, A. (2007). Toplumsal Cinsiyet (gender) Ayrımcılığı ve Sağlık. Toplum Hekimliği Bülteni, 26(2): p. 1-9.
- AKIN, A. ve DEMİREL, S. (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağliğa Etkileri. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. Sayı 25. Ankara.
- ALTINDAL, A. (2004). Türkiye’de Kadın. Alfa Yayınları, İstanbul.
- ALTINOVA, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 24 (2), 9-22.
- AMMAN, M. T. (2012). “Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet-Sosyal, Bilimsel Yaklaşımlar”, Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet 1, Ensar Yayınevi, İstanbul.
- ANDAÇ, D. (2000). Cinsiyet Rolü Kalıpyargıları, Androjenlik ve Diğer Cinsiyet Rolü Yönelimleri.Kadın/Woman.KKTC.
- APAK, A. (2012). Anahatlarıyla İslam Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü, Ensar Yayınları, İstanbul.
- ARAT, N. (1986). Kadın Sorunu, Say yayınları, İstanbul.
- ARAT, N. (1997). Kadınların Gündemi. Say Yayınları, İstanbul.
- ARICI, F. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ARIKAN, R. (2004). Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma. Gazi Kitabevi. Ankara.
- ARSLAN, M. M. ve Kılınç, Ç. (2000): “Bazı Avrupa Ülkelerinde Ve Türkiye’de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi”, Milli

- Eğitim Dergisi, Sayı:148, Ekim- Kasım-Aralık.
- ATTANAPOLA, C. T. (2004). Changing Gender Roles and Health Impacts Among Female Workers in Export-Processing Industries in Sri Lanka. *Social Science and Medicine*. 2301-2312.
- AYDIN, M.A. (2001). “İslam’da Kadın”, İslam Ansiklopedisi, TDV, C. XXIV, İstanbul.
- AYGEN, S. (2006).Yönetici Sekreterliğinin Yeni Vizyonu:Yönetici Koçluğu. V.Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi Kitapçığı. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Baskıevi. Çanakkale.
- AYIK, Y. Z., ÖZDEMİR, A. ve YAVUZ, U. (2007). Lise türü ve Mezuniyet Başarısının Kazanılan Fakülte ile İlişkisinin Veri Madenciliği Tekniği ile Analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 10 (2), 441-454.
- AYTAÇ, S. (2005). Çalışma Yaşamında Kariyer Yönetim Planlaması Gelişimi ve Sorunları. 2. Baskı. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- AYTEKİN, B. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Kuramı: Türkiye’de Kadın Emeğinin Etkinlik Çözümlemesi Yayınlanmamış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- BAHAR, H. H. (2002). Eğitim Fakültesi, Tıp Fakültesi Ve İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Bazı Sosyo-Ekonomik Özellikleri İle Fakülte Tercihleri Arasındaki İlişki. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1); 125-144.
- BAKIRCIOĞLU, R. (1994): “Rehberlik Ve Psikolojik Danışma”, Turhan Kitabevi, 4. Basım, Ankara.
- BANK, B. (2007). Gender and Education: An Encyclopedia. Praeger Publishers. Westport. New York.
- BARRETT, M. (1995). Günümüzde Kadına Uygulanan Baskı: Marksist Feminist Çözümlemede Sorunlar", *Pencere Yayınları*, İstanbul.
- BATGA, B. (2014). Toplumsal Cinsiyet Rollerini İle Bu Rollerin İş Yaşam Dengesine Olan Etkisi: Özel Sektörde Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- BEAUVOIR, S. (1993). Kadın “İkinci Cins” Genç Kızlık Çağı, I. Cilt, Payel Yayınları, İstanbul.

- BEBEL, A. (1980). Kadın ve Sosyalizm, Çev: Sabiha Z. Sertel, Toplum Yayınevi, Ankara.
- BEM, S. L. (1983). "Gender Schema Theory and Its Implications for Child Development: Raising Gender-Aschematic Children in a Gender-Schematic Society", *Journal of Women in Culture and Society*, 8/4, 598-616.
- BERKTAY, F. (1995). Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın, Hıristiyanlıkta ve İslamiyet'te Kadının Statüsüne Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım, Metis Yayınları, İstanbul.
- BERKTAY, F. (2010). "Felsefenin Kadına Bakışı", Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- BEUTEL, A. M. ve MARINI, M. M. (1995). Gender and Values. *American Sociological Review*. 60 (3): 436-448.
- BHASIN, K. (2003). Toplumsal cinsiyet "Bize Yüklenen Roller" (Çev. K. Ay). İstanbul.
- BİLGİN, A. (2016). Kadınların Meslek Seçimi, Kimlik Geliştirme ve Psikolojik Ayrılma Arasındaki İlişkiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.13, S. 1, 77-83.
- BİNGÖL, O. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık" *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı 1): 108-114, Gümüşhane.
- BORA, A. (2014). Kadınların Sınıfı, Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımları, İletişim Yayınları.
- CLUTTER, C. (2010). The Effects Of Parental Influence On Their Children's Career Choices. Yüksek lisans tezi. Kansas State.
- COCKBURN, C. (1993). "Caught in the Wheels: The High Cost of Being a Female Cog in The Male Machinery of Engineering", *The Social Shaping of Technology*, (Bukingham: Open University Press) (Der: D. MacKenzie and J. Wajcman).
- COLLARD, J. ve REYNOLDS, C. (2005). Leadership, Gender & Culture in Education. Open University Press. New York.
- CONNELL, R. W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- COŞKUN, M. T. (2013). Sekreterlik Mesleğinde Kullanılan Unvanlar; Türkiye ve ABD'deki Uygulamaları. *Akademik Bakış Dergisi*, S.36, 1-14.

- ÇAKIOĞLU, D. ve KAYMAZ, N. (2006). Yönetici Sekreterliğinde Zaman Yönetimi ve Dokuz Eylül Üniversitesi. V.Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi Kitapçığı. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Baskıevi. Çanakkale.
- ÇAKIR, S. (1996). Osmanlı Kadın Hareketi, Metin Yayınları, İstanbul.
- ÇELİK, Ö. (2008). Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Ve Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.
- ÇİL, B. (2003). İstatistik. Detay Yayınevi. Ankara.
- DATE-BAH, E. (1997). Promoting Gender Equality at Work. Zed Books. New York.
- DAVİDOFF, L. (2002). Feminist Tarih Yazımında Sınıf ve Cinsiyet, Çev: Zerrin Ateşer, Selda Somuncuoğlu, İletişim Yayınları, İstanbul.
- DELAMONT, S. (1990). "Sex Roles And The School", Routledge, 2nd Edition, London-Uk.
- DEMİROĞLU, B. (2008). Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrencilerin (Toplumsal) Cinsiyetlerine Göre Aldıkları Roller, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- DOĞDU, S. (2005). Kadının Serüveni- Kadın ve Yaratılışı, Demet Kitap, Ankara.
- DÖKMEN, Z. (2004). Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- DÖKMEN, Z. (2006). Toplumsal Cinsiyet – Sosyal Psikolojik Açıklamalar. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- DÖKMEN, Z. Y. (2012). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- DURKIN, K. (1995). Developmental Social Psychology, Britain: Blacwell Puplicher.
- EAGLY, A. H., & WOOD, W. (2000). A CALL TO RECOGNIZE THE BREADTH OF EVOLUTIONARY Perspectives: Sociocultural Theories And Evolutionary Psychology. Psychological Inquiry, 1 (11), 52-55.
- ECEVİT, Y. (1995). Kentsel Üretim Sürecinde Kadın Emeginin Konumu ve Değişen Biçimleri, 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, Der. S.Tekeli, İletişim Yayınları, İstanbul.
- ECEVİT, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir? Yıldız Ecevit C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi 25 (4), Özel

Ek.

- EDWARDS, K. ve Quinter, M. (2011). Factors İnfluencing Students Career Choices Among Secondary School Students İn Kisumu Municipality, Kenya. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*. 2 (2): 81-87.
- ERBAY, C. (2000). İslam Hukukunda Küçüklerin Himayesi, Rağbet Yayınları, İstanbul.
- ERDEN, M. (1995). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Derslerine Yönelik Tutumları, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 99-104.
- ERDOĞAN, T. (2008). Nancy Chodorow'un Düşüncesinde Toplumsal Cinsiyet Organizasyonunun Merkezi Unsuru Olarak Annelik. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, 4 (14), 73-82.
- ERDOĞMUŞ, N. (2003). Kariyer Geliştirme Kuram ve Uygulama. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ERDÖNMEZ, C. ve MORKOÇ, D. (2008). BYS Programı Öğrencilerinin Sekreterlik Mesleğine İlişkin Tutumları: Çanakkale Meslek Yüksekokulu Örneği. 7. Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi Bildiri Kitapçığı. Trabzon.
- ERGAS, Y. (2005). "1970'lerin Feminizmleri", Françoise Thebaud (V. Cilt ed.), Kadınların Tarihi. V. Cilt: Yirminci Yüzyılda Kültürel Bir Kimliğe Doğru, İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- ESEN, E. Soylu, Y., Siyet, D. M., ve Demirgürz, G. (2017). "Üniversite Öğrencilerinden Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi", *E-Uluslararası Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1, 46-63.
- ESER, Ş. (2010). Toplumsal Cinsiyetin Meslek Seçimindeki Rolü ve Sekreterlik Mesleği Üzerine bir Uygulama. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- FORDHAM, F. (2004). Jung Psikolojisinin Ana Hatları (6. Baskı). (A. Yalçın, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- FRANZOI, S. L. (2006). *Social Psychology* (4th ed.). New York: McGraw Hill.
- FREUD, S. (2004). *Psikanaliz üzerine*. (A. A. Öneş, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- GARRETT, S. (1987). *Gender – Society Now*. Tavistock Publications. London.

- GASSKOV, V. (2006). Vocational Education and Training Institutions: A Management Handbook. Routledge. New York.
- GIDDENS, A. (2000). Sosyoloji. Ankara: Aytaç Yayınevi.
- GILL, R. ve KEITH G. (1995). "The Gender-Technological Relation: Contemporary Theory and Research, "The Gender-Technology Relation: Contemporary Theory and Research, (London: Taylor and Francis Ltd. 1-29).
- GÖĞÜŞ TAN, M. (2011). Eğitim. Yıldız Ecevit ve Nadide Karkıner (Ed.) Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- GÖK, F. (1995). Türkiye'de Eğitim ve Kadınlar, 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, Der. S.Tekeli, İletişim Yayınları, İstanbul.
- GÖRAL, R. (2016). Sekreterlik Bilgisi. Detay Yayıncılık: Ankara.
- GREENBAUM, J. (1990). "The Head and The Heart: Using Gender Analysis To Study The Social Construction of Computer Systems", Computers And Society, 20/2, 9-17.
- GÜTEK, B. ve BIKSON T. K. (1985). Differential Experiences of Men and Women in Computerized Offices, Sex Roles, 13/3, 124-126.
- GÜL, D. (2014). Halkla İlişkiler Ajanslarında Toplumsal Cinsiyetçi Yaklaşımın Kültürü Bağlamında İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜLER, E. (2010). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kariyer Değerlerine İlişkin Algılarının İncelenmesi (İstanbul İli Tuzla İlçesi Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- GÜLTEPEATAÇ, B. (2000). Toplumsal Cinsiyet Rollerine Sosyalleşme Ve Kardeşlik İlişkisi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜMÜŞOĞLU, F. (2008). "Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet", Cilt: 2, Sayı: 4, 39-50.
- GÜMÜŞOĞLU, F. (2009). Cumhuriyet'in ilk yıllarından günümüze Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. Türkiye'de Bilim ve Kadın Kongresi Bildirileri (315-337).
- GÜRBÜZ, S. ve Şahin, F. (2016). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- GÜRHAN, N. (2010). “Toplumsal Cinsiyet ve Din”, Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, Sayı: IV.
- HAZAR, A. ve BABUŞCU, Ş. (2017). Bankacılığa Giriş (Temel Bankacılık Bilgileri), Bankacılık Akademisi Yayınları, Ankara.
- HEPŞEN, Ö. (2010). Tevrat, İncil ve Kuran-ı Kerim’de Kadın Bedeni, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- HEYWOOD, A. (2007). “Feminizm”, Siyasi İdeojiler, Adres Yayınları, Ankara.
- HILL, B. (2003). Bizans İmparatorluk Kadınları (1025-1204) İktidar, Himaye ve İdeoloji, Çev.:Elif Gökteke Tut, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- HOFSTADE, G. (1996). GenderStereotypes and Partner Preferences of Asian Women in Masculine and feminine Cultures, Journal of Cross-Cultural Psychology, c. 27, S. 5, ss. 533-547.
- HORROCS, R. (1994). Masculinity in Crisis. Ed: J. Campling. United States: St. Martin’s Press.
- <http://www3.weforum.org/docs/GGGR2015/cover.pdf>, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi, Erişim Tarihi: 15.09.2017.
- <https://www.birgun.net/haber-detay/wef-kuresel-cinsiyet-ucurumu-2016-raporu-yayimlandi-135712.html>, Türkiye’nin Cinsiyet Eşitliği Kavramı, Erişim Tarihi: 22.09.2017.
- ILLICH, I. (1996). Cender, (Ankara: Ayraç Yayınevi) (Çev: A.Fethi). International Labour Office.Geneva.
- KAÇAR, Ö. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Konumu: Türkiye’de Yakın Zamanlardaki Değişimi Anlamak, Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KADIOĞLU, S. (2001). Bitmeyen Savaşım-Kadın Hareketleri Tarihi: 1, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- KANDIYOTI, D. (1997). Cariyeler, Yurttaşlar, Bacılar, Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler, (Çeviren: Aku Bora vd.), Metis Kadın Araştırmaları, İstanbul.
- KAPPELI, A. M. (2005). Feminist Sahneler, Kadınların Tarihi. IV. Cilt: Devrimden Dünya Savaşına Feminizmin Ortaya Çıkışı.
- KAPTAN, S. (1995). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri. 10. Baskı. Rehber Yayınevi, Ankara.

- KARAKUŞ, K. Y. (2007). Meslek Liselerinde Öğrenci ve Öğretmenlerin Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Davranışları, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARASAR, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yönetimi. Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara.
- KIMMEL, M.S. (2004). The Gendered Society. Oxford University Press. New York.
- KOCA, A. İ. (2010). “Kariyer Seçiminde Kariyer Değerleri ile Demografik Faktör İlişkisi: Çukurova Üniversitesinde Bir Araştırma”, Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1, ss. 56-70.
- KOÇ, H. (2007). Lider Yöneticilik Davranışının Çeşitli Sektörlerde Farklılaşmasının Entelektüel Sermaye Kapsamında Analizi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı. Ankara.
- KOHLBERG, L. (1968). Early education: A cognitive-developmental view. Child Development, 4 (39), 1013-1062.
- KOTTAK, P.G. (2002). İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış. S. Altuntek, B. Aydın, D. Erdal, (Ed.), Antropoloji içinde (s. 442–463). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- KÖK, S. B. ve MUHSİN H. (2007). Kariyer Yönetimi. Ankara: Orion Yayınevi.
- KULAKSIZOĞLU, A. (1999). “Ergenlik Psikolojisi”, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- KUZGUN, Y. (2003). Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- KÜÇÜKALTAN, G. (2000). İstanbul’daki Başlıca 4 ve 5 Yıldızlı Otellerde Yönetici Sekreterlerinin Profilinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. 1. Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi Bildiri Kitapçığı. Ankara.
- LAMSA, A., Sakkinen, A. Ve Turjanmaa, P. (2000), “Values and their change during the business education - A gender perspective”, International Journal Of Value-Based Management, c. 13, ss. 203-213.
- LAMSA, A., SAKKINEN, A. ve TURJANMAA, P. (2000). Values and Their Change During the Business Education – A Gender Perspective”, International Journal of Value-Based Management, c. 13, ss. 203-213.
- LEIGH, J. (1998). The Social Benefits Of Education: A Review Article. Economics of Education Review, 17, 363-368.
- LEIGH, J. (1998). The Social Benefits of Education: A Review Article. Economics of Education Review, 17, 363-368.

- LISI, R. D. & WEHREN, A. (1983). THE DEVELOPMENT OF GENDER UNDERSTANDING: Judgements and Explanations. *Child Development*, 54, 1568-1578.
- LLOYD, G. (1996). Erkek Akıl-Batıl Felsefesinde “Erkek” ve “Kadın”. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- LORCU, F. (2015). Örneklerle Veri Analizi SPSS Uygulamalı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- LORRAINE, T. (1990). Gender, Identity and the Production of Meaning. Westview Press, Oxford.
- MAGEZIS, J. (1996). Women’s Studies, London: Teach Yourself Books.
- MARSHALL, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, (Çev.: Osman Akınhay / Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- MAŞRAP, B. (1996). “Muhasebe Mesleği, Fonksiyonları ve Meslek Mensuplarının Nitelikleri”, *Yaklaşım Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 37, Ocak 1996, ss. 119-123. Kamu Kurumları ve Kurumsal Şirketlerde Muhasebe Elemanı Tedarik Süreci.
- MERTON, Robert K. (1970). "The Role-Sel" Modern Sociology: Introducing Readings, (Penguin Books) (Der: P.Worsley).
- MILLER ve LOESSI, K. (1992). “Towards Gender Integration in the Workplaces: Issues at Multiple Levels”, *Sociological Perspectives*, 35/1, 1-15.
- MISIRLI, İ. (2012). Yönetici Asistanlığı. Detay Yayıncılık: Ankara.
- MYRY, L., HELKAMA, K. (2001). “University Students” Value Priorities and Emotional Empathy, *Educational Psychology*, c. 21, s. 1, ss. 25-40.
- NAVARO, L.C (1996). Tapınağın Öbür Yüzü- Kadınlar ve Erkekler Üzerine. İstanbul: Varlık Yayınları.
- NICHOLSON, L. (1994). "Interpreting Gender" Women, Gender & Sexuality Studies Research. Paper 22.
- OAKLEY, A. (1985). Sex, Gender and Society. Aldershot, Hants: Gower/Maurice Temple Smith. Dayanışma Vakfı Yayınları.
- OKİÇ, M. T. (1978). İslamiyet’te Kadın Öğretimi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- OWEN-KORKUT, F. ve diğ. (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri” *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 3, 135-151.

- ÖKTEM, Ş. ve ŞAHİN, F. İ. (2011). Sektör ve Meslek Yüksekokulu Beklentilerine Bir Örnek: Başkent Üniversitesi Kazan Meslek Yüksekokulu'nda Açılması Hedeflenen Programlara İlişkin bir Çalışma, Başkent Üniversitesi Stratejik Plan.
- ÖZCAN, A.O. (1985). Ülkemiz İçin İsabetli Olabilecek Bir Mesleğe Yönelme Denemesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- ÖZDEMİR, E. (2006). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZKAYA, G. (1970). Kadınların Savaşı, Garanti Matbaası, İstanbul.
- POWELL, G. N. ve GREENHOUS, J. H. (2010). Sex, Gender, and Decisions at The Family Work Interface, Journal of Management. 36 (4): 1011-1039.
- RAMET, S. P. (1996). "Gender Reversals and Gender Cultures-An Introduction." Ed: S. P. Ramet. Gender Reversals and Gender Cultures. London and New York: Routledge.
- REAY, D. (2001). "Finding Or Losing Yourself? Working Class Relationships To Education" Journal of Education Policy, 16, 333-346.
- RIJAN, R. S. (1993). Real and Imagined Women – Gender, Culture and Postcolonialism. Routledge Ltd. New York. USA.
- SAVCI, İ. (1999). "Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 54, Sayı: 01, 124-142.
- SAVICKAS, M. L. (1991). The Meaning of Work and Love: Career Issues and Interventions. Career Development Quarterly, 39, 315-324.
- SAVRAN, G. (2009). Beden Emek Tarih Diyalektik Bir Feminizm İçin (2. Baskı), Kanat Kitap, İstanbul.
- SCHLEGEL, A. (1990). "Gender Meanings: General and Specific." Beyond the Second Sex-New Directions in the Anthropology of Gender Ed: P. R. Sanday and R. G. Goodenough. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- SCHOON, I. ve PARSONS, S. (2002). Teenage Aspirations For Future Careers And Occupational Outcomes. Journal of Vocational Behavior, 60, 262-288.
- SİBAİ, M. (1969). İslam'a ve Garblılara Göre Kadın (Çev. İhsan Toksarı), Nida Yayınevi, İstanbul.

- SLATTERY, M. (1992). Key Ideas in Sociology, London, Thomas Nelson and Sons Publishers.
- SPENCE, J. , DEAUX, K. ve HELMREICH, R. L. (1985). “Sex Roles in Contemporary American Society” Handbook of Social psychology, (New York: Random House) (Der: G. Lindsey ve E. Aronson).
- STAGGENBORG, S. (1998). Gender, Family And Social Movements. California: Pine Forge Press.
- STEARNS, P. (2000). Gender in World History. Routledge Publishing. USA.
- SUNDIN, E. (1995). "The Social Construction of Gender and Technology,' The European Journal of Women 's Studies, 2, 335-353.
- ŞİMŞEK, H. (2011). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Üreme Sağlığına Etkisi: Türkiye Örneği. DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 25(2), 119-126.
- TALLICHET, S. E. ve WILLITS, F. K. (1986). Gender-Role Attitude Change of Young Women: Influential Factors from a Panel Study. Social Psychology Quarterly. 49 (3): 219-227.
- TARHAN, N. (2005). Kadın Psikolojisi, Nesil Yayınları, İstanbul.
- TATLICI, H. H. (2002). Kadınlarda Cinsiyet Roller ve Yaş Bağlı Olarak Benlik Saygısı, Depresyon Ve Menopoza İlişkin Belirtilerin İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TENGİLİMOĞLU, D. , TUTAR, H., ÖZKANAN, A. (2016). Çağdaş Büro Yönetimi (4. Baskı), Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- TİSK (2002). Çağdaş İş Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu: Bursa Örneği, Yayın:219, Ankara.
- TOKER, İhsan, Eşitlik Ve Adalet Kavramları Çerçevesinde Müslüman Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Örüntüleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Ankara 2009, 1 (1) (ss. 142-165).
- TOLAN, B. (1990). “Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru Dünyada ve Türkiye’de Aile Yapısının Evrimi” Der: B. Dilekçigil ve A. Çiğdem. Aile Yazıları 2/ Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları. 493-505.
- TÖZÜN, M. (2007). Tarihsel Süreçte Toplumsal Cinsiyet: Küresel Bir Yaklaşım. Actual Magazine. Cilt 15. Sayı 12.

- TURKLE, S., (1984), The Secself: Computers and Human Spirits (London: Granada Publishing Ltd.)
- Türkiye İstatistik Kurumu İstatistiklerle Kadın (2016) Haber Bülteni, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24643>, (Erişim Tarihi: 6 Ekim 2017).
- UNGAN, G. (2000). Geçmişten Geleceğe Sekreterlik. 1. Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi Bildiri Kitapçığı. Ankara.
- UNGER, R. & CRAWFORD, M. (1992). Women and Gender. New York: McGraw Hill.
- URAL, A. ve Kılıç, İ. (2013). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi, Detay Yayıncılık, Ankara.
- UYGUÇ, N. (2003). “Cinsiyet, Bireysel Değerler ve Meslek Seçimi, D. E. Ü. İ. İ. B. F. Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 1, 93-103.
- ÜNAL, F. , TARHAN, S , ÇÜRÜKVELİOĞLU KÖKSAL, E . (2017). Toplumsal Cinsiyet Algısını Yordamada Cinsiyet, Sınıf, Bölüm ve Toplumsal Cinsiyet Oluşumunun Rolü. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (1), 227-236. DOI: 10.14686/buefad.287496.
- VİVES-CASES, C.A.-D.a.C. (2012). Three Waves of Gender and Health Eurohealth Quarterly of the European Observatory on Health Systems and Policies. Volume 18. . 2012.(2): p. 4
- VURUCU, F. (2010). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Meslek Seçimi Yeterliliği Ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- WAJCMAN, J. (1991). “Patriarchy, Technology and Conceptions of Skill”, Work and Occupations, 18/1, 29-45.
- WEBSTER, J. (1996). Shaping Women 's Work: Cender, Employment and Information Technology (London: Longman Sociology Series).
- WHO (1998). The World Health Report. Life in the 21st Century a Vision For All. http://www.who.int/whr/1998/en/whr98_en.pdf, (Erişim tarihi: 10.08.2017).
- www.mimesis-dergi.org?p=321, Erişim Tarihi: 15.09.2017.
- www.serpilaytac.com/dersnotlar. Kariyer Kavramı, Erişim Tarihi: 06.10.2017.
- YILMAZ, H. (2007). “Hz. Peygamber Döneminden Günümüze Kadınlar ve Cami Eğitimi”, Değerler Eğitimi Dergisi, İstanbul, 107-130.

YÜKSEK SEÇİM KURULU (2014). <http://www.ysk.gov.tr/ysk/index.html> (Erişim Tarihi: 15. 09.2017).

YÜKSEL, A. (1999). “Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’deki Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Televizyon Dizilerindeki Yansımaları”, Kurgu Dergisi, S: 16, 67-81.

EKLER

Ek 1. Orjinallik Raporu

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Bekir DEĞİRMENCİ
Öğrenci Numarası	131216121
Enstitü Anabilim Dalı	İŞLETME
Programı	İŞLETME
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğretim Üyesi Yeşim KUBAR
Tez Başlığı (Türkçe)	Toplumsal Cinsiyet Algısının Meslek Seçimine Etkisi Üzerine bir Uygulama

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 120 sayfalık kısmına ilişkin, 12/03/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orjinallik raporuna göre, tezinin benzerlik oranı % 19'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Öğretim üyesi Yeşim KUBAR
Danışmanın

Prof. Dr. Kadir PEKER Y.
Dr. Öğretim Üyesi Atilla YÜCEL
Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

Ek 2. Anket Formu

FIRAT ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ BÖLÜMÜ İŞLETME ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ ANKETİ

Sayın Katılımcı,

Aşağıda yer alan anket formu, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalında, yüksek lisans öğrencisi Bekir DEĞİRMENCİ tarafında hazırlanmıştır. Elde edilen veriler, bilimsel araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılacak ve gizli tutulacaktır. Cevap verirken göstereceğiniz dikkat ve içtenlik araştırmanın güvenilirliğinde önemli rol oynayacaktır.

Ankete katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımınız ve değerli zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederim.

Bekir DEĞİRMENCİ

A. Aşağıdaki sorularda size uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.

A) DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

- 1) **Cinsiyetiniz:** () Kadın () Erkek
- 2) **Yaşınız:** () 18-22 () 23-27 () 28-32 () 33+
- 3) **Ailenizin Gelir Durumu:** () 500-1000 () 1001-1500 () 1501-2000
() 2001-2500 () 2501-3001 () 3001+
- 4) **Yaşadığınız Yer:** () Köy () Kasaba () İlçe () İl () Büyükşehir
- 5) **Mezun olduğunuz Lise Türü:** () Anadolu Lisesi (Düz Lise) () Meslek Lisesi
() Teknik Lise () Sağlık Lisesi () Diğer.....
- 6) **Okuduğunuz Bölüm:** () Büro Hizmetleri ve Sekreterlik () Mekatronik
() Bankacılık ve Sigortacılık
- 7) **Okuduğunuz bölümü Tercih Etme Sebebiniz:**
.....
.....
- 8) **Bu Bölümü Okumaktan Memnunmusunuz?** () Evet () Hayır

B. BEM CİNSİYET ROLÜ ENVANTERİ (BCRE)

Aşağıdaki özelliklerin her birisinin sizi tanımlama bakımından ne kadar uygun olduğunu düşününüz.

Her özelliğin karşısına, size uygun olduğunu düşündüğünüz;

1- Hiç Uygun Değil

2- Uygun Değil

3- Kararsızım

4- Uygun

5- Kesinlikle Uygun

Anlamına gelmek üzere numaralandırınız.

B.BEM CİNSİYET ENVANTERİ	Uygunluk Numarası		Uygunluk Numarası
1. ağırbaşlı, ciddi		21. idealist	
2. ailesine karşı sorumlu		22. incinmiş duyguları tamir	
3. anlayışlı		23. kaba dil kullanmayan	
4. baskın, tesirli		24. kadınsı	
5. başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı		25. kendi ihtiyaçlarını savunan	
6. boyun eğen		26. kendine güvenen	
7. cana yakın		27. kuralcı, katı	
8. cömert		28. lider gibi davranan	
9. çocukları seven		29. mantıklı	
10. duygularını açığa vurmeyen		30. merhametli	
11. duygusal		31. namuslu	
12. erkeksi		32. otoriter	
13. etkileyici, güçlü		33. riski göze almaktan	
14. fedakar		34. sadık	
15. girişken		35. saldırgan	
16. gönül alan		36. sevecen	
17. gözü pek		37. sıkılgan	
18. haksızlığa karşı tavır alan		38. sözünde duran	
19. hassas		39. tatlı dilli	
20. hırslı		40. yumuşak, nazik	

C.Aşağıdaki ifadeler bölüm seçiminizde etkili olan faktörlerle ilgili bakış açınızı ölçmeyi amaçlamaktadır. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve daha sonra size uygun olan sütünü (X) ile işaretleyiniz.

1- Kesinlikle katılmıyorum

2- Katılmıyorum

3- Kararsızım

4- Katılıyorum

5- Kesinlikle Katılıyorum

C) Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler	1	2	3	4	5
1.Mezuniyet sonrası yüksek kazanç sağlayan bir bölüm olması					
2. Disiplinli ve düzenli çalışmayı gerektiren bir bölüm olması					
3.Sorumluluk almayı gerektiren bir bölüm olması					
4. Hareketli ve dinamik bir bölüm olması					
5. Yaratıcılığı öne çıkaran bir bölüm olması					
6. Bağımsız çalışmaya uygun bir bölüm olması					
7.Toplumda saygınlığı olan bir bölüm olması					
8. Belli bir sosyal statüye sahip insanların tercih ettiği bir bölüm olması					
9. Kariyer yapmaya imkan tanıyan bir bölüm olması					
10. Bu alanda staj yapabileceğim bir bölüm olması					
11. Bu alanda katılmış olduğum seminer ve konferanslar					
12. Gelecekte geçerliliğini koruyacak bir bölüm olması					
13. Her zaman ihtiyaç duyulan bir mesleğe ait bölüm olması					
14. Bu bölümü seçmemde ailem etkili olmuştur.					
15. Bu bölümü seçmemde akrabalarım etkili olmuştur.					
16. Bu bölümü seçmemde arkadaşlarım etkili olmuştur.					
17. Bu bölümü seçmemde lise eğitimi etkili olmuştur.					
18. Bu bölümü tercih etmemde çevrem etkili olmuştur.					
19. Yaşam tarzıma uygun bir bölüm olması bu bölümü seçmemde etkili olmuştur.					
20. Bölüm seçmemde mesleğin gerektirdiği yeteneklere sahip olmam etkili olmuştur.					
21. İnsanların olayları algılamaları cinsiyete göre değişmektedir.					
22. Okuduğum bölüm cinsiyetime uygundur.					
23. Okuduğum bölüm fiziksel güç ve yeteklerime uygundur.					
24. Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda erkeklerin tercih edilmesi etkili olmuştur.					
25. Bu bölümü tercih etmemde mezuniyet sonrası işe alımlarda kadınların tercih edilmesi etkili olmuştur.					
26. Sekreterlik bölümü erkek öğrenciler için daha uygundur.					
27. Sekreterlik bölümü kadın öğrenciler için daha uygundur.					
28. Mekatronik bölümü kadınlar için daha uygundur.					
29. Mekatronik bölümü erkekler için daha uygundur.					
30. Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü kadınlar için daha uygundur.					
31. Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü erkekler için daha uygundur.					

Anketi Cevapladığınız için teşekkür ederim...

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Ad ve Soyadı: Bekir DEĞİRMENCİ

Doğum Yeri: Besni-Adıyaman

Doğum Tarihi: 26.05.1978

Eğitim Durumu:

Lise: Besni Anadolu Ticaret Meslek Lisesi

Lisans: Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi, İşletme, Muhasebe ve Ticaret Öğretmenliği

A. Eserler

Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

1. SARSICI ERKAN, ÖZTÜRK CAHİT, DEĞİRMENCİ BEKİR (2017). Sermaye Piyasalarına Yeni Bir Kavram Olarak Giren Türkiye Varlık Fonu Yönetimi. Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences(2017: 03), 51-58. (Yayın No: 3956005).

2. DEĞİRMENCİ BEKİR, DEĞİRMENCİ SİBEL, ÖZTÜRK CAHİT (2017). Yönetici Asistanlığı Mesleğinde Eğitim İmkanları ve İş Piyasasında İstihdam Olanaklarının İncelenmesi: Adıyaman İli Örneği. Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences(3), 39-51. (Yayın No: 3955687).

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Ve Bildiri Kitaplarında (Proceedings) Basılan Bildiriler :

DEĞİRMENCİ BEKİR, DEĞİRMENCİ SİBEL (2017). Kamusal ve Kurumsal Yasamda Yönetici Asistanlarının İletişim Becerileri ve Protokol Bilgisinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma. Uluslararası Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Kongreler Serisi, 1423-1429. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:3960291).

DEĞİRMENCİ BEKİR, SARSICI ERKAN (2017). Günümüz Modern Örgüt Yapılarında Orta Kademe Yönetici Konumunda Görev Yapmakta olan Yönetici Asistanlarının Yönetimsel Görev ve Sorumluluklarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma. Uluslararası Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Kongreler Serisi, 1414-1422. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum) (Yayın No:3960017).

ÖZTÜRK CAHİT, BAL CANAN GAMZE, SARSICI ERKAN, DEĞİRMENCİ BEKİR (2017). Toplam Kalite Yönetiminin Üretim İşletmelerine Etkisi Bir Alan

Çalışması. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:3899192).

DEĞİRMENCI BEKİR,ÖZTÜRK CAHİT,SARSICI ERKAN,DEĞİRMENCI SİBEL (2017). Yönetici Asistanlığı Programı Öğrencilerinin Kariyer Planlamasının İncelenmesi: Besni Meslek Yüksekokulu Örneği. IBANESS Congress Series-Russe/Bulgaria, 570-582. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:4020081).

SARSICI ERKAN,ÖZTÜRK CAHİT,SARSICI ERDAL,DEĞİRMENCI BEKİR (2017). Küresel İklim Değişikliklerinin Finansal Sektörlere Etkisi. IBANESS CONGRESS SERIESRUSSE/BULGARIA, 623-632. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:4019634)

SARSICI ERKAN,DEĞİRMENCI BEKİR (2017). Finans Sektörlerinde Faaliyet Gösteren Bankaların Ulusal Veya Uluslararası Banka Olarak Kategorize Edilme Şartları Üzerine Bir Araştırma. III. IBANESS Kongreler Serisi – Edirne / Türkiye (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum)(Yayın No:3899505)

DEĞİRMENCI BEKİR (2016). Büro Yönetimi Ve Yönetici Asistanlığı Programı Öğrencilerinin Yönetici Asistanlığı Programını Tercih Etmelerindeki Etmenler Ve Mesleğe Bakış Açılarının İncelenmesi Besni Meslek Yüksekokulu Örneği. I.ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU, 658-673. (Tam Metin Bildiri/)(Yayın No:3049661).

DEĞİRMENCI BEKİR (2016). Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı Öğrencilerinin Demografik Özellikleri Yönetici Asistanlığı Programını Tercih Etmelerindeki Etmenler Mesleğe Bakış Açıları ve Kariyer Planlamasına Yönelik Alan Araştırması Besni Meslek Yüksekokulu Örneği. 1.Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu (Özet Bildiri/)(Yayın No:3049795).

DEĞİRMENCI BEKİR (2016). Günümüz Modern İşletmelerinde İnsan Kaynakları Departmanları Açısından Hayati Önem Taşıyan Kariyer Yönetimi Kavramı Ve Modern Örgütlerde Entropiye Neden Olan Kariyer Engellerinin İncelenmesi. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Conference Series IBANESS Conference Series-Plovdiv/BULGARIA, 240-257. (Tam Metin Bildiri/)(Yayın No:3048205).

DEĞİRMENCI BEKİR (2016). İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Yaklaşımlar Yetenek Yönetimi. International Balkan and Near Eastern Social Sciences

Conference Series IBANESS Conference Series-Plovdiv/BULGARIA, 447-462. (Tam Metin Bildiri/)(Yayın No:3048484).

DEĞİRMENCİ BEKİR (2015). Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı Öğrencilerinin Mesleki Becerilerinin İncelenmesi üzerine bir araştırma Besni Meslek Yüksekokulu Örneği. IV. Uluslararası Bilim, Kültür ve Spor Kongresi(11), 205-226., Doi: 10.14486/IJSCS279 (Tam Metin Bildiri/)(Yayın 11. No:1647485).

DEĞİRMENCİ BEKİR (2015). Günümüz Bilgi Çağı Örgütlerinde Yönetici Asistanlığı Mesleği. IV. Uluslararası Bilim, Kültür ve Spor Kongresi (11), 227-239., Doi: <http://dx.doi.org/10.14486/IJSCS280> (Tam Metin Bildiri/)(Yayın No:1647519).

Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler:

Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar:

Yönetici Asistanlığı (2016)., DEĞİRMENCİ BEKİR, Seçkin, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 256, ISBN:978-975-02-3699-0, Türkçe(Ders Kitabı), (Yayın No: 2826531).

Ofis Yönetiminde Güncel Yaklaşımlar ve Büro Organizasyonu (2015)., DEĞİRMENCİ BEKİR, Detay Yayıncılık, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 194, ISBN:978-605-9189-19-4, Türkçe(Ders Kitabı), (Yayın No: 2051382).

Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında basılan bildiriler:

DEĞİRMENCİ BEKİR (2015). Günümüz Bilgi Çağı Örgütlerinin Yönetim Stratejilerinden Birisi olan Güçlendirme kavramı üzerine bir araştırma. Yükseköğretim Stratejileri ve Kurumsal İşbirliği Sempozyumu (Tam Metin Bildiri/)(Yayın No:1647554).

Ödüller

For a very significant contribution in the field of Administration and Organization, IBANESS, BULGARISTAN, 2017.

Takdirname, MAHALLI İDARELER, 2016. (Besni Belediyesi).

Tesekkür Belgesi, Halfeti Kaymakamlığı, 2003.